

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΔΡΑΣΗ - ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Έτος 4^ο - Τεύχος **14** (Β' Τρίμηνο 1989: Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος)

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

† Γιάννης Στρογγύλης	65
● Η. Η. MUNKNER, Ο παράγων άνθρωπος στους Συνεταιρισμούς	69
● Γ. Παπαδημητρίου, Οι συνεταιρισμοί ως θεσμός του δημοκρατικού πολιτεύματος	79
● Ν. Κολύμβας, Η Δημοκρατία ως στοιχείο αποτελεσματικότητας στο συνεργατισμό	85
● Κ. Α. Παπαγεωργίου, Συνεργατισμός και συνδιαχείριση	89
● Β. Λαμπροπούλου - Δημητριάδου, Επίκαιρη Συν)κή Νομοθεσία	97
● Θέσεις - Απόψεις	117
● Κ. Αρχοντάκης, Οι λαϊκές Εταιρείες	119
● Σ. Ιασεμίδης, «Κεντρική Συνεταιρική Τράπεζα»	123
● Η συμμετοχή των γυναικών στους συνεταιρισμούς	129
● Νέα βιβλία	131
● Ειδήσεις συνεταιριστικές - αγροτικές	133
● Η Έκθεση του Πεντικού Γραμματέα του ΟΗΕ για τους Συνεταιρισμούς	135

Revue Cooperative «SINETERISTIKI PORIA» Cooperative Review

25, Koumoundourou str. - Athens 104 37

Sommaire a page 144 - Table of contents page 144

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ Α. Ε.

**Σωστή λίπανση
σημαίνει:**

- ΚΑΛΗ ΣΟΔΕΙΑ
- ΠΟΙΟΤΗΤΑ και
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ



ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΑΘΗΝΑ: Κεφαλληνίας 46 & Πατησίων - Τ.Κ. 112 51

Τηλ. 8648225 - 8648715 - 8648793 - TLX: 224116 - 224653 SYEL GR

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ: Κλαπανάρα 4 - Τ.Κ. 186 48

Τηλ. 4631481-4 - TLX 241430 SYEL GR

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Τσιμισκή 33 ή Τ.Κ. 546 24

Τηλ. (031) 220691 - 220859 - TLX 410386 SYEL GR

ΚΑΒΑΛΑ: Ομονοίας 54 - Τ.Κ. 653 02

Τηλ. (051) 836948-9 - TLX 452325 SYEL GR

ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑ: Φιλίππου 1 - Τ.Κ. 502 00

Τηλ. (0463) 22377 - 23377 - TLX 432331 SYEL GR

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΔΡΑΣΗ — ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ — ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Έτος 4ο - Τεύχος 14 (Β' Τρίμηνο 1989: (Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος))

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΤΡΟΓΓΥΛΗΣ

Η Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού πενθεί το θάνατο του Προέδρου της ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ, που συνέβη την 1η Ιουνίου 1989, ύστερα από σύντομη ασθένεια.

Τα μέλη της Εταιρείας και ιδιαίτερα τα μέλη του Δ.Σ. της, που είχαν την καλή τύχη να συνεργασθούν στενά με το Γιάννη Στρογγύλη, δεν θα ξεχάσουν την ακεραιότητα του χαρακτήρα του, το σθένος του και την αφοσίωσή του στην υπόθεση των Συνεταιρισμών, τους οποίους υπηρέτη-



σε με γνώση και αντικειμενικότητα σε ολόκληρη τη Ζωή του.

Το περιοδικό «Συνεταιριστική Πορεία» του οφείλει πολλά. Επί προεδρίας του ξεκίνησε, στέριωσε και εκτιμήθηκε.

Στο προηγούμενο τεύχος φιλοξένησε τὸ κείμενο του Γιάννη Στρογγύλη «Συνεταιριστικά Προβλήματα - Επισημάνσεις - Θέσεις - Απόψεις», που ο ίδιος, στη διάρκεια της ασθένειάς του, το χαρακτήρισε ως το «κύκνειο άσμα» του, με τη νηφαλιότητα και το ρεαλισμό που τον χαρακτήρι-

ζαν ως την τελευταία πνοή του.

Το νεκρό αποχαιρέτησε εκ μέρους της Εταιρείας ο κ. Ν. Πατρίκιος, με τα ακόλουθα λόγια:

«Είναι στιγμές στον άνθρωπο που σταματά ο λογισμός και η γλώσσα αδυνατεί να πει με λόγια αυτό που αισθάνεται η καρδιά.

Σ' αυτή τη δύσκολη θέση βρίσκομαι κι εγώ αυτή τη στιγμή μπροστά σου, αγαπητέ και αξέχαστε Γιάννη, για να σου απευθύνω με βαθειά συγκίνηση και πόνο τον τελευταίο χαιρετισμό από εμάς του συναδέλφου σου, τους συνεργάτες σου, τους φίλους σου, από τους οποίους τόσο πρόωρα έφυγες, αφήνοντας ένα δυσαναπλήρωτο κενό.

Γιατί υπήρξες ένας διακεκριμένος και καταξιωμένος συναδέλφος, ένας ολοκληρωμένος επιστήμων, ένας πιστός και καρδιακός φίλος και ένας εκ των κορυφαίων συνεταιριστών της χώρας μας, που τόσο σε έχει ανάγκη, ιδίως τώρα.

Κατέλαβες δίκαια και αξιοκρατικά τις πιο σπουδαίες και νευραλγικές θέσεις της Αγροτικής Τραπεζής Ελλάδος, στο επιστημονικό προσωπικό του Εποπτικού κλάδου που ανήκες, και την οποία υπηρέτησες επιτυχώς και με κοινή αναγνώριση, επί μία τεσσαρακονηταριά.

Ελάμπρυνες με το όνομά σου τα αξιώματα που αξιοκρατικά και δίκαια κατέλαβες, τόσο στην Αγροτική Τράπεζα, όσο και σε άλλους τομείς, όπως Πρόεδρος της Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού, όπου δι' εκλογών επανειλημμένως εκλεγόσουν, «Πατριάρχης» κλπ.

Ήσουν άξιος λειτουργός αλλά και ακαταμάχητος αγωνιστής όσον ουδείς άλλος και η προσφορά σου στον τραπεζικό τομέα και στη συνεταιριστική κίνηση της χώρας μας ήταν τόσο μεγάλη, ώστε δίκαια κατατάσσεται στους κορυφαίους συνεταιριστές της πατρίδας μας.

Αγωνίστηρες σκληρά για να αποφεύγουν οι Συνεταιρισμοί κάθε κοιμματική

παρεκτροπή και πάλαιψες δυνατά για να κρατηθούν μακριά από την κρατική εξάρτηση.

Υπηρέτησες την αγροτική Τράπεζα και το Συνεταιριστικό κίνημα με πίστη, με ειλικρίνεια, με ανιδιοτέλεια, με συνέπεια και εργατικότητα ακατάβλητη, που όλοι εμείς οι φίλοι σου, οι συνεργάτες σου και οι συναδέλφοί σου θα μαρτύρουμε και σε είχαμε ως παράδειγμα προς μίμηση.

Υπηρέτησες την πατρίδα μας, στο έργο Σώμα των Εφέδρων Αξιωματικών και μετέσχες στον πόλεμο της Αλβανίας ως έφεδρος αξιωματικός, όπου και έτυχες τιμητικών διακρίσεων.

Ήσουν από τους λίγους ανθρώπους που είχες στο μέτωπό σου τη σφραγίδα της δωρεάς.

Εδημούργγησες, μαζί με την ενάρετη, πιστή, στοργική και εκλεκτή σύντροφο της ζωής σου, μια εξαιρετική οικογένεια και ευτύχησες να δεις τα παιδιά σου επιστήμονες και επαγγελματικά αποκατεστημένους οικογενειάρχες, τους οποίους τώρα, από κει ψηλά που πήγες, θα καθοδηγείς και θα προστατεύεις.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα της Αττικής γης που θα σε σκεπάσει, αγαπημένε και αξέχαστε Γιάννη, και η μνήμη σου σε μας θα μείνει άσβυστη. Σου υποσχόμεθα δε οι επιζώντες φίλοι και συνεργάτες σου, να συνεχίσουμε το δύσκολο έργο της έκδοσης του Περιδικού «Συνεταιριστική Πορεία», ακολουθώντας τα διδάγματά σου.

Αιωνία σου η μνήμη».

2 Ιουνίου 1989 Ν. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

(Για την Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γεννήθηκε το 1913 στην Αμφίκλεια Φθιώτιδος. Πτυχιούχος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και της Ανωτέρας Σχολής Γεωργοοικονομικών Σπουδών. Τέως δικηγόρος.

Υπηρεσιακή εξέλιξη στην Α.Τ.Ε.

Προσλήφθηκε στην ΑΤΕ με εξωτερικό διαγωνισμό ως πρώτος επιτυχών. Υπηρέτησε ως Επόπτης σε διάφορα Υποκαταστήματα.

Μετά την απελευθέρωση χρησιμοποιήθηκε στον εσωτερικό έλεγχο των εργασιών βιομηχανοποιήσεως θάμβακος ΚΥΔΕΠ κατοχικής περιόδου.

Προήχθη σε Τμηματάρχη κατ' απόλυτη εκλογή.

Τοποθετήθηκε πρώτος από τη σειρά του κατά το 1951, ως Προϊστάμενος Επιθεωρήσεως Συνεταιρισμών Κοζάνης και στη συνέχεια Βόλου και Λάρισας (1951 - 1968). Στη συνέχεια υπηρέτησε ως Προϊστάμενος Τμήματος Ενώσεων Συνεταιρισμών, ως Υποδιευθυντής Διεύθυνσης Συνεταιρισμών και Γεωργικών Βιομηχανιών και κατόπιν ως Προϊστάμενος Διεύθυνσης Συνεταιρισμών. Στο βαθμό του Υποδιευθυντή προήχθη πάλι κατ' απόλυτη εκλογή.

Εκπροσώπησε την ΑΤΕ σε επιτροπές και εταιρείες μετοχικού ενδιαφέροντός της, όπως η Επιτροπή μελέτης αναμόρφωσης της αγροτικής πίστης, η Επιτροπή σχεδίου ανάπτυξης συνεταιριστικής εκπαίδευσης, η Εταιρεία Τεχνικού Εξοπλισμού Αξιοποιήσεως Αγροτικών Προϊόντων (ΕΤΕΑΠ). Στην τελευταία χρημάτισε Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. και Πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής της. Υπήρξε επίσης τακτικό μέλος του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός» από το 1977 μέχρι το θάνατό του.

Για τις υπηρεσίες του στην ΑΤΕ του απενεμήθη «Ευαρέσκεια Διοικήσεως».

Μελέτες - άρθρα

Μερικοί τίτλοι από μελέτες και άρθρα του:

- Η δράσις των Γεωργικών Συνεταιρισμών κατά την κατοχική και μεταπολεμική περίοδον εις το έργον των ανταλλαγών (1945).
- Κράτος και συνεταιριστική πολιτική (1959).
- Νικόλαος Μιχόπουλος, απόστολος του Συνεργατισμού (1958).
- Οι συνεταιρισμοί και το ελεύθερον εμπόριον (1962).
- Προέλευσις, έννοια και τρόπος λειτουργίας του Συνεργατισμού (1964).
- Η πιστοδότησις των συνεταιρισμένων αγροτών και ο συλλογικός δανεισμός (1973).
- Οι γεωργικοί συνεταιρισμοί εντός της Κοινής Αγοράς (1975).

Στρατιωτικές διακρίσεις

- Μετάλλιο εξαιρέτων πράξεων (δισ)
- Πολεμικός σταυρός.

- Αργυρούς σταυρός Γεωργίου Α' μετά ξιφών
- Εύφημος μνεία (δισ).

Υπηρεσίες στην «Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού»

Ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας και στη συνέχεια επί πολλά έτη Γενικός Γραμματέας της. Μετά το θάνατο του Προέδρου της και μεγάλου συνεταιριστή Δημ. Θ. Πάνου, εξελέγη Πρόεδρος της το 1986, όπου και πρόσφερε τις υπηρεσίες του μέχρι το θάνατό του. Επί προεδρίας του άρχισε η έκδοση του περιοδικού «Συνεταιριστική Πορεία», στο οποίο υπήρξε από τους βασικούς συντελεστές.

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού, που με οδύνη πληροφορήθηκε το θάνατο του ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗ, Προέδρου της Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού και από τους πρωτεργάτες για την ίδρυσή της, ο οποίος σε ολόκληρη της επαγγελματική σταδιοδρομία του και μέχρι το θάνατό του πρόσφερε πολύτιμες υπηρεσίες στους συνεταιρισμούς, συνήλθε εκτάκτως την 1.6.1989 και

ΨΗΦΙΣΕ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. Να εκφραστούν τα βαθύτατα συλλυπητήρια στους οικείους του.
2. Να κατατεθεί στέφανος στη σορό του εκλιπόντος.
3. Να παραστεί σύσσωμο το Δ.Σ. στην κηδεία του.
4. Να εκφωνηθεί επικήδειος από τον κ. Νικ. Πατρίκιο, Ταμία της Εταιρείας και επί πολλά χρόνια συνεργάτη του εκλιπόντος.
5. Να αναρτηθεί η φωτογραφία του αείμνηστου Προέδρου στα Γραφεία της Εταιρείας.

Ο ΠΑΡΑΓΩΝ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ (*)

Του HANS H. MÜNKNER **

Καθηγητή του Πανεπιστημίου MARBURG

Ι. Οι Συνεταιρισμοί ως Ενώσεις Προσώπων

Ως γνωστόν οι συνεταιρισμοί δημιουργήθηκαν ως αντίδοτο («αντιπρότυπο») απέναντι στον αχαλίωτο φιλελευθερισμό, δηλαδή σαν εναλλακτική λύση στον ανελέητο ανταγωνισμό, και την χωρίς ενδοιασμούς ή προσωπικές φιλοδοξίες επιδίωξη του κέρδους από τους ισχυρούς εις βάρος των ασθενών. Επίσης ως αντιστάθμισμα έναντι της εξάρτησης από τη δύναμη του κεφαλαίου και ως μέσο κατά της άγνοιας και ανικανότητας των ανθρώπων να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις μιας εποχής με ταχύρρυθμες οικονομικές, κοινωνικές και τεχνολογικές εξελίξεις.

1.1. Εγωϊσμός και Αλληλεγγύη

Οι συνεταιρισμοί λοιπόν είναι οργανώσεις αυτοβοήθειας στις οποίες άτομα με κοινές ιδέες συσπειρώνονται, ώστε με οργανωμένη κοινή δράση, να λύσουν τα προβλήματά τους, τα οποία το καθένα από μόνο του, με τις δικές του δυνάμεις, δεν θα είχε τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει, ώστε να μπορέσει να βελτιώσει τη δική του κοινωνική και οικονομική κατάσταση.

Οι συνεταιρισμοί είναι ταυτόχρονα οργανισμοί αυτοβοήθειας και αλληλοβοήθειας. Αυτοβοήθεια και αλληλοβοήθεια δεν είναι σε καμμία περίπτωση συνώνυμα. Είναι περισσότερο έκφραση διαφορετικών αντιλήψεων για την ανθρώπινη φύση, μια διαφορετική εικόνα του ανθρώπου. Η αυτοβοήθεια ως αρχή του συνεταιρισμού ξεκινά από την πεποίθηση ότι η προσωπική τάση για ιδιοτέλεια αποτελεί το ισχυρότερο κίνητρο για τη δραστηριοποίηση του ανθρώπου. Σ' αυτό αντιπαράκειται η

(*) Εισήγηση στην ημερίδα «Ο ανθρώπινος παράγων στο Συνεργατισμό», που οργάνωσε η ΑΣΕ (Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις) την 11.2.1989 στη Θεσσαλονίκη, με την ευκαιρία συμπλήρωσης 30 χρόνων από την ίδρυσή της.

Ευχαριστίες εκφράζονται προς την ΑΣΕ για την παραχώρηση των εισηγήσεων προς δημοσίευση στη «Σ. Π.» και για τη μετάφραση του κειμένου του Καθ. Η. Η. MUNKNER. Η «Σ.Π.» ευχαριστεί τον κ. Δ. Γαμβρούλη για την επιμέλεια του κειμένου.

(**) HANS - H. MUNKNER. Γεννήθηκε το 1935 στο STOLP/POMERANIA της Γερμανίας. Διδάκτωρ του δικαίου, Καθηγητής γερμανικής και ξένης νομοθεσίας επιχειρήσεων και συνεταιριστικής θεωρίας του Τμήματος Οικονομικών του Πανεπιστημίου PHILIPPS του MARBURG. Συνδιευθυντής του Ινστιτούτου Συνεργατισμού Αναπτυσσόμενων Χωρών, στο οποίο είναι υπεύθυνος από το 1964 για τη λειτουργία ειδικού προγράμματος Συνεταιριστικής Οικονομίας για σπουδαστές αναπτυσσόμενων χωρών. Πρόεδρος της Γερμανοαφρικανικής Ένωσης Δικαίου της Χαϊδελβέργης. Μέλος του Δ.Σ. του Ιδρύματος Πλάνκετ για Συνεταιριστικές Σπουδές της Οξφόρδης. Επισκέπτης Καθηγητής των Πανεπιστημίων PADJADJARAN, BANDUNG, Ινδονησίας. Από το 1963 πήρε μέρος σε πολυάριθμες ερευνητικές αποστολές ως Σύμβουλος σε θέματα συνεταιριστικής ανάπτυξης και αναθεώρησης της συνεταιριστικής νομοθεσίας, Έλαβε μέρος στην αναθεώρηση της συνεταιριστικής νομοθεσίας της Σιγκαπούρης, της Μάλτας, της Ταϊλάνδης, του Λαόθου, του Πακιστάν, της Γουινέας, της Ζιμπάμπουε κ.ά. Συγγραφέας αρκετών βιβλίων και πολλών άρθρων για συνεταιριστική ανάπτυξη και συνεταιριστική νομοθεσία Ευρώπης, Αφρικής, Ασίας.

ιδέα της αλληλοβοήθειας, αν υποθέσουμε ότι το άτομο είναι διατεθειμένο να προσπίσει τα συμφέροντα των πολλών και της αλληλεγγύης, είτε αυτή απορρέει από κοινωνική ευθύνη είτε από τη χριστιανική αγάπη προς τον πλησίον. Και εδώ θα πρέπει να διευκρινίσουμε τον όρο σε σχέση με την αλληλοβοήθεια, η οποία περιορίζεται αποκλειστικά στον κύκλο των μελών του συνεταιρισμού, μια αρχή που οι Γάλλοι ονομάζουν αρχή της αποκλειστικότητας, δηλαδή αυτοβοήθεια στα πλαίσια της ομάδας, η οποία κριτικάρεται από ορισμένους και χαρακτηρίζεται ως εγωϊσμός της ομάδας και ως αντίποδας της αλληλοβοήθειας, που αποτελεί τη γενική αρχή κάθε ενέργειας με στόχο το καλό όλων εκείνων που το έχουν ανάγκη αλλά και του συνόλου γενικότερα.

Η πείρα έχει δείξει ότι, μόνο του, το πρότυπο της αλληλεγγύης ως κίνητρο δεν επαρκεί μακροχρόνια για να εξασφαλίσει τη συνεργασία μεταξύ των ατόμων μέσα στους συνεταιρισμούς. Πρέπει να γίνει συνείδηση στον καθένα ότι έχει νόημα να είναι μέλος σ' ένα συνεταιρισμό, για ν' αναλάβει και τις υποχρεώσεις που απορρέουν για το κάθε μέλος. Τα πλεονεκτήματά του να είσαι μέλος θα πρέπει να είναι ξεκάθαρα και να υπερτερούν ή, τουλάχιστον, οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των μελών ν' αντισταθμίζονται κατά το δυνατό.

Επιτυχημένοι συνεταιρισμοί δημιουργούνται μόνον τότε, όταν τα προσωπικά οφέλη του καθενός επιτυγχάνονται μέσα από μια πειθαρχημένη αλληλέγγυα συνεργασία με τους άλλους.

Όταν δηλαδή έχουμε ένα συνδυασμό των ιδιωτικών κινήτρων και της αλληλεγγύης. Όταν, για παράδειγμα, τα μέλη με τις προσωπικές τους εισφορές και την παράλληλη ανάληψη μιας προσωπικής αστικής ευθύνης δημιουργούν τις προϋποθέσεις για να τους χορηγηθεί ένα τραπεζικό δάνειο, το οποίο από μόνοι τους δεν θα είχαν τη δυνατότητα να αποκτήσουν, ενώ το αποκτούν τώρα ως συνεταιρισμός.

Προσπάθειες μύησης ατόμων για μια αλληλέγγυα συμπεριφορά, ώστε ευαισθητοποιούμενα να θέτουν το κοινό όφελος υπεράνω του ατομικού, μακροχρόνια ιδωμένες, έχουν αποτύχει.

Στους συνεταιρισμούς το άτομο δημιουργεί δεσμούς με τη θέλησή του για την επιδίωξη κοινών στόχων και την τήρηση κοινών κανόνων εάν αυτοί αποφέρουν τόσο ατομικό όφελος, όσο και όφελος της ομάδας.

Στην περίπτωση αυτή μπορεί να επιτευχθεί έμμεσα όφελος και για το κοινωνικό σύνολο (οργανωμένη αλληλεγγύη στηριγμένη στην αυτοβοήθεια). Αντίστοιχα εκφράζονται και οι βασικές αρχές συνεταιριστικής συνεργασίας: ελευθερία εισόδου και εξόδου - ισότητα των μελών σε δικαιώματα και υποχρεώσεις - δικαιοσύνη στην από κοινού χρήση των οικονομικών αποτελεσμάτων.

1.2. Ανθρώπινοι συσχετισμοί κατά των συσχετισμών κεφαλαίου

Οι συνεταιρισμοί δημιουργούνται για να μπορέσουν στη δύναμη του κεφαλαίου ν' αντιπαραθέσουν τη συντονισμένη δύναμη της θέλησης και της ανθρώπινης εργασιακής δύναμης σε οργανωμένες ομάδες. Στους συνεταιρισμούς επίκεντρο δεν είναι το κεφάλαιο αλλά ο άνθρωπος. Η προσωπική συμμετοχή του καθενός υπό το πνεύμα μιας ενεργού συμμετοχής στο χώρο οργάνωσης και χρήσης των κοινών εγκαταστάσεων είναι πολύ πιο σημαντική από την κεφαλαιακή συμμετοχή.

Το να γίνει μέλος σε συνεταιρισμό δεν επιτυγχάνεται με την καταβολή κεφαλαίου, αλλά με αίτηση του ενδιαφερόμενου ατόμου, που είναι διατεθειμένο να

συνεισφέρει οικονομικά και που γίνεται αποδεκτή από την ομάδα των μελών του συνεταιρισμού.

Η κεφαλαιακή συμμετοχή είναι απλώς μια υποχρέωση των μελών μετά από την απόκτηση της ιδιότητας του μέλους και δεν αποτελεί επένδυση για κεφαλαιακά κέρδη, αλλά μια συνεισφορά - χρηματοδότηση των συνεταιριστικών εγκαταστάσεων για να μπορεί δικαιωματικά να τις χρησιμοποιεί όσο είναι μέλος.

Στους συνεταιρισμούς αποδίδεται στο κεφάλαιο ένας βοηθητικός ρόλος. Έτσι το δικαίωμα ψήφου και η διανομή των κερδών δεν κατανέμεται σύμφωνα με την κεφαλαιακή συμμετοχή, αλλά με άλλα κριτήρια.

Όλα τα μέλη έχουν την ίδια ψήφο.

Ο επιμερισμός των κερδών σε πρώτο πλάνο γίνεται βάσει του όγκου συναλλαγών η δε απόδοση κεφαλαίων υπόκειται σε ρητούς περιορισμούς. Όσο για τη χρήση των μή διανεμημένων πλεονασμάτων στο συνεταιρισμό, αποκλείεται το ατομικό ενδιαφέρον για απόκτηση κεφαλαίου.

Τα αποθεματικά αποτελούν αδιαίρετο κοινωνικοποιημένο κεφάλαιο στην υπηρεσία όλων των παρόντων και μελλοντικών μελών. Κατά την αποχώρηση ενός μέλους του επιστρέφεται απλώς η κεφαλαιακή συμμετοχή του στην ονομαστική της αξία και δεν έχει δικαίωμα στη συσσωρευμένη εταιρική περιουσία. Επειδή μόνο τα μέλη έχουν υποχρέωση να καταβάλουν εισφορές κεφαλαίου — μόνο κατά τη διάρκεια που είναι μέλη — δημιουργείται στους συνεταιρισμούς ένα μεταβλητό εταιρικό κεφάλαιο, του οποίου το ύψος εξαρτάται από τον αριθμό και την οικονομική δυνατότητα των μελών του και ενισχύεται από την προσωπική αστική ευθύνη τους.

Από το δικαίωμα που έχουν τα μέλη να αποφασίσουν για το μέρος των πλεονασμάτων που θα διανεμηθούν ή θα αποθεματοποιηθούν, εξαρτάται και το ύψος των κεφαλαίων που διαθέτει ο Συνεταιρισμός από τα μέλη του. Ανάλογα διατυπώνονται και ορισμένες βασικές συνεταιριστικές αρχές.

Περιορισμένη απόδοση των μερίδων ή επιτόκιο.

Επιστροφή χρημάτων αναλόγως του κύκλου των εργασιών. Αδιαίρετο των αποθεματικών.

1.3. Δημοκρατική δομή

Στην αρχή και στο επίκεντρο των συγχρόνων συνεταιριστικών κινήματων βρίσκονταν οι απαιτήσεις για αποδέσμευση από την ανεξέλεγκτη κυριαρχία και για ισότητα. Έτσι το ιδανικό της δημοκρατικής διοίκησης και του ελέγχου αναβαθμίζεται σε βασική αρχή του συνεταιρισμού. Η συνέλευση των μελών αποτελεί το κυρίαρχο όργανο του συνεταιρισμού. Κάθε μέλος έχει μία ψήφο. Αποφάσεις λαμβάνονται με την αρχή της πλειοψηφίας. Το προεδρείο υλοποιεί τις εντολές των μελών ως εκτελεστικό όργανο. Κάτω από αυτή τη θεώρηση διαμορφώθηκε και ο δημοκρατικός έλεγχος. Η συνέλευση εκλέγει το προεδρείο, από τον κύκλο των μελών, το οποίο μπορεί να ανακαλέσει ανά πάσα στιγμή αν η πλειοψηφία των μελών αποσύρει την εμπιστοσύνη της από αυτό ή όταν δεν συμφωνεί με τον τρόπο που διοικεί.

Η Γενική Συνέλευση εκλέγει ένα ειδικό ελεγκτικό όργανο από τα μέλη της το Εποπτικό Συμβούλιο, το οποίο ελέγχει το προεδρείο και δίνει αναφορά στη Γενική Συνέλευση. Τα δικαιώματα των μελών ασκούνται προσωπικά και δεν μπορούν βάσει του καταστατικού να μεταδιδαστούν ελεύθερα ή να κληρονομηθούν.

Για να έχουν τα μέλη επίγνωση των δημοκρατικών δικαιωμάτων και υποχρε-

ώσεων τους και να τα ασκούν επιτυχώς, είναι απαραίτητη η παροχή βασικών γνώσεων και η συνεχής τους επιμόρφωση καθώς επίσης και του υπαλληλικού προσωπικού του συνεταιρισμού. Η δραστηριότητα αυτή (συνεταιριστική εκπαίδευση) αποτελεί μια ακόμα θεμελιώδη αρχή του συνεργατισμού.

2. Προβλήματα διατήρησης της Ανθρωποκεντρικής δομής των μεγάλων Συνεταιρισμών

Τα προβλήματα διατήρησης της ανθρωποκεντρικής δομής των μεγάλων Συνεταιρισμών δημιουργούνται γιατί:

- Οι δυνατότητες της ενεργού συμμετοχής των μελών σε μεγάλους συνεταιρισμούς είναι λίγες γι' αυτό θα πρέπει να επανεξεταστούν και να μελετηθούν ώστε να διαμορφωθούν εκ νέου.
- Η ενεργός συμμετοχή σε διαχειριστικές αποφάσεις και ο έλεγχος σε πολύπλοκες μεγάλες επιχειρήσεις είναι αδύνατη για τα μέλη που δεν έχουν ειδικές γνώσεις. Γι' αυτό θα πρέπει ν' αναπτυχθούν καινούργιοι ελεγκτικοί μηχανισμοί.
- Η συνειδητοποίηση της χρηματικής εισφοράς και του συναισθήματος ευθύνης σε μεγάλες συνεταιριστικές επιχειρήσεις εντάσεως κεφαλαίου, καθώς επίσης η ύπαρξη ενός μεγάλου αριθμού φορέων με σχετικά μικρές εισφορές, είναι πολύ δύσκολο να διατηρηθεί.

2.1. Ο ρόλος του μέλους στο μεγάλο Συνεταιρισμό

Σε συνεταιρισμούς όπου ο αριθμός των μελών ξεπερνά ένα συγκεκριμένο αριθμητικό όριο (500, 1.500, 3.000;) υπάρχει κίνδυνος το μέλος να αισθάνεται χαμένο σαν ένα μέρος μιας μεγάλης ανώνυμης ομάδας. Με την αύξηση του μεγέθους μιας ομάδας μελών ενισχύεται και η ετερογενής μορφή της.

Καθίσταται λοιπόν πολύ δύσκολη αν όχι αδύνατη, στη συνέλευση μελών, η διατύπωση συγκεκριμένων κοινών στόχων, οι οποίοι θα μετουσιωθούν σε έργο από τη διοίκηση του συνεταιρισμού. Με την αύξηση του μεγέθους της ομάδας των μελών αυξάνεται και η απόσταση ανάμεσα στο μέλος και στο συνεταιρισμό.

Για τεχνικούς λόγους γίνεται σχεδόν αδύνατη η συνέλευση με την παρουσία όλων των μελών.

Γίνονται αντ' αυτής συνελεύσεις εκπροσώπων στις οποίες παίρνουν μέρος εκπρόσωποι από ομάδες μελών και έτσι χάνεται για το άτομο η δυνατότητα να ασκήσει άμεσα τα δικαιώματά του.

Στις περιπτώσεις των ειδικών συνελεύσεων, δημιουργούνται νέες μορφές συμμετοχικότητας των μελών. Αυτό προβλέπεται από το Νόμο για τις ΑΣΟ στη χώρα μας, όχι όμως από τον αντίστοιχο νόμο για τους Συνεταιρισμούς της Δ. Γερμανίας. Εκεί και αυτό είναι θέμα του εκάστοτε καταστατικού. Κάθε συνεταιρισμός έχει τη δυνατότητα να αποφασίζει από μόνος του. Εάν λοιπόν από την πλευρά της Διοίκησης των Συνεταιρισμών δεν ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα για τη διατήρηση της ανθρώπινης σχέσης και συνοχής των μελών γύρω από τους Συνεταιρισμούς, θα σωρευθούν οι επιπτώσεις των αναφερόμενων προβλημάτων σε μια διαδικασία προοδευτικής αποσύνθεσης των μελών, πράγμα που δημιουργεί διαρροή στη βάση αυτών των μελών.

Χωρίς τη δυνατότητα λοιπόν της ενεργού και προσωπικής συμμετοχής των με-

λών στη ζωή του συνεταιρισμού και με την επέκταση των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων σε μη μέλη, με τρόπο ισότιμο ως προς τα μέλη, μειώνεται το καθαρό όφελος του μέλους που αντλεί από το Συνεταιρισμό και περιορίζεται μόνο στην κεφαλαιακή συμμετοχή, όπως γίνεται, για παράδειγμα, στις ανώνυμες εταιρίες.

2.2. Ο ρόλος της Διοίκησης στους μεγάλους Συνεταιρισμούς

Οι υποχρεώσεις της Διοίκησης, που σχετίζονται με τις διαχειριστικές διαδικασίες, αυξάνονται καθημερινά και γίνονται ολοένα και πιο πολύπλοκες όσο αυξάνει η δραστηριότητα των Συνεταιρισμών. Το άμισθο προεδρείο (διοίκηση), το οποίο αποτελείται από αιρετά μέλη που πιθανόν να μην έχουν την αντίστοιχη ειδικευση, συμπληρώνεται ή αντικαθίσταται από ειδικούς. Έτσι καταλήγουμε σε μια επαγγελματικοποίηση της διοίκησης. Τα μέλη και τα αιρετά άμισθα εποπτικά συμβούλια δεν μπορούν να ελέγξουν αποτελεσματικά την επαγγελματική διοίκηση. Ο δημοκρατικός έλεγχος γίνεται ασθενέστερος, η διοίκηση αυτονομείται και — με δική της ευθύνη πλέον — αποφασίζει πως πρέπει να εξυπηρετηθούν καλύτερα τα επαγγελματικά συμφέροντα των μελών από το συνεταιρισμό τους.

Άρα παίζει ένα σημαντικό ρόλο η επαγγελματική καταξίωση και η προσωπική ακεραιότητα των ηγετικών στελεχών καθώς και ο εξωτερικός έλεγχος.

2.3. Αυξανόμενες ανάγκες για κεφάλαια

Στους μεγάλους συνεταιρισμούς, που λειτουργούν σε συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού και πιέζονται μόνιμα για εκσυγχρονισμό και νέες επενδύσεις, υπερβαίνει κατά κανόνα ή ανάγκη νέων κεφαλαίων τη δυνατότητα και τη διάθεση των μελών να συνεισφέρουν οικονομικά με σκοπό να καλύψουν αυτή την ανάγκη. Πρέπει λοιπόν να βρεθούν καινούργιες πηγές άντλησης κεφαλαίων είτε στα πλαίσια της προσφοράς δελεαστικών επενδυτικών προγραμμάτων είτε με την ανάληψη ξένων κεφαλαίων.

Αν οι απαιτήσεις σε κεφάλαιο από τη μεριά της συνεταιριστικής επιχείρησης δεν μπορούν να καλυφθούν από τα μέλη ή από τα αδιανεμέτητα αποθεματικά, τότε δεν μπορεί να ισχύσει η θεμελιώδης αρχή του υπηρετούντος κεφαλαίου. Το ξένο κεφάλαιο ως γνωστόν δεν θέλει να υπηρετήσει αλλά να κερδίζει και να κυριαρχεί. Μ' αυτήν την παράμετρο αύξησης του κεφαλαίου χάνει και ο ανθρώπινος παράγοντας τη σημασία του. Υπάρχουν λοιπόν κανόνες, στους συνεταιρισμούς, οι οποίοι κατοχυρώνουν την προτεραιότητα του ανθρώπινου παράγοντα. Και θα ήθελα να κάνω διάκριση μεταξύ νομικών κανόνων, κανόνων καταστατικού και πρακτικών κανόνων.

3. Κανόνες που κατοχυρώνουν την προτεραιότητα του ανθρώπινου παράγοντα στο Συνεταιρισμό

3.1. Οι νομικοί κανόνες

Βάσει νομικών διατάξεων, σχετικά με τους συνεταιρισμούς, καθορίζεται ότι ο συνεταιρισμός στηρίζεται σε μια ομάδα ανθρώπων η οποία πρέπει να ξεπερνάει ένα ελάχιστο αριθμό. Περαιτέρω ορίζεται ότι ο αριθμός των μελών είναι μεταβλητός. Καθώς επίσης ότι η εγγραφή και αποχώρηση των μελών ελεύθερη.

Για να εξασφαλισθεί η διάρκεια ζωής του συνεταιρισμού παρά τον μεταβλητό

αριθμό μελών και τη διάρκεια συμμετοχής τους σ' αυτόν, απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο συνεταιρισμός να έχει νομική μορφή (νομικό πρόσωπο) να διατηρεί μητρώα μελών, και να έχει δική του νομική υπόσταση (δομή).

Τρία όργανα πρέπει να δημιουργηθούν σε κάθε συνεταιρισμό: Η Συνέλευση των μελών, το εποπτικό συμβούλιο και το διοικητικό συμβούλιο.

Η σημασία της προσωπικής και ενεργού συμμετοχής του κάθε μέλους προ-βλέπεται από ειδικούς κανόνες.

Σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς κάθε μέλος διαθέτει μια ψήφο. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται προσωπικά από τα μέλη. Κάθε αντιπροσώπευση ψήφου στις εκλο-γές απαγορεύεται.

Μόνο μέλη μπορούν να συμμετάσχουν στα τρία όργανα του Συνεταιρισμού.

Το Διοικητικό και Εποπτικό Συμβούλιο εκλέγονται από τα μέλη. Η συνέλευση των μελών έχει δικαιώματα καθοριστικά τα οποία δεν είναι μεταβιβάσιμα. Αυτά σχετίζονται με την εκλογή και καθαίρεση του Δ.Σ. και Ε.Σ. την τροποποίηση του καταστατικού, τις αποφάσεις για τη διανομή των κερδών, καθώς επίσης τη συγ-χώνευση ή διάλυση του συνεταιρισμού. Οι αποφάσεις λαμβάνονται βάσει των δημο-κρατικών κανόνων της πλειοψηφίας.

Απ' αυτούς τους σαφείς κανόνες υπάρχουν θέβαια εξαιρέσεις.

Σε συνεταιρισμούς με μεγάλο αριθμό μελών υπάρχει μια ειδική συνέλευση στη θέση της γενικής συνέλευσης και η διοίκηση ασκείται από επαγγελματίες διευθυ-ντές. Η μεταβίβαση συνεταιριστικών μεριδίων είναι αυστηρά περιορισμένη με κανό-νες. Κατά την αποχώρηση, τα μέλη έχουν το δικαίωμα να τους επιστραφούν οι εισ-φορές μόνο στην ονομαστική τους αξία. Για τη διανομή κερδών αποφασίζει η γενι-κή συνέλευση. Αποκλείεται η απόδοση δικαιωμάτων ψήφου μέσω της κεφαλαιακής συμμετοχής. Για τα επιτόκια και τα μερίσματα υπάρχει κάποιο ανώτερο όριο.

3.2. Το Καταστατικό

Το συνεταιριστικό Δίκαιο διασφαλίζει στους Συνεταιρισμούς αυτονομία του κα-ταστατικού για να μπορούν να προσαρμόζουν τις νομικές διατάξεις στις ιδιαιτερό-τητες και τις ανάγκες τους.

Στο πλαίσιο της αυτονομίας του καταστατικού μπορεί η σημασία της ατομικής και ενεργού συμμετοχής των μελών να τονισθεί ή να υποβαθμισθεί. Για παράδειγ-μα, καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιδιότητας του μέλους, που εξασφαλίζουν την είσοδο ατόμων που ενδιαφέρονται για την ενεργό συμμετοχή και είναι όντως ικανά να χρησιμοποιήσουν τις εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού. Έτσι μόνο μπορούμε να έχουμε τακτικά μέλη ή μέλη που παρέχουν κεφάλαια ή ειδικές γνώσεις ή που μας εκπροσωπούν στην πολιτεία και ενεργούν συλλογικά στο όνομα του συνεταιρισμού.

Στο καταστατικό ρυθμίζονται αναλυτικά τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών. Για παράδειγμα, το ύψος των μεριδίων και το μέγεθος αστικής ευθύνης, κ.ά. Έτσι για παράδειγμα, ένα μέλος που λαμβάνει ενεργά μέρος στις δραστηριότητες του συνεταιρισμού, ξέρει ότι υπάρχει κάτι που μπορεί να κερδίσει ή να χάσει. Ή ξέρει τις επιπτώσεις από τη μείωση της οικονομικής ή της αστικής ευθύνης στο ελάχιστο, αν κρίνεται αναγκαίο.

Μπορούμε επίσης να δημιουργήσουμε εγκαταστάσεις και να ενισχύσουμε τη συμμετοχή των μελών με τη μορφή συνελεύσεων κατά γεωγραφικά διαμερίσματα και στην περίπτωση των μεγάλων συνεταιρισμών με συνελεύσεις απεσταλμένων ή με μορφή συμβουλίων ή επιτροπών για συγκεκριμένες υποθέσεις ή με την ανάληψη της υποχρέωσης εκ μέρους του Δ.Σ., να ενημερώνει το εποπτικό συμβούλιο και τη Συνέλευση.

Πρόσφατα συζητήθηκε στη Γερμανία η δημιουργία ενός σχεδίου προώθησης, πώς δηλαδή να μπορεί το Δ.Σ. να προωθεί τα συμφέροντα των μελών, με τη δέσμευση το σχέδιο να υποβληθεί για έγκριση στη γενική συνέλευση, ώστε να συζητηθεί στην αρχή του χρόνου και στο τέλος της χρονιάς να γίνει ενημέρωση σχετικά με τα αποτελέσματα προώθησης των συμφερόντων των μελών, γιατί όλοι γνωρίζουμε σε ό,τι αφορά τη θεωρία της οργάνωσης, πως αν δεν έχουμε πρόγραμμα δεν μπορούμε να υπολογίσουμε την επιτυχία. Διαφορετικά όλα όσα κάνουμε τα θεωρούμε επιτυχίες και θα ήταν φυσικά επικίνδυνο να εφαρμόσουμε ένα τέτοιο σχέδιο αποκλειστικά και μόνο για να υπολογίσουμε την απόδοση του Δ.Σ.

Ταυτόχρονα μπορεί στο καταστατικό να υπάρξει αναφορά και για τις σύγχρονες εξελίξεις με μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε μία επαγγελματική διοίκηση και ταυτόχρονη επέκταση της δραστηριότητας των εποπτικών οργάνων. Θα μπορούσαν επίσης να καθοριστούν τα ελάχιστα όρια δημιουργίας αποθεματικών και επενδυτικών κεφαλαίων με βάση τα αδιανέμητα κέρδη. Στους Συνεταιρισμούς (RAIFFEISEN αγροτικούς - πιστωτικούς των γερμανόφωνων χωρών) ίσχυε παλαιότερα κανόνας, που απαγόρευε τη διανομή κερδών, ώστε όλα να απορροφώνται από το κοινό ταμείο (επενδύσεις). Σήμερα κάτι τέτοιο δεν θα μπορούσαμε πιθανόν να το εφαρμόσουμε.

3.3. Συνεταιριστική Πράξη

Τώρα πια μπορούμε να περάσουμε και στο πιο σημαντικό τμήμα που είναι η πράξη μέσα στους συνεταιρισμούς. Ποιά δηλαδή είναι η σημασία της πρακτικής εφαρμογής των νομικών και καταστατικών κανόνων. Εδώ δεν τίθεται πια το ερώτημα αν όλοι γνωρίζουν τις νομικές και καταστατικές προϋποθέσεις, εδώ μας ενδιαφέρει πώς αυτές εφαρμόζονται. Πρόκειται δηλαδή για τον καθορισμό στόχων και προτεραιοτήτων της συνεταιριστικής δράσης, για να διατηρήσουμε το δυναμικό του συνεταιρισμού. Χρειάζεται αύξηση της παραγωγικότητας, ανταγωνιστικότητα από την μία πλευρά, προώθηση των συμφερόντων των μελών από την άλλη, που είναι και ο πρώτος στόχος. Ανάλογα με το πώς θα τεθούν αυτές οι προτεραιότητες συμπεριφέρεται η διοίκηση και οι υπάλληλοι απέναντι στο σύνολο των μελών. Το σύνθημα σ' αυτήν την περίπτωση είναι η επιχειρησιακή φιλοσοφία του συνεταιρισμού.

Υπάρχει κάτι τέτοιο; Ασκείται; Ποιο είναι το ύψος της ηγεσίας; Συνεργάσιμο; Αυταρχικό; Τι θέση παίρνουμε ως προς τα μη μέλη; Μεταχειριζόμαστε ιδιαίτερα τα τακτικά μέλη ενώ με τους άλλους έχουμε μόνο πελατειακή σχέση; Ενθαρρύνεται η ενεργός συμμετοχή των μελών στη δημιουργία κινήτρων και στον ελεγκτικό ρόλο; Τι ρόλο παίζουν τα άμισθα μέλη των οργάνων; Είναι χρήσιμα ή θα έπρεπε όσο είναι εφικτό να απομακρυνθούν; Πού βρίσκεται η συνεργασία του Δ.Σ. του Ε.Σ. και της συνέλευσης των μελών; Υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική πληροφόρησης απέναντι στα μέλη που να τα ευαισθητοποιεί περισσότερο ως προς τη συμμετοχή; Προσφέρεται κάποιος «μπόνους» (BONUS) προώθησης στα μέλη, έναντι άλλων αν-

ταγωνιστών και γίνεται αυτό σαφώς κατανοητό από όλους; Υπάρχουν πλεονεκτήματα μελών έναντι μη μελών που βελτιώνουν τη θέση εκκίνησής τους; Έτσι σε μεγάλους συνεταιρισμούς μπορούμε με μια εύστοχη πολιτική προώθησης και πληροφόρησης να επιτύχουμε τη συνοχή και την ταυτότητα συμφερόντων των μελών.

4. Η σημασία των ηγετικών προσώπων στη συνεταιριστική εξέλιξη

Σε συνεταιρισμούς, ως ενώσεις προσώπων, τα ηγετικά τους στελέχη παίζουν ένα σημαντικό ρόλο. Οι ιδρυτές και ιθύνοντες του συνεταιρισμού θα πρέπει να έχουν συνάμα προσόντα οργάνωσης της ομάδας των μελών και ικανότητα διοίκησης της συνεταιριστικής επιχείρησης (οργάνωσης). Οι δύο αυτές λειτουργίες δημιουργούν διαφορετικές απαιτήσεις αλλά πολύ συχνά ασκούνται από τα ίδια πρόσωπα. Εάν οι συνεταιρισμοί ξεπεράσουν ένα συγκεκριμένο μέγεθος και μια στοιχειώδη δομή, αλλάζει και η ισορροπία ανάμεσα σ' αυτές τις δύο λειτουργίες. Έτσι έχουμε μια διαφοροποίηση μεταξύ των άμισθων αιρετών από τον κύκλο των μελών και των έμμισθων εργαζομένων, κυρίως των ειδικευμένων προσώπων. Η τάση που παρατηρείται στην πράξη δηλαδή της μείωσης της σημασίας των αιρετών όσο αυξάνει το μέγεθος του Συνεταιρισμού και της ταυτόχρονης αύξησης της σημασίας των μάνατζερ και των λοιπών υπαλληλικών στελεχών δεν είναι πάντοτε αναγκαία. Σε μεγάλους συνεταιρισμούς υπάρχουν θέσεις στη διοίκηση και στον έλεγχο για άμισθα μέλη της ομάδας, γιατί σε πολλές χώρες ισχύει η αρχή ότι ο αιρετός δεν πληρώνεται με μισθό, ενώ όποιος μισθοδοτείται δεν εκλέγεται.

Θα μπορούσαμε να φανταστούμε ότι ως κριτήριο διαφοροποίησης των λειτουργιών τίθεται η αρχή ότι τα άμισθα αιρετά μέλη είναι υπεύθυνα για το συνεταιρισμό σαν σύνολο καθώς και για την ομάδα των μελών, ενώ τα έμμισθα ειδικευμένα πρόσωπα για τη λειτουργία της συνεταιριστικής επιχείρησης σύμφωνα φυσικά με μια πολιτική η οποία αποφασίζεται από τα μέλη. Στα άμισθα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου που προέρχονται από τον κύκλο των μελών, αποτελεί επιπρόσθετο προσόν η γνώση των τοπικών συσχετισμών και η επίγνωση των συμφερόντων των μελών.

Το μειονέκτημα της μη επαρκούς εξειδίκευσης μπορεί να αντισταθμιστεί με διάφορους τρόπους: με επιμόρφωση και μεγάλα χρονικά διαστήματα παροχής υπηρεσιών σε αντίστοιχες θέσεις (δυνατότητες επανεκλογής) ή και με επιλογή και πρόσληψη έμμισθων ειδικών διευθυντικών στελεχών που θα εφαρμόζουν την πολιτική της Συνεταιριστικής Οργάνωσης, η οποία θα καθορίζεται από τα άμισθα αιρετά μέλη της διοίκησης. Για τα κυρίως μισθοδοτούμενα μέλη έναντι του πλεονεκτήματος της ειδίκευσης και ικανότητάς τους αντιπαρατίθεται το μειονέκτημα ότι αυτά τα άτομα ενδιαφέρονται περισσότερο για τις οικονομικές δραστηριότητες της Οργάνωσης, για ό,τι αφορά την αύξηση της παραγωγικότητας, τον εκσυγχρονισμό της και πιθανόν μόνο για το δικό τους εισόδημα και όχι για την προαγωγή των συμφερόντων των μελών. Επίσης θέτουν σε ίση μοίρα τα μέλη με τα μη μέλη κατά τις συναλλαγές τους με τη Συνεταιριστική Οργάνωση, με αποτέλεσμα να μειώνεται το ενδιαφέρον από τα μέλη για περαιτέρω διατήρηση αυτής της ιδιότητας. Εάν οι οικονομικές περιστάσεις δημιουργήσουν την απαίτηση για ένα επαγγελματικό διοικητικό συμβούλιο, τότε ο τρόπος διοίκησης των μελών του Συνεταιρισμού αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Πρέπει δηλαδή με επιλογή, επιμόρφωση και ανάλογες συνθήκες εργασίας, να καταδειχθεί ότι αυτός ο τρόπος διοίκησης ανταποκρίνεται

στους εξής όρους:

- 'Ότι τα διοικητικά στελέχη δεν παραδλέπουν την προαγωγή των συμφερόντων των μελών που αποτελεί το βασικό στόχο της Συνεταιριστικής Οργάνωσης.
- 'Ότι εφαρμόζεται ένας συνεταιριστικός τρόπος οργάνωσης.
- 'Ότι η ενημέρωση και η συμμετοχή των μελών στις δραστηριότητες της Οργάνωσης κατέχει σημαντική θέση στην όλη λειτουργία της.
- 'Ότι συστηματικά και αδιάκοπα καταβάλλονται προσπάθειες για τη διεύρυνση της βάσης (αύξηση του αριθμού των μελών).

5. Η σημασία των μελών στην εξέλιξη των συνεταιρισμών

Η προαγωγή των συμφερόντων των μελών δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στη διανομή των πλεονασμάτων στο τέλος της χρήσεως. Η βοήθεια προς τα μέλη πρέπει να είναι ευρύτερη και να περιλαμβάνει ενημέρωση, εκπαίδευση, συμμετοχή τους στις επιτροπές και τις ομάδες εργασίας. Η Διοίκηση των Συνεταιρισμών πρέπει να θεωρήσει ως πρωταρχικής σημασίας μέλημά της τη βελτίωση της ποιότητας δεξιοτήτων των μελών.

Στην προκείμενη περίπτωση με την ευρεία έννοια του όρου «βελτίωση της ποιότητας» εννοούμε την παροχή γνώσεων, αύξηση των ικανοτήτων κλπ.

Ο Συνεταιρισμός ιδρύεται με στόχο την προαγωγή των συμφερόντων των μελών και χάνει κάθε δικαίωμα ύπαρξης και λειτουργίας εάν απολέσει τη δύναμη των μελών του.

Η συνεργασία των μελών στα πλαίσια του Συνεταιρισμού βασίζεται σε ειδικούς κανόνες, σύμφωνα με τους οποίους τα μέλη πρέπει να παίζουν το δικτό τους ρόλο ως φορείς και χρήστες των υπηρεσιών που παρέχει ο Συνεταιρισμός. Αυτοί οι κανόνες πρέπει να είναι γνωστοί στα μέλη και να γίνονται αποδεκτοί από αυτά ως λογικοί και χρήσιμοι. Επίσης πρέπει να δημιουργηθούν για τα μέλη πλεονεκτήματα που με τη σειρά τους θα λειτουργούν ως κίνητρα για τη συμμετοχή των μελών. Η ενεργητική συμμετοχή των μελών στο Συνεταιρισμό τους αντανακλάται στο τί προσφέρουν σ' αυτόν και τί απολαμβάνουν απ' αυτόν.

- Συμμετέχουν στη διαμόρφωση της βούλησης και του ελέγχου με την ενεργοποίηση τους στα όργανα του Συνεταιρισμού.
- Χρησιμοποιούν της εγκαταστάσεις του Συνεταιρισμού σαν δέκτες των υπηρεσιών που τους προσφέρει.
- Συμμετέχουν στα κεφάλαια του Συνεταιρισμού με προσωπικές μερίδες και εγυήσεις.
- Συμμετέχουν στα αποτελέσματα των συνεταιριστικών οικονομικών δραστηριοτήτων, μέσω μειωμένων δαπανών και μέσω των διανεμόμενων πλεονασμάτων στη μορφή των RISTURN ή των μερισμάτων. Η Διοίκηση πρέπει να φροντίζει πάντοτε μέσω πληροφόρησης, εκπαίδευσης, παροχής δυνατοτήτων συμμετοχής, υλικών και μη κινήτρων, να ενεργοποιεί τα μέλη για τις πάσης φύσεως συνεισφορές τους στο Συνεταιρισμό. Τα μέλη πρέπει να είναι πεπεισμένα ότι η συμμετοχή τους στο Συνεταιρισμό είναι λογική και ωφέλιμη.

6. Συμπεράσματα

Στους συνεταιρισμούς ο ανθρώπινος παράγοντας βρίσκεται στο επίκεντρο. Ο άνθρωπος εμφανίζεται ως ελεύθερο άτομο, όχι ως αντικείμενο εκμετάλλευσης από προϊσταμένους ή από το κεφάλαιο, αλλά ως ισότιμος μεριδιούχος και όχι ως εξαρτημένος υπάλληλος ή παραγωγικός φορέας. Στους συνεταιρισμούς συσπειρώνονται άτομα με βάση την ισοτιμία και τη γενική επίσημοις όροις διακύβευση συμφερόντων και πείθονται οικειοθελώς σε κανόνες, τους οποίους οι ίδιοι θέσπισαν, με αιρετή και ελεγχόμενη από τους ίδιους διοίκηση, για προσωπικό και κοινό όφελος και συλλογική δράση. Αυτή η κοινή δράση σαν μια αναγκαστική κοινωνία ταυτόσημων συμφερόντων, για την αυτοδύναμη λύση κοινών προβλημάτων δημιουργεί τη δύναμη του συνεταιρισμού, δηλαδή τη διάθεση και δυνατότητα των ανθρώπων να αλληλοβοηθούνται και να ακολουθούν κοινά συμφέροντα και όχι να προσκολλούνται μόνο στα προσωπικά τους προβλήματα, να προτιμούν, δηλαδή, μόνο τη συνεργασία παρά τον ανταγωνισμό. Η δημιουργία και ενίσχυση της διάθεσης και δυνατότητας για συνεργασία - αυτοβοήθεια είναι η σημαντικότερη αποστολή των ηγετικών προσώπων στους συνεταιρισμούς.

Εκεί όμως όπου η αύξηση της παραγωγικότητας και η πολυδιάστατη μορφή της δομής επιβάλλουν τη μεταβίβαση ηγετικών αρμοδιοτήτων σε επαγγελματίες ως διευθυντικά πρόσωπα, αυτά μπορούν να παίξουν ένα ρόλο - κλειδί. Μπορούν, με τη στάση τους απέναντι στη συνεταιριστική επιχειρησιακή φιλοσοφία, με τον τρόπο διοίκησης και τη θέση ισχύος που κατέχουν, να συμβάλουν στη διαμόρφωση του προσανατολισμού των μελών του συνεταιρισμού.

Μπορούν όμως να δεχτούν ή να μεριμνήσουν ακόμα και για την αποκοπή των μελών από τον συνεταιρισμό, για να καταλήξουμε έτσι σε μια άλλη μορφή επιχείρησης, την οποία εμείς ονομάζουμε επιχείρηση συνεργαζομένων ή κοινωνική επιχείρηση, στην οποία τον κύριο ρόλο δεν έχουν τα μέλη, αλλά οι υπάλληλοι.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΚΛΗΜΗ ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ιστορική αναστήλωση — παρουσίαση μέσα στην καθημερινή πραγματικότητα και ανθολογία από τα βασικά - χαρακτηριστικά κείμενα. Από τη Μικρασιατική καταστροφή μέχρι την ίδρυση της ΠΑΣΕΓΕΣ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ (1923 — 1934/5)

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΠΑΣΕΓΕΣ Σοφοκλέους 41 — τηλ. 32.53.511

Υπάρχουν λίγα αντίτυπα του Α' τόμου. Για παραγγελίες (άνω των 5 αντιτύπων) με αντικαταβολή, γράψατε Αρ. Κλήμη, Ασκληπιού 37
Γλυφάδα - 16675

Τιμή τόμου δρχ. 1.500 - Τηλ. 96 27 498

ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΩΣ ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ (*)

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Καθηγητή του Συνταγματικού Δικαίου
στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και
Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών

I

Είναι ίσως παράδοση διαπίστωση το γεγονός, ότι οι γεωργικοί συνεταιρισμοί έχουν ελάχιστα ως σήμερα κερδίσει στη χώρα μας την προσοχή της συνταγματικής⁽¹⁾ και γενικότερα της νομικής επιστήμης⁽²⁾. Και είναι παράδοξο, όχι τόσο γιατί το Σύνταγμα μας—πρωτοτυπώντας εδώ εν πολλοίς σε σχέση με άλλα Ευρωπαϊκά Σύνταγματα και συναφή διεθνή συμβατικά κείμενα— αφιερώνει ειδικές διατάξεις γι' αυτούς, αλλά κυρίως γιατί αποτελούν αναμφίβολα βασικό θεσμό της οικονομικής, της κοινωνικής και της πολιτικής ζωής μας. Υπό τα δεδομένα αυτά, δεν είναι ασφαλώς εύκολο εγχείρημα η προσέγγιση της προβληματικής και η ανάδειξη της σημασίας των συνεταιρισμών για το δημοκρατικό πολίτευμά μας.

Από τις πρώτες εισαγωγικές σκέψεις διαφαίνεται ήδη ότι στο επίκεντρο της προσοχής μου βρίσκεται η μία μόνο βασική μορφή των συνεταιρισμών: οι αγροτικοί⁽³⁾. Αντίθετα, οι αστικοί⁽⁴⁾ συνεταιρισμοί αποτελούν αντικείμενο περιθωριακών μόνον αναφορών. Το ίδιο ισχύει επίσης και ως προς τους αγροτικούς συλλόγους⁽⁵⁾ που συνθέτουν την συνδικαλιστική και όχι την «επιχειρηματική» όψη της οργάνωσης του αγροτικού κόσμου.

II

1. Όπως ίσως γνωρίζετε, το Σύνταγμα μας ορίζει στο άρθρο 12 παρ. 5: «Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους, προστατεύονται δε και εποπτεύονται από το Κράτος που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξή τους⁽⁶⁾. Στη διάταξη αυτή συμπεκνώνονται οι ειδικοί ορισμοί του Καταστατικού Χάρτη για τους (αγροτικούς και αστικούς) συνεταιρισμούς. Η ανάλυσή τους θα μας απασχολήσει γι' αυτό κάπως διεξοδικότερα.

2. Από την προσεκτική ανάγνωση του άρθρου 12 παρ. 5 Συντ. πρέπει να συγγραφήσουμε τρία ιδίως στοιχεία που συναρθρώνουν το τρίγωνο του συνταγματικού καθεστώτος των συνεταιρισμών. Επιτρέψτε μου να τα επισημάνω. Το Σύνταγμα κατά σειρά: α) εγγυάται την αυτοδιοίκηση—άρα όχι την αυτονομία— τους, β) προβλέπει την προστασία και την

(*) Το κείμενο αποδίδει κατά βάση την εισήγηση στην ημερίδα «Ο ανθρώπινος παράγων στο Συνεργατισμό» που διοργανώθηκε στα πλαίσια της AGROTICA την 11η Φεβρουαρίου 1989 στην Θεσσαλονίκη από τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις. Οι σημειώσεις που το συνοδεύουν προστέθηκαν για να διευκολύνουν την πρόσβαση στις πηγές και τη σχετική βιβλιογραφία.

ε πο π τ ε ί α τους από το κράτος και γ) του επιβάλλει την υποχρέωση να μ ε ρ ι μ ν ά για την ανάπτυξή τους (7).

Οι αντιφάσεις που εγχαράσσονται στη διάταξη είναι, νομίζω, προφανείς. Η α υ τ ο δ ι ο ί κ η σ η των συνεταιρισμών, μοιάζει ενπρώτοις να αντιστρατεύεται προς την π ρ ο σ τ α σ ί α και τ η ν ε π ο π τ ε ί α τους από το κράτος. Η αναζήτηση ταμής μεταξύ των δύο πόλων δεν είναι γι' αυτό εύκολη υπόθεση. Εάν έτσι δώσουμε το προβάδισμα στην αυτοδιοίκηση, θα πρέπει να δεχθούμε τον επικουρικό μάλλον ρόλο της προστασίας και της εποπτείας. Εάν αντιστρέψουμε όμως τους όρους, οδηγούμαστε αναπότρεπτα σ' ένα σχήμα σύμφωνα με το οποίο η αυτοδιοίκηση των συνεταιρισμών θα ασφυκτιούσε και θα περίσσευε η πληθωρική προστασία και εποπτεία του κράτους.

Η αντίφαση αυτή αντιστοιχεί σε δύο διαφοροτικές εκδοχές - κατευθύνσεις οργάνωσης και λειτουργίας των συνεταιρισμών. Κατά τη δεύτερη κυριαρχεί σαφώς ένα σύστημα κρατικού υπαταξισμού, ενώ κατά την πρώτη ενισχύεται σαφώς το στοιχείο της αυτοδιοίκησης και καθιερώνεται ένα σύστημα που απομακρύνει το συνεταιρισμό από την κρατική εξουσία και τον φέρνει πιο κοντά στην κοινωνία. Προσωπικά προτιμώ ασφαλώς την πρώτη εκδοχή.

3. Βασική παράμετρος για τις σχετικές αναζητήσεις μας σε σ υ ν τ α γ μ α τ ι κ ό επίπεδο δεν είναι ωστόσο οι προσωπικές προτιμήσεις, αλλά η δυνατότητα θεμελιώσής τους στο Σύνταγμα. Με την σκέψη αυτή φθάνουμε στην τρίτη γωνία του ερμηνευτικού σχήματος: τ η ν υ π ο χ ρ ε ώ σ η τ ο υ κ ρ ά τ ο υ ς ν α μ ε ρ ι μ ν ά γ ι α τ η ν α ν ά π τ υ ξ η τ ω ν σ υ ν ε τ α ι ρ ι σ μ ώ ν. Εδώ βρίσκεται και το κλειδί για τη διαλεκτική άρση της αντίφασης που επιστημάνθηκε προηγουμένως. Πιστεύω ότι ο συντακτικός νομοθέτης επιδίωξε, ρυθμίζοντας τη διαμεσολάβηση του κράτους στη λειτουργία των συνεταιρισμών, να δώσει το προβάδισμα στη μέριμνα για την ανάπτυξή τους και όχι στην προστασία και την εποπτεία τους.

III

1. Την άποψη αυτή ενισχύουν πολλά και στέρεα επιχειρήματα. Πρώτα απ' όλα, το σύστημα θεμελιωδών δικαιωμάτων που εγκαθιδρύει το Σύνταγμα του 1975, παρά τη διατήρηση ορισμένων ανελεύθερων και αναχρονιστικών ορισμών, διακρίνεται κατά βάση για τον φιλελεύθερο και εκσυγχρονιστικό χαρακτήρα του (8). Δεύτερο, η συνταγματική ρύθμιση του άρθρου 12 παρ. 5 εντάσσεται στο κεφάλαιο για τα θεμελιώδη δικαιώματα και διασφαλίζει προ πάντων το δικαίωμα των πολιτών να ιδρύουν γεωργικούς συνεταιρισμούς και να συμμετέχουν σ' αυτούς. Την πραγματικότητα αυτή δεν μπορεί να επισκιάσει το γεγονός, ότι το Σύνταγμα καθιερώνει παράλληλα και ομολογήθεσμη ή εγγύση για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών (9).

2. Αλλά, αν προς στιγμήν εγκαταλείψουμε την ειδική για τους συνεταιρισμούς διάταξη του Συντάγματος και στραφούμε προς άλλες συναφείς ενικές διατάξεις του, μπορούμε να αντλήσουμε και άλλα επιχειρήματα υπέρ της εκδοχής που υποστηρίχθηκε προηγουμένως. Το δικαίωμα για την ίδρυση συνεταιρισμών και τη συμμετοχή σε αυτούς αποτελεί σαφώς εξειδίκευση του δικαί-

ώματος που διασφαλίζει στο άρθρο 5 παρ. 1 για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς και τη συμμετοχή στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας⁽¹⁰⁾. Είναι φανερό λοιπόν ότι θα συνθλιβόνταν στην πράξη, εάν θεωρούνταν συνταγματικά θεμιτές ρυθμίσεις, που από τη μια μεριά επιτείνουν την προστασία και την εποπτεία του κράτους στους συνεταιρισμούς και από την άλλη αποδυναμώνουν και απονευρώνουν την αυτοδιοίκησησ από τα μέλη τους.

Συμπληρωματικά θα μπορούσαμε να επικαλεστούμε και τη γενική διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 Συντ. που ορίζει: «Τα δικαιώματα του ανθρώπου, ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου, τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους· όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη άσκησή τους»⁽¹¹⁾. Τέλος, η υποχρέωση της πολιτείας να μεριμνά για την ανάπτυξη των συνεταιρισμών ευθυγραμμίζεται με τις επιταγές του άρθρου 106 παρ. 1 Συντ. για την οικονομική αξιοποίηση όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας, την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου και την προαγωγή της οικονομίας των μειονεκτικών περιοχών της χώρας⁽¹²⁾.

IV

1. Από την ανάλυση που προηγήθηκε προκύπτει καθαρά ότι το καθεστώς που προβλέπει το Σύνταγμα για τους συνεταιρισμούς κυριαρχείται αφενός από την αρχή της αυτοδιοίκησης τους και αφετέρου από την υποχρέωση της πολιτείας να μεριμνά για την ανάπτυξή τους. Η συνταγματικά προβλεπόμενη προστασία και εποπτεία τους εκ μέρους του κράτους, έχει έτσι επικουρικό χαρακτήρα και οριακή μάλλον λειτουργία. Με άλλα λόγια, στόχος του σχετικού ορισμού είναι η δυνατότητα διορθρωτικών παρεμβάσεων, εκεί όπου κρίνονται πραγματικά αναγκαίες. Δεν πρέπει άλλωστε να παραδίδεται ότι η πολιτεία διατηρεί, αφού δεν κατοχυρώνεται η αυτονομία, αλλά η αυτοδιοίκηση των συνεταιρισμών, την αρμοδιότητα — στο πλαίσιο δέβαια που οριοθετεί το Σύνταγμα—να προσδιορίζει σε γενικές γραμμές το νομοθετικό καθεστώς των συνεταιρισμών.

2. Έτσι λοιπόν, το Σύνταγμα επιδιώκει τη διαμόρφωση των συνεταιρισμών μέσα στην κοινωνία. Τη διαμόρφωσή τους δηλαδή με την πρωτοβουλία και τη συμμετοχή όλων πολιτών επιωμίζονται τη διαχείρισή τους. Λαμβάνοντας πάντως υπόψη το γεγονός, ότι οι επιχειρηματικοί φορείς τους είναι στο πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς έκθετοι στον ανταγωνισμό, επιβάλλει τη μερίμνα της πολιτείας όχι μόνον για τη συντήρησή τους στη ζωή, αλλά επιπλέον για την ανάπτυξή τους. Οι επιλογές αυτές βρίσκονται σε στενή διαλεκτική σχέση μεταξύ τους, αποτελούν δε ουσιαστικά όψεις του ίδιου νομίσματος. Δεν υπάρχει πράγματι αμφιβολία ότι η διασφάλιση του δικαιώματος για την ίδρυση και τη συμμετοχή στους συνεταιρισμούς και η καθιέρωση παράλληλα της αυτοδιοίκησης τους θα έμεναν εξαγγελίες χωρίς αντίκρουσμα, αν δεν συνοδεύονταν από την υποχρέωση της πολιτείας να παρεμβαίνει ποικιλόμορφα για την υποστήριξή τους.

Το Σύνταγμα καθιερώνει λοιπόν, σε έναν οικονομικά ευαίσθητο χώρο, ένα πρόσφορο θεσμικό μηχανισμό για την κοινωνικότερη διάπλωση της οικονομίας και

διαγράφει τις προϋποθέσεις για την αυτενέργεια των πολιτών προκειμένου να καθορίσουν τις οικονομικές, τις κοινωνικές, αλλά και γενικότερα τις πολιτικές σχέσεις τους. Ύστερα από τις σκέψεις που προηγήθηκαν, είναι ίσως περιττό να υπογραμμίσω ότι το Σύνταγμα αποκρούει κάθε αντίληψη ασφυκτικού ή ελαστικού έστω κ ρ α τ ι σ μ ο ύ στο χώρο των συνεταιρισμών, επιτρέποντας μόνον τη διακριτική παρέμβαση στον αναγκαίο κάθε φορά βαθμό.

3. Τα παραπάνω συμπεράσματα είναι ικανά να αναδείξουν την πεμπτούσια της δομής και λειτουργίας των συνεταιρισμών στο πλαίσιο του δημοκρατικού πολιτεύματος. Κατά το Σύνταγμα μας έτσι οι συνεταιρισμοί συνθέτουν ένα βασικό θεσμό, προορισμένο κατεξοχήν να λειτουργήσει και να πραγματωθεί όχι στο χώρο του κράτους κάτω από τον εναγκαλισμό του, αλλά στο χώρο της κοινωνίας με βάση την αρχή της αυτοδιοίκησης. Οι σκέψεις αυτές ίσως ξενίζουν κάπως. Και ξενίζουν, γιατί σε πολλές περιοχές της κοινωνικής ζωής μας γνωρίσαμε την τελευταία δεκαπενταετία μια διαδικασία στρεβλής, καθοδηγούμενης ή επιβαλλόμενης από το κράτος, ανάπτυξης. Στη μεταβατική περίοδο που ζούμε οι δυσλειτουργίες αυτής της μορφής ανάπτυξης, και κάποτε τα εκφυλιστικά συμπτώματά της, γίνονται ολοένα και περισσότερο εμφανή.

Ευτυχώς όμως πληθαίνουν οι κριτικές φωνές που αποζητούν την εκ νέου οριοθέτηση κράτους και κοινωνίας, όχι βέβαια αναγκαστικά πάντοτε για να σμικρυνθεί ο ρόλος του κράτους, αλλά για να απελευθερωθεί η κοινωνία από την αγκύλωση που προκαλεί ο υπέρμετρος κρατισμός. Το αίτημα αυτό δεν ανταποκρίνεται ασφαλώς στις προδιαγραφές μιας νεοφιλελεύθερης πολιτικής. Επιζητά αντίθετα να συμβάλει στην τόνωση της κοινωνίας με τη συλλογική ατοδική ή ε ί ρ ι σ η β α σ ι κ ώ ν ο ι κ ο ν ο μ ι κ ώ ν κ α ι κ ο ι ν ω ν ι κ ώ ν λ ε ι τ ο υ ρ γ ι ώ ν αφενός προς όφελος του συνεταιρισμένου παραγωγού και της κοινωνίας και αφετέρου, κατ' επένταση, προς τη διεύρυνση και την ποιοτική αναβάθμιση του δημοκρατικού πολιτεύματος.

V

1. Θα μπορούσα ίσως να τελειώσω εδώ την ανάπτυξη. Νομίζω όμως ότι οι εξελίξεις που συντελούνται ήδη με γοργούς ρυθμούς, επιβάλλουν και ορισμένες σκέψεις για τη θέση των συνεταιρισμών στην Ευρωπαϊκή Κοινωνία. Οι λόγοι είναι προφανείς. Ο Έλληνας συνεταιρισμένος παραγωγός παράγει, συσκευάζει και μεταποιεί τα προϊόντα του για την κοινοτική αγορά. Με τη σχεδιαζόμενη μάλιστα για το 1992 εσωτερική αγορά η πραγματικότητα αυτή θα γίνεται πιο έντονη και καθημερινά πιο επίκαιρη⁽¹⁾. Εύλογα λοιπόν ερωτάται, ποιά θέση προδιαγράφεται για τους συνεταιρισμούς και τα μέλη τους στην Κοινωνική Ευρώπη.

2. Λέγεται, και σωστά, ότι η αγροτική πολιτική είναι ίσως η πιο προηγμένη ή από τις πιο προηγμένες κοινοτικές πολιτικές. Η διαμόρφωσή της συντελέστηκε βέβαια με την καθοριστική επίδραση του συνεταιριστικού ευρωπαϊκού κινήματος. Παρά το γεγονός αυτό, οι ιδρυτικές συνηθίες δεν περιέχουν ειδικές διατάξεις για τους συνεταιρισμούς, όμοιες π.χ. με τις διατάξεις του Συντάγματός μας. Είναι επίσης ενδιαφέρον ότι και στην πρόσφατη Ενιάρια Ευρωπαϊκή Πράξη⁽²⁾ δεν περιελήφθησαν ανάλογες δια-

τάξεις. Οι συνεταιρισμοί παραμένουν έτσι ακόμη και σήμερα εν πολλοίς χωρίς κοινοτικό θεσμικό στίγμα.

Το φαινόμενο έχει φυσικά την εξήγησή του. Οι ιδρυτικές συνθήκες και η ενιαία πράξη δεν καταστρώνουν, όπως είναι γνωστό, ένα ολοκληρωμένο σύστημα προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων. Απομένει γι' αυτό να προσδιοριστεί η φύση των συνεταιρισμών ως δικαιώματος ή ως θεσμικής εγγύησης ή και των δύο. Η εξέλιξη θα δείξει, ποιά αντίληψη θα επικρατήσει.

3. Στο σημείο αυτό πάντως θα μου επιτρέψετε να τολμήσω μία πρόγνωση και να διαγράψω μια προοπτική. Η καθιέρωση της εσωτερικής αγοράς, όχι ίσως χωρίς κάποιες τριβές, σε συνδυασμό με την συζητούμενη διαμόρφωση ενιαίου κοινοτικού χώρου θα θέσουν άμεσα το πρόβλημα οργάνωσης και λειτουργίας των συνεταιρισμών με καινούργια για όλο τον κοινοτικό χώρο κανόνες. Τότε θα ανακύψει σε συγκεκριμένη βάση το ερώτημα ποιά αντίληψη και μορφή θα κυριαρχήσει για την αντιμετώπιση του ζητήματος.

Το πρότυπο που μας παρέχει το Σύνταγμα θα μπορούσε να αποτελέσει αφετηρία, γιατί στηρίζεται σε σωστές και γόνιμες θέσεις που δεν έχουμε συνειδητοποιήσει ακόμη στη χώρα μας. Θέσεις που μεταφερόμενες στο κοινοτικό επίπεδο, μπορεί να αποτελέσουν γνώμονα αφενός για τη διασφάλιση του δικαιώματος ίδρυσης και συμμετοχής στους συνεταιρισμούς και αφετέρου την καθιέρωση ομόλογης θεσμικής εγγύησης.

VI

Επιτρέψτε μου, συνοψίζοντας, να απαριθμήσω κατά αξιολογική σειρά τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν το συνταγματικό καθεστώς των συνεταιρισμών. Τα στοιχεία αυτά είναι: α) το δικαίωμα ίδρυσης συνεταιρισμών και συμμετοχής σ' αυτούς, β) η αρχή της αυτοδιοίκησής τους, γ) η υποχρέωση της πολιτείας να μεριμνά για την ανάπτυξή τους, και δ) η δυνατότητα της πολιτείας να παρεμβαίνει διακριτικά εποπτεύοντας τη λειτουργία τους. Αν οι θέσεις αυτές επενδυθούν σε αρχές και κανόνες του κοινοτικού δικαίου, οι συνεταιρισμοί — ως θεσμός που αναπτύσσεται και λειτουργεί πρωταρχικά στην κοινωνία — θα αποτελέσουν ασφαλώς βασικό κύτταρο για τον δυσεύρετο εκδημοκρατισμό και του κοινοτικού θεσμικού οικοδομήματος.

Βιβλιογραφία

1. Από την σχετική βιβλιογραφία προβλ. ιδίως Χρ. Σγουρίτσα-Κ. Γεωργόπουλου, *Συνταγματικών Δίκαιον*, τ. Β', τεύχ. Β', Αθήναι 1966, σ. 140 επ. Αρ. Κλήμη, *Οι συνεταιρισμοί και τα Ελληνικά Συντάγματα*, Αθήνα 1975. Δ. Μαυρογάιανη, *Το κοινωνικό δικαίωμα του συνεταιρισμού*, στο έργο Πέντε χρόνια εφαρμογής του Συντάγματος του 1975, Κομοτηνή 1981, σ. 79 επ. Γ. Παπαδημητρίου - Θ. Λιακόπουλου, *Συγχώνευση αστικών συνεταιρισμών*. Γνωμοδότηση. Αρμενόπουλος 1984, σ. 368 επ.

2. Προβλ. ιδίως Λεων. Γεωργακόπουλου, *Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου*. Τόμος 1, Οι Έμποροι, τεύχος 2, Εταιρείες, Αθήνα 1985, σ. 287 επ.

3. Όπως είναι γνωστό, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί — ή κατά την ορολογία της ισχύου-

σας νομοθεσίας οι «αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις» — διέπονται ήδη από το ν. 1541/1985 (ΕτΚ, τ. Α', φ. 68 της 18ης Απρ. 1985), ο οποίος τροποποιήθηκε μεταγενέστερα από το ν. 1644)1986 και το ν. 1697)1987. Οι διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας παρουσιάζονται σε κριτική έκδοση από την Β. Α α μ π ρ ο π ο ύ λ ο υ - Δ η μ η τ ρ ι ά δ ο υ (Κωδικοποίηση του νόμου 1541)1985 «Αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις», «Συνεταιριστική Πορεία», τ. 3, τεύχος 11, σ. 129-207). Πρβλ. επίσης Γ. Μ υ ρ τ ά κ η, Ο νόμος 1541)1985 «Αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις», Αθήνα 1987. Προηγουμένως (σχ. ο ν. 921)1979, κριτική έκδοση του οποίου είχαν επιχειρήσει οι Α. π. Ο ι κ ο ν ο μ ό π ο υ λ ο ς - Α ρ. Κ λ ή μ η ς - Α γ γ. Κ α μ ι ν ά ρ η ς (Το νέο δίκαιο περί γεωργικών συνεταιρισμών. Νόμος 921 του 1971. Συνδέσεις. Σχόλια, Αθήνα 1979).

4. Πρβλ. σχετικά το νόμο 1667)1986 «Αστικοί συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις» (ΕτΚ, τ. Α', φ. 196 της 6ης Δεκεμβρίου 1986).

5. Πρβλ. το νόμο 1361)1983 «Αγροτικές Συνδικαλιστικές Οργανώσεις» (Ε.τ.Κ. τ. Α', φ. 66 της 25ης Μαΐου 1983).

6. Για τη διαμόρφωση της διάταξης κατά τα επιμέρους στάδια επεξεργασίας του Συντάγματος πρβλ. Β ο υ λ ή τ ω ν Ε λ λ ή ν ω ν. Ε' Α ν α θ ε ω ρ η τ ι κ ή Β ο υ λ ή. Σύνταγμα 1975. Διατάξεις κατ' άρθρον επισήμων σχεδίων - τροποποιήσεων κτλ., Αθήνα: 1976, σ. 25-27. Πρβλ. επίσης Α ρ. Κ λ ή μ η, όπ. π. (σημ. 1), σ. 18 επ.

7. Βλ. Γ. Π α π α δ η μ η τ ρ ί ο υ - Θ. Λ ι α κ ό π ο υ λ ο υ, όπ. π. (σημ. 1), σ. 368 επ. Πρβλ. επίσης Δ. Μ α υ ρ ό γ ι α ν ν η, όπ. π. (σημ. 1), σ. 79 επ.

8. Πρβλ. σχετικά Α ρ. Μ ά ν ε σ η, Οι κύριες συνιστώσες του συστήματος Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Συντάγματος του 1975, στο έργο: Σύμμεικτα προς τιμήν Φαίδωνος Θ. Βεγλερή. Η κρίση των θεσμών του κράτους. Τόμος II, Αθήνα: 1988, σ. 525 επ. και Δ. Θ. Τ σ ά τ σ ο υ, Συνταγματικό Δίκαιο. Τόμος Γ'. Θεμελιώδη Δικαιώματα Ι. Γενικό μέρος, Αθήνα - Κομοτηνή 1988, ιδίως σ. 303 επ.

9. Βλ. Γ. Π α π α δ η μ η τ ρ ί ο υ - Θ. Λ ι α κ ό π ο υ λ ο υ, όπ. π. (σημ. 1), σ. 368.

10. Πρβλ. σχετικά Α ρ. Μ ά ν ε σ η - Α ν τ. Μ α ν ι τ ά κ η, Κρατικός παρεμβατισμός και Σύνταγμα. Γνωμοδότηση, Αθήνα 1981 (ανάτυπο), σ. 16 επ. Α θ. Λ ι α κ ό π ο υ λ ο υ, Η οικονομική ελευθερία αντικείμενο προστασίας στο δίκαιο του ανταγωνισμού, Αθήνα 1981, σ. 66 επ. Γ. Π α π α δ η μ η τ ρ ί ο υ - Θ. Λ ι α κ ό π ο υ λ ο υ, όπ. π. (σημ. 1), σ. 369.

11. Για την σημασία της διάταξης αυτής στο καθόλου σύστημα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων πρβλ. Α ν τ. Μ α ν ι τ ά κ η, Το υποκείμενο των συνταγματικών δικαιωμάτων. Κατά το άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος, Αθήνα - Κομοτηνή 1981, σ. 63 επ., 143 επ.

12. Η σημασία της διάταξης αυτής για την εξεταζόμενη θεματική υπογραμμίζεται στη βιβλιογραφία που παρατίθεται προηγουμένως στην σημείωση 10.

13. Πρβλ. σχετικά Ν. Κ ο λ ύ μ β α, Οι συνεταιρισμοί μπροστά στο 1992, «Συνεταιριστική Πορεία», τ. 3, τεύχος 10, σ. 73 επ.

14. Όπως είναι γνωστό, με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη της 17ης Φεβρουαρίου 1986 τροποποιήθηκαν ευάριθμες διατάξεις των ιδρυτικών συνθηκών των Κοινοτήτων, με βασικό στόχο τη διευκόλυνση και την επιτάχυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟ (*)

Του Ν. ΚΟΛΥΜΒΑ

1. ΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η ενοποίηση της Ευρωπαϊκής αγοράς συνδέεται κατά κύριο λόγο με την περαιτέρω αναπτυξιακή εξέλιξη της χώρας. Η ενσωμάτωση της οικονομίας μας σε μια ευρύτατη οικονομική οντότητα 320 εκατομμυρίων ατόμων, συνεπάγεται μια ριζική αλλαγή στις συνθήκες και τα πλαίσια μέσα στα οποία θλ διεξάγονται του λοιπού οι οικονομικές μας δραστηριότητες.

Όλες οι επιχειρήσεις, ιδιωτικές και συνεταιριστικές, θα υποστούν άμεσα τις συνέπειες του ανταγωνισμού που θα συνεπάγεται αυτή η ενοποίηση. Ήδη στις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα σημειώνονται σημαντικές διαρθρωτικές και οργανωτικές μεταβολές με κύριο άξονα περιστροφής τη συγκέντρωση των επιχειρήσεων με συγχωνεύσεις, εξαγορές και συμμαχίες, για την επίτευξη οικονομικών κλίμακας και τις επενδύσεις για την εφαρμογή της νέας τεχνολογίας της έρευνας, τις καινοτομίες στα προϊόντα, τη μελέτη των αγορών του εσωτερικού και του εξωτερικού, την προβολή κλπ.

Οι εξελίξεις αυτές προσέλαδαν πολύ μεγαλύτερη έκταση στις άλλες χώρες της ΕΟΚ, ώστε μεταξύ των συνεταιριστικών κύκλων των χωρών αυτών, που διαθέτουν μάλιστα αξιόλογη ανάπτυξη, να διερωτώνται μερικοί για το μέλλον των επιχειρήσεων συνεταιριστικής μορφής στις συνθήκες μιας τόσο έντονα ανταγωνιστικής οικονομίας.

Η μελέτη της συνεταιριστικής ιστορίας, τόσο της χώρας μας όσο και των άλλων χωρών της Ευρώπης, μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως οι συνεταιρισμοί γίνονται τόσο περισσότερο αναγκαίοι στους αγρότες, όσο η οικονομία της αγοράς γίνεται πιο ανταγωνιστική και αποτελούν γι' αυτούς μίαν αναντικατάστατη δύναμη οργάνωσης και ευθύνης που τείνει να αναπληρώσει την εθνική και κοινωνική προστασία που περιορίζεται.

Οι συνεταιρισμοί έχουν σαν κύριο άξονα να εξασφαλίσουν μιά στοιχειώδη διαπραγματευτική δύναμη και έναν έλεγχο των εκατοντάδων χιλιάδων μικρών παραγωγών επάνω στις αγορές των προϊόντων τους, όπου παίζεται κάθε χρόνο η μοίρα τους και η μοίρα των παιδιών τους.

Και βέβαια η συνεταιριστική επιχείρηση έχει χρέος να προσαρμοσθεί κι αυτή στις σύγχρονες ανάγκες επάνω σ' ένα διπλό άξονα. Τη δημιουργία μεγαλύτερου μεγέθους μονάδων, όπου αυτό χρειάζεται, κατά το παράδειγμα των ιδιωτικών επιχειρήσεων, ώστε να δημιουργούνται οικονομίες κλίμακας ή μικρών μεν αλλά εξειδικευμένων μονάδων από άποψη προϊόντος, ώστε να δημιουργούνται οικονομίες εξειδίκευσης, δεδομένου ότι το μέγεθος της νέας αγοράς επιτρέπει τέτοιου είδους συγκέντρωση και εξειδίκευση προϊόντος. Η δημιουργία συνεργαζομένων ομάδων συνε-

(*) Εισήγηση στην ημερίδα που οργάνωσε η ΑΣΕ στη Θεσσαλονίκη την 11.2.1989 με την ευκαιρία των 80 χρόνων από την ίδρυσή της.

ταιριστικών οργανώσεων στους διάφορους τομείς, μεγάλων και μικρών, τους επιτρέπει να οργανώσουν διαρθρώσεις οριζόντιων υπηρεσιών για την έρευνα, τον πειραματισμό, τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό, την κατάρτιση προσωπικού, την εμπορία, το μάρκετινγκ. Τέτοιες προσπάθειες δρύνονται σήμερα σε ανάπτυξη στις περισσότερες χώρες της ΕΟΚ.

2. Η ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Όπως είναι γνωστό οι συνεταιρισμοί διακρίνονται από τις άλλες επιχειρήσεις γιατί εκπληρώνουν ταυτόχρονα σκοπούς οικονομικούς αλλά και κοινωνικούς. Και την άσκηση των εμπορικών σκοπών την υποτάσσουν στη συνεταιριστική ηθική τους. Βέβαια, οι συνεταιρισμοί είναι κατά κύριο λόγο εμπορικές επιχειρήσεις και πρέπει να είναι πετυχημένες σαν τέτοιες, γιατί άλλως θα παύσουν να υπάρχουν. Άλλωστε ένας συνεταιρισμός αποτυχημένος στον εμπορικό του τομέα δεν μπορεί να έχει θετική επίδραση στον κοινωνικό τομέα, γιατί θα στερείται μέσων ή και θα μπει σε αδράνεια. Συνεπώς αν στη θεωρία οι δυο αυτές επιδιώξεις έχουν ίση σημασία, ο σκοπός της εμπορικής αποδοτικότητας πρέπει να έχει προτεραιότητα και για ν' αποδεικνύει την οικονομική ανωτερότητα της συνεταιριστικής μορφής οργανώσεων των επιχειρήσεων στις φτωχότερες κατηγορίες του λαού.

Αλλά συνάμα ο συνεταιρισμός ενδιαφέρεται για την εκπαίδευση των μελών του, με την πιο ευρεία έννοια καθώς και για τα μεγάλα κοινωνικά, ανθρωπιστικά, δημοκρατικά και πολιτιστικά προβλήματα της εποχής. Υποστηρίζει τον αγώνα για την ειρήνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προστασία του περιβάλλοντος, τη βοήθεια στους λαούς του τρίτου κόσμου και συμπαρίσταται στα ειδικευμένα κινήματα που αγωνίζονται για όλα αυτά.

3. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ο συνεργατισμός είναι από τη φύση του δημοκρατικός. Με θαυμαστή διαύγεια και εξαίρετη επιστημονική, οι φτωχοί υφαντουργοί του Ροσντέιλ της Αγγλίας περιέλαβαν στο καταστατικό του πρώτου συνεταιρισμού που ιδρύθηκε στον κόσμο, την πολιτική αρχή της δημοκρατίας. Ένας άνθρωπος - μία ψήφος. Κάθε μέλος διαθέτει μια ψήφο από μόνο το γεγονός ότι είναι ανθρώπινη οντότητα. Η αρχή της δημοκρατίας είναι θεμελιώδης αρχή για τους συνεταιρισμούς. Αυτή η αρχή είναι εκείνη που διακρίνει απόλυτα τη συνεταιριστική επιχείρηση από την κεφαλαιοκρατική. Ο συνεταιρισμός λοιπόν ανακάλυψε πρώτος την οικονομική δημοκρατία. Αυτός πραγματοποίησε στον κόσμο το νεωτερισμό, ταυτόχρονα οικονομικό και κοινωνικό, μιας επιχείρησης που έχει θεμέλιο της λειτουργίας της τη δημοκρατία.

Αυτός απέδειξε στην πράξη τη βιωσιμότητα οικονομικών επιχειρήσεων που στηρίζονται στην αρχή της δημοκρατίας και επιδιώκουν να καταργήσουν το δικαίωμα του κεφαλαίου στη διεύθυνση και το κέρδος των επιχειρήσεων.

Στους ελεύθερους συνεταιρισμούς οι ζωτικές αποφάσεις λαμβάνονται και εκτελούνται πάντα με τη συναίνεση των μελών. Η έννοια της δημοκρατίας εκφράζεται κατά τρόπο απτό μέσα από όλες τις μορφές της συνεταιριστικής οργάνωσης. Το δάθος της δημοκρατίας μετράται από την έκταση που οι αποφάσεις που λαμβάνονται κάθε φορά εκφράζουν τις προτάσεις και επιθυμίες της βάσης των μελών χωρίς εξωτερικές αναμειξίες που νοθεύουν και στρεβλώνουν τον κυρίαρχο και ενωτικό ρόλο αυτής της βάσης.

Με τη δημιουργία μεγάλων συνεταιριστικών επιχειρήσεων που δρουν σε με-

γάτες περιφέρειες ή σ' ολόκληρη την επικράτεια, προέκυψε το ερώτημα αν η τήρηση, σε όλες τις περιπτώσεις, των αρχών της δημοκρατίας, συμβιβάζεται με την αποτελεσματικότητα αυτών των οργανώσεων που δρουν σε ανταγωνιστικό πεδίο.

Η απάντηση είναι ανεπιφύλακτα ναι, υπό τον όρο να έχουμε προετοιμάσει και να διατηρούμε ζωντανή την αποφασιστικότητα εκείνων που πρόκειται να συνεργασθούν, ώστε να επιλέξουν το σωστό τρόπο με τον οποίο τοποθετούν την αμοιβαία λειτουργικότητά τους μέσα στα συνολικά γενικά πλαίσια της οργάνωσης.

Στο σημείο αυτό το κείμενο στοιχείο προέρχεται από το γεγονός ότι ο άνθρωπος δε γεννιέται συνεταιριστής. Γίνεται συνεταιριστής.

Ο συνεργατισμός είναι πράγματι μια τεχνική σύμπραξη την οποία είμαστε ικανοί να κατακτήσουμε μόνο μέσω της πρακτικής εφαρμογής, της αυτοκριτικής, της συνέχισης ενεργειών που αποδείχτηκαν επιτυχημένες και παίρνοντας μαθήματα από τις αποτυχίες και τις επιτυχίες μαζί. Μ' ένα λόγο μέσα από μια καθολική παιδευτική. Σε όσες περιπτώσεις η διαχείριση των συνεταιριστικών οργανώσεων φαίνεται κατώτερη από εκείνη των ιδιωτικών επιχειρήσεων, η πραγματική αιτία απορρέει συνήθως από την ατελή εκπαίδευση των μελών, των αιρετών ή των υπαλληλικών στελεχών ή και των τριών μαζί και όχι από την προσήλωση στη δημοκρατία.

Προέχει συνεπώς τα συστήματα διαχείρισης και εκπαίδευσης να είναι συμπληρωματικά το ένα του άλλου και να εξελίσσονται παράλληλα. Θα πρέπει σε κάθε επίπεδο της συνεταιριστικής πυραμίδας τα μέσα πληροφόρησης, εκπαίδευσης και επιμόρφωσης να ανταποκρίνονται στις αντίστοιχες λειτουργίες τις οποίες έχουν αναλάβει.

Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση δίνει ιδιαίτερη σημασία στο σύστημα πληροφόρησης του ευρύτερου κοινού για τη δράση των συνεταιρισμών, ώστε να το επηρεάσει και γ' αποσπάσει το σεβασμό προς το κίνημα, τη συμμετοχή σ' αυτό και την υποστήριξή του. Οι συνεταιριστικές οργανώσεις σε οποιοδήποτε επίπεδο και αν βρίσκονται δεν μπορούν πλέον να αγνοούν τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας και πληροφόρησης.

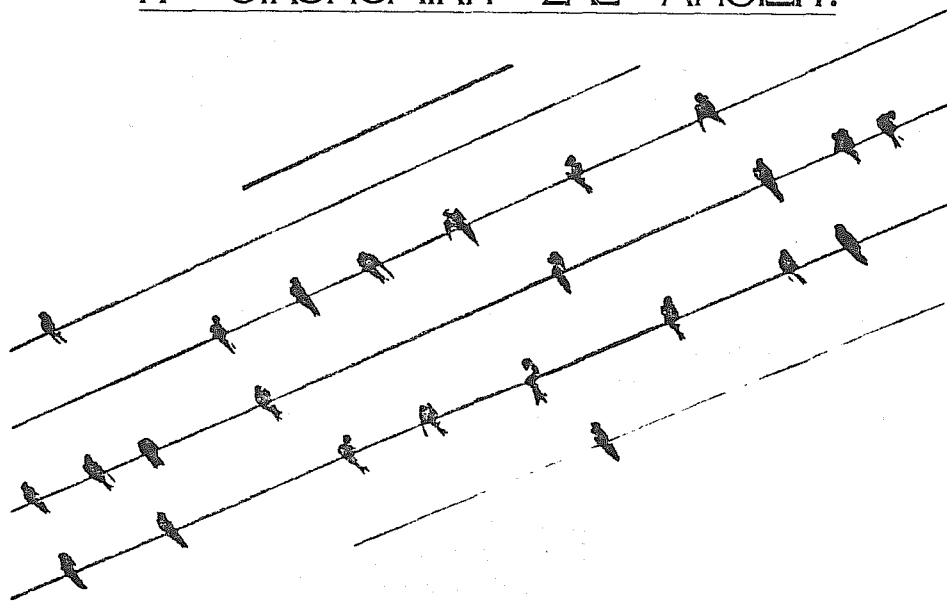
Το προηγμένο σύστημα επικοινωνίας με τα μέλη, πληροφόρησης, εκπαίδευσης και επιμόρφωσης είναι θέβαια ιδιαίτερα δαπανηρό. Θα υπενθυμίσουμε όμως πως τα συνεταιριστικά κινήματα ατύχησαν σε πολλές περιπτώσεις και κατέστησαν αδρανή, διότι υποτίμησαν το ρόλο και τη σημασία των μορφωτικών και εκπαιδευτικών υποχρεώσεων τους για τη διαφύλαξη του μέλλοντός τους, μπροστά στις απαιτήσεις που δημιούργησε η τεχνολογική επανάσταση των τελευταίων ετών.

Αυτές οι οργανώσεις δεν μπόρεσαν να αντιληφθούν έγκαιρα πως οι μικρο - οικονομικές λειτουργίες τις οποίες διεκπεραίωσαν επιτυχώς για πολλά χρόνια, είχαν χάσει προοδευτικά τη σημασία και την αναγκαιότητά τους με την εμφάνιση μικρο - οικονομικών καθηκόντων. Καθηκόντων τα οποία κοινωνικές οργανώσεις της φύσης των συνεταιρισμών καλούνταν να εκπληρώσουν, ώστε να υπερασπισθούν το γενικό συμφέρον και την κοινή ευημερία σ' έναν οικονομικό κόσμο όπου οι πολυεθνικές φίρμες έχουν φτάσει σε σημείο να κατέχουν σε πολλές χώρες μια δύναμη τελικά πιο μεγάλη από τις ίδιες τις κυβερνήσεις.

Διασώζουμε λοιπόν την κοινωνική αποστολή, στην οποία οφείλει να καταλήγει η οικονομική μας οργάνωση, ρίχνοντας το βάρος μας στην αποκεντρωμένη δομή των

ΧΡΕΟΣ ΜΑΣ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΑΣ ΑΝΟΙΞΗ!



ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
με ανθρώπινο πρόσωπο

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ(*)

Του Κ. Α. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
Αναπλ. Καθηγητή της Α.Γ.Σ.Α.

Στην αφετηρία του ο συνεταιρισμός υπήρξε μιά οργάνωση αυτοβοήθειας και αλληλοβοήθειας των μελών, στηριζόμενη στις υπηρεσίες που πρόσφεραν τα ίδια τα μέλη στο σύνολο. Στο πρώτο κατάστημα του συνεταιρισμού του Ροτσντέιλ τα ίδια τα μέλη ήταν πωλητές, διαχειριστές ή λογιστές. Ήταν ταυτόχρονα και οι χρηματοδότες ή «κεφαλαίουχοι» του συνεταιρισμού. Συνδύαζαν έτσι, στα ίδια πρόσωπα, τις ιδιότητες του επιχειρηματία, του πελάτη και του εργαζόμενου στο κοινό κατάστημα. Με τον τρόπο αυτό οι Σκαπανείς του Ροτσντέιλ θέλησαν και πέτυχαν να εξουδετερώσουν τις συγκρούσεις μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας, εργοδότη και εργάτη, πωλητή και αγοραστή.

Η επιτυχία που γνώρισε στη συνέχεια ο συνεταιριστικός τρόπος ενέργειας των ατόμων, απεικονίζεται και στην εξέλιξη που είχε ο μικρός συνεταιρισμός του Ροτσντέιλ. Αντί να λειτουργεί δύο ημέρες την εβδομάδα επί λίγες ώρες, λειτουργούσε καθημερινά όλες τις εργάσιμες ώρες και χρειάστηκε αρχικά έναν και αργότερα πολλούς υπαλλήλους. Αντί ένα μέλος να παίζει το ρόλο του ταμία χρειάστηκε στη συνέχεια λογιστή και λογιστική υπηρεσία. Αντί να πωλεί μόνο στα μέλη, πουλούσε αργότερα και σε μιά μέλη. Αντί να ασχολείται μόνο με χονδρική προμήθεια και λιανική διάθεση προϊόντων, όπως έκανε αρχικά, στη συνέχεια ίδρυσε δικές του παραγωγικές μονάδες για τα προϊόντα που διέθετε στο κατάστημα.

Οι εξελίξεις αυτές και οι ανάλογές τους σε όλα τα επιτυχημένα παραδείγματα συνεταιρισμών, θέτουν ορισμένα σημαντικά θέματα προβληματισμού στους συνεταιρισμούς, που συνδέονται με τις καθιερωμένες αρχές και τη φιλοσοφία τους. Ένα από τα θέματα αυτά αναφέρεται στις σχέσεις του συνεταιρισμού με το προσωπικό. Οι σχέσεις αυτές δεν είναι μόνο οικονομικές, αλλά και σχέσεις λειτουργικής ισορροπίας.

Υπόθεση αρχών

Τα άτομα που σχηματίζουν το συνεταιρισμό επιδιώκουν να αποκομίσουν τα οφέλη της ισότιμης συνεργασίας τους κάτω από συνθήκες δημοκρατικής διοίκησης. Στόχος τους είναι να αποδίδονται τα οφέλη αναλογικά στα άτομα που τα παράγουν (4 σελ. 47). Με πλήρη σεβασμό στην ανθρώπινη μονάδα, δεν δέχονται οι συνεταιρισμοί να καρπούνται ορισμένα άτομα τους καρπούς των κόπων των άλλων. Δεν δέχονται να υποκαταστήσουν τον εργοδότη στο συμβατικό του ρόλο. Κατά τον ΗΟ-ΛΥΟΑΚΕ, «όλοι όσοι συνεργάζονται στο συνεταιρισμό παίρνουν μέρος στα κέρδη, στο κεφάλαιο, στη διοίκηση και στην ευθύνη» (5 σελ. 663).

Οι πρωτεργάτες του συνεταιρισμού του Ροτσντέιλ, που τους διέκρινε περισσή ευαισθησία για τα θέματα που αφορούσαν τις ηθικές αξίες και τον ανθρώπινο παράγοντα, χρειάστηκε αρκετά νωρίς να χειρισθούν το θέμα των σχέσεων του συνεταιρισμού με τους εργαζόμενους στις παραγωγικές μονάδες τους. Η απάντηση που έδωσαν ήταν η εγγραφή των εργαζομένων ως μελών και η συμμετοχή τους σε ισό-

(*) Εισήγηση στην ημερίδα «Ο ανθρώπινος παράγων στο Συνεργατισμό» που οργάνωσε η Α. Σ.Ε. στη Θεσσαλονίκη.

τιμη, με τα υπόλοιπα μέλη, βάση στο συνεταιρισμό. Οι οικονομικές τους σχέσεις ρυθμίστηκαν επίσης με τον επιμερισμό των πλεονασμάτων εξίσου μεταξύ των μελών και των εργαζομένων. Τα μέλη, μεταξύ των οποίων και οι εργαζόμενοι, που συμμετείχαν με μερίδες στο επενδεδυμένο κεφάλαιο, αμείβονταν με το μισό των πλεονασμάτων κατ' αναλογία προς τον αριθμό των μερίδων καθενός, ενώ το άλλο μισό αποτελούσε πρόσθετη αμοιβή για τους εργαζόμενους κατ' αναλογία προς την αμοιβή της εργασίας καθενός (4 σελ. 7).

Με τον τρόπο αυτόν οι εργαζόμενοι γίνονταν συνιδιοκτήτες και είχαν το ίδιο ενδιαφέρον για την καλή πορεία της επιχείρησης όπως και τα μέλη του συνεταιρισμού. Χειρισμοί του είδους αυτού θυμίζουν ζωηρά ανάλογες περιπτώσεις ελληνικών παραδοσιακών συνεταιρισμών και κυρίως την Αδελφότητα των Αμπελακίων και τους Συντροφοναύτες των νησιών, που υπήρξαν πριν από το συνεταιρισμό του Ροτσντέιλ (11 σελ. 22 κ. ε.).

Στη γενέτειρα του συνεταιρισμού του Ροτσντέιλ, την Αγγλία, το σύστημα της συμμετοχής των εργαζομένων στα οικονομικά αποτελέσματα και στη διαχείριση των συνεταιρισμών πήρε σημαντική έκταση περί τα τέλη του περασμένου αιώνα. Ο όρος Επιχειρηματική Δημοκρατία (INDUSTRIAL DEMOCRACY) χρησιμοποιήθηκε από τότε, με αναφορά σε 120 συνεταιρισμούς που την εφαρμόζαν (5 σελ. 662-4). Η πρόδοος αυτή είχε μέσα της και το σπέρμα της αυτοαναίρεσής της, αφού όταν οι εργάτες έγιναν διοίκηση, δεν είχαν τη διάθεση να δουν άλλους εργάτες να γίνουν όμοιοί τους.

Η σύγχρονη πρακτική σε Ευρωπαϊκές χώρες

Στη σημερινή Ευρώπη δεν μπορεί να γίνει λόγος για μία ενιαία άποψη ή πρακτική σχετικά με το θέμα των σχέσεων συνεταιρισμού και εργαζομένων.

Μια πλήρη εικόνα για την κατάσταση που επικρατούσε στη Γερμανία πριν μερικά χρόνια, και μαζί εκτεταμένο συνεταιριστικό προβληματισμό, έχει δημοσιεύσει ο Καθηγητής MUNKNER⁽¹⁰⁾. Στη χώρα αυτή η συμμετοχή των εργαζομένων στη διαχείριση των συνεταιρισμών αφορά στους συνεταιρισμούς που απασχολούν περισσότερους από 500 εργαζόμενους και πραγματοποιείται με την εκπροσώπηση στο εποπτικό συμβούλιο ως εξής:

- Στους συνεταιρισμούς με λιγότερους από 500 μόνιμους εργαζόμενους, που είναι η πλειοψηφία των συνεταιρισμών, δεν υπάρχει εκπροσώπησή τους στο εποπτικό συμβούλιο.
- Στους συνεταιρισμούς με 500 ως 2000 μόνιμους απασχολούμενους, το 1/3 των θέσεων του εποπτικού συμβουλίου καταλαμβάνεται από εκπροσώπους των εργαζομένων, και
- Στους συνεταιρισμούς με περισσότερους από 2.000 μόνιμους εργαζόμενους, οι μισές θέσεις του εποπτικού συμβουλίου καταλαμβάνονται από τους εκπροσώπους των εργαζομένων. Στην περίπτωση αυτή ισχύουν ακριβώς οι κανόνες που εφαρμόζονται και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, και αυτό αποτέλεσε αντικείμενο έντονης κριτικής, επειδή δεν λαμβάνονταν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των συνεταιρισμών.

Στην Ισπανία, ο γενικός νόμος περί συνεταιρισμών του 1974, όριζε ότι στους συνεταιρισμούς που απασχολούν περισσότερους από 50 μόνιμους εργαζόμενους, ένας τουλάχιστον από τους εργαζόμενους αποτελεί μέλος του διοικητικού

συμβουλίου. Ο ακριβής αριθμός προσδιορίζεται από το καταστατικό (6 σελ. 84).

Στην **Ι τ α λ ί α**, στα CONSORZI AGRARI, το διοικητικό συμβούλιο αποτελείται από 13 μέλη από τα οποία τα 12 εκλέγονται από τα μέλη και το ένα από το προσωπικό. Στην ομοσπονδία των CONSORZI AGRARI, το διοικητικό συμβούλιο αποτελείται από 21 μέλη από τα οποία τα 18 εκλέγονται από τη γενική συνέλευση, ένα εκπροσωπεί το διευθυντικό προσωπικό, ένα το λοιπό προσωπικό και ένα τους διευθυντές (MANAGERS) των CONSORZI AGRARI (δηλ. των οργανώσεων - μελών) (6 σελ. 61).

Στην **Ο λ λ α ν δ ί α**, μέχρι σχετικά πρόσφατα (1983) η συμμετοχή των εργαζομένων αφορούσε μόνο τις ανώνυμες εταιρείες και τις Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης που είχαν κύκλο εργασιών πάνω από ορισμένο όριο και απασχολούσαν περισσότερα από 100 πρόσωπα. Η εκπροσώπηση του προσωπικού αφορούσε στα εποπτικά συμβούλια, που στην περίπτωση αυτή δεν είχαν τις εκτεταμένες αρμοδιότητες των εποπτικών συμβουλίων της Γερμανίας. Οι συζητήσεις για επέκταση του θεσμού στους συνεταιρισμούς συνάντησαν αρκετά ισχυρό αντίλογο, στηριζόμενο στις διαφορές των συνεταιρισμών από τις εταιρείες (8 σελ. 4).

Στη **Γ α λ λ ί α** ο Κώδικας Εργασίας προβλέπει εκπροσώπηση του προσωπικού στο διοικητικό ή στο εποπτικό συμβούλιο των ιδιωτικών επιχειρήσεων, εφόσον ο αριθμός των απασχολουμένων είναι μεγαλύτερος από 50. Ο ρόλος των εκπροσώπων του προσωπικού είναι συμβουλευτικός. Στους συνεταιρισμούς, η νομοθεσία του 1972 προβλέπει ότι οι συνεταιρισμοί και οι ενώσεις τους μπορούν να δεχθούν ως συνεταίρους και τους μισθωτούς των συνεταιρισμών, οι οποίοι έτσι συμμετέχουν στη συνεταιριστική διαχείριση.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απόψεις που παρουσιάστηκαν στη Γενική Συνέλευση της Γαλλικής Συνομοσπονδίας Αγροτικών Συνεταιρισμών του τέλους του 1988. Οι προτάσεις που υποβλήθηκαν προς συζήτηση αναφέρονται στην πρόωθηση της συνδιαχείρισης ή συνεποπτείας στους συνεταιρισμούς υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Το σύστημα της συνδιαχείρισης κρίνεται απρόσφορο για τις γαλλικές συνθήκες. Για την συνεποπτεία επισημαίνεται ότι μπορεί να εφαρμόζεται σε οργανώσεις ορισμένου μεγέθους και άνω, και ότι η παρουσία των εργαζομένων πρέπει να αποτελεί μειοψηφία (2 σελ. 56-61).

Τέλος, στην **Α γ γ λ ί α**, που είχε πρωτοστατήσει στο θέμα των συμμετοχικών διαδικασιών, σχετικές συζητήσεις ξανάρχισαν μόλις την περασμένη δεκαετία με βάση την έκθεση της Επιτροπής Μπούλλοκ (BULLOCK COMMITTEE OF INQUIRY ON INDUSTRIAL DEMOCRACY) (3).

Η κατάσταση στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, από τότε που άρχισε η εφαρμογή του νόμου 1541) 85 για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, δηλ. από τις 18 Απριλίου 1985, ισχύει η εκπροσώπηση του προσωπικού στη διοίκηση των συνεταιριστικών οργανώσεων, καθιερωμένη με διάταξη νόμου. Ποιά συλλογιστική επικράτησε για τη θέσπιση της εκπροσώπησης του προσωπικού και για τις συγκεκριμένες ρυθμίσεις, όπως προβλέφθηκαν στο νόμο, δεν είναι γνωστό. Παρότι πρόκειται για μια σημαντική καινοτομία, δεν υπάρχει καμιά απολύτως αναφορά στην εισηγητική έκθεση του νόμου. Καμιά συζήτηση δεν προηγήθηκε και το νομοθέτη πρέπει να διακατείχε αβεβαιότητα σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής μιάς ιδέας που ήταν διάχυτη στο περιβάλλον. Αυτό συμπεραίνεται από το ότι:

- Στο σχέδιο νόμου που δόθηκε το 1983 στις συνεταιριστικές οργανώσεις για να διατυπώσουν τις απόψεις τους, δεν υπήρχε καμμιιά σχετική διάταξη.
- Στις απόψεις που διατύπωσαν οι συνεταιριστικές οργανώσεις δεν περιέχονταν σχετικές προτάσεις.
- Στο αναθεωρημένο σχέδιο νόμου των αρχών του 1984, εμφανίσθηκε σχετική διάταξη (άρθρο 28, παρ. 2) που, σε συνδυασμό με άλλες διατάξεις, καθόριζε ενιαίο τρόπο εκπροσώπησης σε όλες τις βαθμίδες των συνεταιριστικών οργανώσεων. Παρόμοια διάταξη περιλήφθηκε και στο σχέδιο νόμου για τους αστικούς συνεταιρισμούς που γνωστοποιήθηκε κατά το τέλος του 1984.
- Στο εκ νέου αναθεωρημένο σχέδιο νόμου για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις που κατατέθηκε προς ψήφιση με τη διαδικασία του επείγοντος στη Βουλή, το Φεβρουάριο 1985, διαφοροποιήθηκε ουσιαστικά ο τρόπος εκπροσώπησης στις ενώσεις συνεταιρισμών και στις ανωτέρου βαθμού συνεταιριστικές οργανώσεις και έγινε μια σημαντική διευκρίνιση για τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς. Σε αυτή τη μορφή ψηφίστηκαν οι σχετικές διατάξεις από τη Βουλή. Σύμφωνα με τους νόμους 1541) 85 για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις και 1667) 86 για τους Αστικούς Συνεταιρισμούς, μπορούν να διακριθούν τρεις μορφές εκπροσώπησης του προσωπικού στη διοίκηση των συνεταιρισμών.

Η πρώτη μορφή αναφέρεται στους πρωτοβάθμιους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Στην περίπτωση αυτή αν ο αριθμός των μελών του τακτικού προσωπικού είναι μεγαλύτερος από 20, η θέση ενός από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου καταλαμβάνεται από τον εκπρόσωπο του προσωπικού, ο οποίος έχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών του διοικητικού συμβουλίου, αλλά δεν δικαιούται να εκλέγεται σε αξιώματα προέδρου, αντιπροέδρου, γενικού γραμματέα ή ταμία.

Η δεύτερη μορφή αναφέρεται στις ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών και στις ανωτέρου βαθμού συνεταιριστικές οργανώσεις. Στις περιπτώσεις αυτές, αν ο αριθμός των μελών του τακτικού προσωπικού είναι μεγαλύτερος από 20, προστίθεται ένα ακόμη μέλος στο διοικητικό συμβούλιο που είναι ο εκπρόσωπος του προσωπικού. Ο εκπρόσωπος αυτός έχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών του διοικητικού συμβουλίου μόνο όταν συζητούνται θέματα προσωπικού, ενώ στα υπόλοιπα έχει μόνο δικαίωμα λόγου. Σε περίπτωση ισοψηφίας επικρατεί η ψήφος του προέδρου.

Η τρίτη μορφή αναφέρεται στους αστικούς συνεταιρισμούς όλων των βαθμίδων. Σε αυτούς ισχύει το καθεστώς που αναφέρθηκε για τους πρωτοβάθμιους αγροτικούς συνεταιρισμούς, χωρίς όμως τη διευκρίνιση ότι ο εκπρόσωπος του προσωπικού δεν μπορεί να καταλαμβάνει αξιώματα (προέδρου, αντιπροέδρου, γενικού γραμματέα ή ταμία).

Επισημάνσεις

Η συζήτηση επί της έννοιας και της ουσίας της συμμετοχής του προσωπικού στη διοίκηση των συνεταιριστικών οργανώσεων οφείλει να λαμβάνει υπόψη το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα λειτουργήσουν οι θεσπιζόμενες ρυθμίσεις συμμετοχής, τόσο το νομικό, όσο και το θεωρητικό, που αναφέρεται στις ιδιαιτερότητες του συνεταιριστικού θεσμού.

Μια από τις ιδιομορφίες του ελληνικού νομικού καθεστώτος χρειάζεται ιδιαίτερα να αναφερθεί σε συνδυασμό με τον τρόπο εκπροσώπησης του προσωπικού. Οι εκλογές για τις διοικήσεις στους συνεταιρισμούς γίνονται με το σύστημα των συγ-

δυναμικών, που σημαίνει ότι το κάθε μέλος δεν καλείται να ψηφίσει τα άτομα που κρίνει ότι είναι τα πιο κατάλληλα να διοικήσουν το συνεταιρισμό, αλλά μία από τις υποψήφιες ομάδες ατόμων, τον ονομαζόμενο συνδυασμό (πρβλ. 13, σελ. 27). Στη συνέχεια, η κατανομή των θέσεων του διοικητικού συμβουλίου γίνεται στους συνδυασμούς ανάλογα με το ποσοστό των ψήφων που δόθηκαν στον καθένα.

Η μέχρι τώρα εμπειρία έχει δείξει ότι οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των συνδυασμών είναι κατά κανόνα ανάλογες με τις κομματικές διαφοροποιήσεις των μελών. Με το δεδομένο της αντιπαράθεσης η δύναμη της μιάς ψήφου του εκπροσώπου του προσωπικού μπορεί να είναι καθοριστικής σημασίας για την επικράτηση ενός από τους συνδυασμούς, ιδίως σε περιπτώσεις που δύο συνδυασμοί εκλέγουν ίσο αριθμό μελών στο διοικητικό συμβούλιο. Τότε μπορεί να φθάσουμε σε πλειοψηφίες ελεγχόμενες και κατευθυνόμενες από το προσωπικό. Τέτοιες περιπτώσεις ανακύπτουν με τον τρόπο που θεσπίσθηκε η συμμετοχή του προσωπικού στους πρωτοβάθμιους αγροτικούς συνεταιρισμούς και σε όλες τις βαθμίδες των αστικών συνεταιρισμών.

Ιδιαίτερα τονίζεται το γεγονός (ή το ενδεχόμενο) αυτό εκτροπής από την ουσιαστική αυτοδιοίκηση των συνεταιρισμών καθόσον:

- το ελληνικό Σύνταγμα (άρθρο 12, παρ. 5) ορίζει ότι «οι πάσης φύσεως γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί αυτοδιοικούνται κατά τους όρους του νόμου και του καταστατικού των»,
- οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί κατεξοχήν αποτελούν προέκταση της οικονομίας των μελών τους και τα συμφέροντα των μελών τους μπορεί να θιγούν σοβαρά σε περίπτωση περιορισμού της αυτοδιοίκησης των συνεταιρισμών,
- οι πρωτοβάθμιοι συνεταιρισμοί με προσωπικό αποτελούμενο από 20 άτομα και πλέον συνιστούν τις πιο επιτυχημένες περιπτώσεις, που μπορεί να ζημιωθούν από τον προαναφερθέντα συνδυασμό διατάξεων της νομοθεσίας.

Μια ακόμη ιδιομορφία του ελληνικού νομικού καθεστώτος που αφορά στους συνεταιρισμούς και σχετίζεται με τις συμμετοχικές διαδικασίες, είναι το ότι οι συνεταιριστικοί υπάλληλοι απολαμβάνουν ένα καθεστώς μονιμότητας παρόμοιο με εκείνο των δημοσίων υπαλλήλων. Το γεγονός αυτό εισάγει νέα στοιχεία στη συλλογιστική της συμμετοχής των εργαζομένων στη διοίκηση. Η μονιμότητα παρέχει πλήρη διασφάλιση στους μισθωτούς για τη συνέχιση της μισθοδοσίας τους από το συνεταιρισμό ακόμη και σε περιπτώσεις συνεχών αρνητικών οικονομικών αποτελεσμάτων. Ολόκληρος ο επιχειρηματικός κίνδυνος και η αβεβαιότητα αναλαμβάνεται από τα μέλη. Ενώ η οικονομία των μελών εξαρτάται από τα οικονομικά αποτελέσματα του συνεταιρισμού, δεν συμβαίνει το ίδιο με την οικονομία των μισθωτών. Συνδιαχείριση στην περίπτωση αυτή σημαίνει δικαίωμα συμμετοχής στον καθορισμό της τύχης μιας επιχείρησης, για την οποία άλλοι παρέχουν τα κεφάλαια και φέρουν την ευθύνη. Υπάλληλική μονιμότητα και συνδιαχείριση συγκρούονται μεταξύ τους, ιδίως στην περίπτωση που οι θέσεις των μισθωτών μπορούν να επηρεάσουν τις λαμβανόμενες αποφάσεις.

Η αντίθεση επί της ουσίας επιτείνεται στις περιπτώσεις που τα συλλογικά όργανα του προσωπικού συμμετέχουν και εναρμονίζονται προς αποφάσεις ευρύτερων συλλογικών οργάνων εργαζομένων που δεν έχουν το προνόμιο της μονιμότητας (12 σελ. 22). Στην περίπτωση αυτή, που παρατηρείται στην Ελλάδα, αποδυναμώνεται ακόμη περισσότερο η επιχειρηματολογία υπέρ της συμμετοχής του προσωπικού στη διοίκηση, που εκ πρώτης όψεως φαίνεται να προσιδιάζει κατεξοχήν προς το συνεταιριστικό θεσμό.

Διαφορετικός είναι ο προβληματισμός για τις συνεταιριστικές εταιρείες, που δεν διέπονται από τη νομοθεσία των συνεταιρισμών, αλλά από την αντίστοιχη των ανωνύμων εταιρειών. Στις συνεταιριστικές εταιρείες δεν επιβάλλονται αρχαιρείες με το σύστημα των συνδυασμών και το προσωπικό δεν υπάγεται στο καθεστώς της μονιμότητας. Επιπλέον, οι συνεταιριστικές εταιρείες δεν αποτελούν άμεση αλλά έμμεση προέκταση της οικονομίας των φυσικών προσώπων μελών των συνεταιρισμών. Για τις περιπτώσεις αυτές μπορούν πολύπλευρα να υποστηριχθούν οι συμμετοχικές διαδικασίες και ακόμη η συμμετοχή του προσωπικού στο κεφάλαιο και στα κέρδη, που είναι εφικτή από πλευράς νομοθεσίας αλλά και δυναμικά αποτελεσματική για το είδος αυτό συνεταιριστικών οργανώσεων.

Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Χωρίς οι προηγηθείσες παρατηρήσεις να θίγουν όλες τις πτυχές του θέματος της συνδιαχείρισης στους συνεταιρισμούς, μπορεί να λεχθεί ότι η ενεργός συμμετοχή του προσωπικού στις υποθέσεις του συνεταιρισμού, αποτελεί ζήτημα συνέπειας προς τις αρχές αυτού του κατεξοχήν ανθρωποκεντρικού θεσμού. Απόφου οι συνεταιρισμοί ξεπέρασαν το στάδιο της αυτοεξυπηρέτησής τους και είναι υποχρεωμένοι εκ των πραγμάτων να χρησιμοποιούν πολυάριθμο και εξειδικευμένο προσωπικό, φωνάται το θέμα της εξεύρεσης τρόπων εξισορρόπησης των ρόλων μελών και προσωπικού. Μακριά από μηχανιστικές διαδικασίες και αριθμητικές συσχετίσεις, οι συνεταιρισμοί οφείλουν οι ίδιοι να βρουν τις λύσεις, με φαντασία και πρωτοποριακό πνεύμα (1 σελ. 106).

Η καθυστέρηση των συνεταιρισμών να αντιμετωπίσουν οι ίδιοι ένα ζήτημα σύμφυτο με την αρχή της δημοκρατικής τους διοίκησης (14 σελ. 65) έδωσε περιθώρια στη νομοθετική εξουσία να θεσπίσει κανόνες που συχνά παραβλέπουν τις ιδιαιτερότητες των συνεταιρισμών, δημιουργώντας προβλήματα σε κείρια και ευαίσθητα σημεία της συνεταιριστικής θεωρίας και πράξης. Η συνεταιριστική ιδεολογία προσφέρεται για την εξεύρεση τρόπων συνδυασμού των ρόλων μελών και προσωπικού, ώστε αντί της αντίθεσης των συμφερόντων να επικρατεί εναρμόνιση. Ήδη σε πολλές περιπτώσεις η συμμετοχή και στο κεφάλαιο έχει πραγματοποιηθεί (9 κεφ. 4 κ. ε.).

Παρότι η έννοια της συμμετοχής των εργαζομένων είναι αναπόσπαστα δεμένη με την έννοια του συνεργατισμού, οι ιδιομορφίες που υπάρχουν στο θεσμικό πλαίσιο των επιμέρους χωρών επιβάλλουν τον χωριστό και ανεξάρτητο προβληματισμό για κάθε χώρα ως προς τον τρόπο και την έκταση εφαρμογής της. Στην Ελλάδα η ατελής προετοιμασία κατά την εισαγωγή των συμμετοχικών διαδικασιών, οδήγησε σε μια ποικιλία μορφών, που δεν μπορεί εύκολα να δικαιολογηθεί, ενώ περιέχει και στοιχεία ανισοροπίας στις σχέσεις μελών και προσωπικού.

Τέλος, συμπερασματικά μπορεί να λεχθεί ότι είναι μεγάλα τα περιθώρια θεωρητικού προβληματισμού και συνεχούς διερεύνησης του συνεταιριστικού θεσμού, παράλληλα με τις εξελίξεις στο εσωτερικό του και στον οικονομικό και κοινωνικό περίγυρο. Και ακόμη ότι οφείλουν οι συνεταιρισμοί να καλλιεργήσουν τον προβληματισμό αυτόν, ώστε να προηγούνται των εξελίξεων, αντί να προσπαθούν εκ των υστέρων, να τις επηρεάσουν. Σε κάθε περίπτωση, ο κίνδυνος του «παντοδύναμου Κράτους» που επεσήμανε ο Δρ. Λαίηνητλω στο Συνέδριο της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης στη Μόσχα το 1980 (7 σελ. 114), πάντοτε παραμένει, αφού μπορεί να προχωρεί σε ρυθμίσεις θεμάτων των συνεταιρισμών παραβλέποντας τις ιδιαιτερότητες τους.

Αναφορές στη Βιβλιογραφία

1. BLOMQUIST, K., Cooperative enterprise and new relationships between capital and labour, Annals of Public and Cooperative Economy, 1985.
2. C.F.C.A., Rapport de l'Assemblée Générale de la C.F.C.A., fin 1988.
3. HARROP, J., Industrial democracy: can Britain leap ahead of the European experience? Annals of Public and Cooperative Economy, Vol.49, No.1/1978.
4. HOLYOAKE, G.J., History of the Rochdale Equitable Pioneers, 1893.
5. HOLYOAKE, G.J., The history of Cooperation, 1906.
6. ISSERT, J., The legal status of cooperation in European countries, Occasional Paper, No.44, The Plunkett Foundation, 1978.
7. LAIDLAW, A.F., Cooperatives in the year 2000, I.C.A., XXVII Congress, Moscow, 1980.
8. LUNSHOF, J.H., La co-gestion et les coopératives, C.E.A., Working Party "Agricultural Cooperative Law", 1983.
9. MALLMEN, A., Tendencies - The right of the employees to the assets of the cooperative association, C.E.A., Working Party "Agricultural Cooperative Law", 1983.
10. MUNKNER, H.-H., Workers' co-determination in cooperative enterprise: The German case, Yearbook of Agricultural Cooperation, 1977, I.C.A. - Plunkett Foundation, 1978.
11. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Κ., Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, Ίδρυμα Ευγενίδου, 1986.
12. PESTOFF, V., Dilemmas facing producer cooperatives in Sweden, Research Report, No.7, Stockholms Universitet, 1983.
13. POPPER, K., The open society and its enemies revisited, The Economist, April 29, 1988.
14. WATKINS, W. P., Cooperative Principles today and tomorrow, Holyoake Books, 1986.

Ε Ν Ω Σ Η

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ - KONSUM ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1986 — ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑ

Μέλη: 16 Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί KONSUM

Στη Γενική Συνέλευση της 4-3-89 των αντιπροσώπων των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών KONSUM, που απαρτίζουν την Ένωση Κ.Σ. KONSUM, έγιναν εκλογές για ανάδειξη νέου Διοικητικού και Εποπτικού Συμβουλίων, που συγκροτήθηκαν σε σώματα ως ακολούθως:

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: ΠΑΪ ΠΟΥΤΛΙΔΗΣ Κώστας, αντιπρόσ. KONSUM Αθήνας
Αντ)δρος: ΕΥΘΥΜΙΑΔΗΣ Σοφοκλής, αντιπρ. KONSUM Θεσσαλονίκης
Γεν. Γραμματέας: ΠΑΝΤΟΥΔΗ Κατερίνα, αντιπρ. KONSUM Δράμας
Ταμίας: ΛΙΑΠΗΣ Χαράλαμπος, αντιπρ. KONSUM Χαλκίδας

Μέλος: ΚΑΜΕΝΙΔΗΣ Χρήστος, αντιπρ. KONSUM Θεσσαλονίκης

- » ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Γιάννης, αντιπρ. KONSUM Δράμας
- » ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτρης, αντιπρ. KONSUM Διστόμου
- » ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Θανάσης, αντιπρ. KONSUM Αθήνας
- » ΣΑΒΒΑΣ Κώστας, αντιπρ. KONSUM Λάρισας
- » ΤΣΙΟΚΑΣ Ηλίας, αντιπρόσ. KONSUM Κατερίνης
- » ΚΟΣΜΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτρης, αντιπρ. KONSUM Πάτρας
- » ΜΑΝΟΥΣΗΣ Θανάσης, αντιπρ. KONSUM Λαυρίου
- » ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ Αλέξανδρος, αντιπρ. KONSUM Πάτρας
- » ΡΕΜΠΕΛΟΣ Δημήτρης, αντιπρ. KONSUM Χαλκίδας

ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: ΜΑΚΡΙΔΗΣ Λευτέρης, αντιπρόσ. KONSUM Θεσσαλονίκης
Αναπλ. Πρόεδρος: ΑΝΤΩΝΕΛΛΟΣ Κώστας, αντιπρ. KONSUM Πάτρας
Μέλος: ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Μανώλης, αντιπρ. KONSUM Δράμας

- » ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ Δημήτρης, αντιπρ. KONSUM Θεσσαλονίκης
- » ΚΕΜΑΝΕΣ Γεώργιος, αντιπρ. KONSUM Χαλκίδας
- » ΤΣΙΟΤΣΟΣ Στέφανος, αντιπρ. KONSUM Κατερίνης.

Στα τρία χρόνια της λειτουργίας της, η ΕΝΩΣΗ - KONSUM παρουσίασε αξιόλογο έργο, που την καταξιώνει και αναγνωρίζεται πιά ως ο πλέον οργανωμένος εκφραστής του Καταναλωτικού Συνεταιριστικού Κινήματος με πανελλήνιες διαστάσεις.

Η κύρια δραστηριότητα της ΕΝΩΣΗΣ - KONSUM στράφηκε α) στη δημιουργία νέων Συνεταιρισμών - KONSUM, β) στην υποβοήθηση του έργου των μελών της Συνεταιρισμών, γ) την οργάνωση σεμιναρίων σε διάφορες πόλεις για τη δημιουργία και ανάπτυξη του πνεύματος του Καταναλωτικού Συνεταιρισμού, δ) στις επαφές με συνεταιριστικά καταναλωτικά κινήματα της Σουηδίας, Ιταλίας, Βουλγαρίας και Τσεχοσλοβακίας, με προοπτική τις εμπορικές συναλλαγές και ε) στο κλείσιμο συμφωνιών με προμηθευτικές μονάδες για τα μέλη της.

Η ΕΝΩΣΗ - KONSUM προχωρεί στην κατάρτιση και εφαρμογή ευρύτερου προγράμματος για την παραέρα ανάπτυξη και προαγωγή του Καταναλωτικού Συνεταιριστικού Κινήματος και τη συνεργασία με τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις.

ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Επιμέλεια: Β. ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ-ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ

A. ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ Ν. 1541/1985

Με το άρθρο 34 του ν. 1845) 89 (ΦΕΚ Α' 102/26-4-89) για «Ανάπτυξη και αξιοποίηση της αγροτικής έρευνας και τεχνολογίας - Δασοπροστασία και άλλες διατάξεις», τροποποιήθηκαν διατάξεις του ν. 1541) 85. Συγκεκριμένα: (*)

1. (Προστίθεται περ. γ' μετά την περ. β' της παρ. 3 άρθρ. 4 - σελ. 8)

«γ) Περισσότερων του ενός αγροτικών συνεταιρισμών σε δήμους, οι οποίοι προήλθαν από τη συνένωση οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμων και κοινοτήτων) που βρίσκονται στην ίδια γεωγραφική περιοχή (ενότητα) σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1622) 1986 (ΦΕΚ Α' 92)».

[προστ. με άρθρ. 34 παρ. 1 ν. 1845) 89]

2. (Προστίθεται παρ. 4α μετά την παρ. 4 άρθρ. 28 - σελ. 21).

6 «α. Δικαίωμα συμμετοχής στις αρχαιρεσίες και εκλογής στα όργανα διοίκησης των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων έχουν όλα τα μέλη, που έχουν εγγραφεί στο συνεταιρισμό, τουλάχιστον έξι (6) μήνες πριν από την οριζόμενη εκάστοτε ημερομηνία σύγκλησης της γενικής συνέλευσης. Αποδοχή αίτησης εγγραφής μετά την πρόσκληση για τη σύγκληση γενικής συνέλευσης και μέχρι την έναρξη των εργασιών δεν επιτρέπεται».

[προστ. με άρθρ. 34 παρ. 2 ν. 1845) 89]

3. (Προστίθεται στο τέλος του α' εδαφίου της παρ. 4 άρθρ. 32 - σελ. 25).

«Και έχει τη μορφή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου».

[προστ. με άρθρ. 34 παρ. 3 ν. 1845) 89]

4. (Προστίθεται παρ. 9 στο άρθρο 48 - σελ. 37)

«9. Στο διοικητικό συμβούλιο των ενώσεων αγροτικών συνεταιρισμών αναγκαστικής μορφής μετέχει εκπρόσωπος του προσωπικού, εφαρμόζομενης αναλόγως και στην περίπτωση αυτή της παρ. 5».

[προστ. με άρθρ. 34 παρ. 4 εδ. α' ν. 1845) 89]

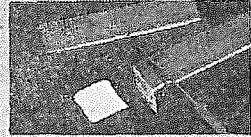
5. (Η παρ. 3 του άρθρ. 55 διαμορφώνεται ως εξής - σελ. 42)

3. Το διοικητικό συμβούλιο της Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. αποτελείται από είκοσι ένα (21) μέλη. Οι αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου ορίζονται από το καταστατικό της. Οι διατάξεις των άρθρων 28, 29 και 30 εφαρμόζονται αναλόγως για το διοικητικό συμβούλιο της Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. «Εκδικά για τη συμμετοχή εκπροσώ-

(*) Οι διατάξεις του ν. 1541) 85 παρατίθενται με τον τρόπο αυτό και με τις σχετικές οδηγίες μέσα σε παρένθεση, ώστε να είναι δυνατή η πρόσθεσή τους από τους αναγνώστες μας στο υπόλοιπο κείμενο του ν. 1541) 85, όπως δημοσιεύθηκε στο τεύχος 11 του περιοδικού μας ή του ανατύπου που κυκλοφόρησε, στις σελίδες των οποίων και παραπέμπουμε, ώστε να έχουν και πάλι ολοκληρωμένο το κείμενο του νόμου στη διάθεσή του.

ράβδοι υγείας

μετράς, κόβεις
απολαμβάνεις



Μία επαναστασία στην καζίνα.
Χρυσά ράβδοι υγείας διατα με δοκιμασμένη.
Τάβρι μετράς, κόβεις, απολαμβάνεις.
Θέλεις, σε πάει, 50 γραμμάρια prima.
Κόβεις, ακριβώς 50 γραμμάρια prima.
Μεγάλη αγκαλιά.
Οι γαστρονόμοι ελέγξαν, πάντα είναι αυτό
που παραμένει υγιές οι υγιεινότερες.
Βασισμένη από σφαιρικό φάσμα είναι οι καλύτερα
οικονομική συσκευασία για μεγαλύτερη διάρκεια στη
και περισσότερο υγιή.
Σήμερα, με prima φτιάχνετε τα φαγητά και τα γλυκά
για σας αρέσει.
Εγώ σας θα σας αρέσουν περισσότερο.

PRIMA γεύση στη ζωή

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ
400 γρ.



ΕΛΛΗΝΙΚΗ

PRIMA
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

PRIMA
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

PRIMA
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ



που της Ομοσπονδίας Εργαζομένων στις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΠΑΣΕΓΕΣ η παρ. 5 του άρθρου 48 εφαρμόζεται αναλόγως.

[αντικ. με άρθρ. 34 παρ. 4 εδ. 6' ν. 1845/89]

«Στην περίπτωση και μόνο που υπάρχουν εργασιακά θέματα του προσωπικού της ΠΑΣΕΓΕΣ συμμετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο αυτής εκπρόσωπος του προσωπικού της, εφαρμοζομένης αναλόγως της παρ. 5 του άρθρου 48».

[προστ. με άρθρ 34 παρ. 4 εδ. γ' ν. 1845)89]

6. (Προστίθεται στο τέλος του εδ. γ' της παρ. 2 άρθρ. 56 - σελ. 43)

«καθώς επίσης και των συνεταιριστικών εταιρειών του άρθρου 68 του νόμου αυτού και των κοινοπραξιών των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων του ν. 479) 1944 και του ν. 921) 1979, για τις οποίες προβλέπουν οι παρ. 3 και 8 του άρθρου 66 του ν. 1541) 1985».

[προστ. με άρθρ. 34 παρ. 4 εδ. 8' ν. 1845)89]

7. (Αντικαθίσταται η παρ. 1 άρθρ. 58 - σελ. 44)

«1. Οι συνεταιριστικοί οργανισμοί συγχωνεύονται από κεντρικές κλαδικές συνεταιριστικές Ενώσεις και από Ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών και έχουν περιφέρεια ολόκληρη την επικράτεια.

Η έδρα ορίζεται στο καταστατικό τους.

Όπου στις επόμενες διατάξεις του παρόντος άρθρου για τη σύσταση, λειτουργία και διοίκηση συνεταιριστικού οργανισμού αναφέρονται οι λέξεις «ένωση αγροτικών συνεταιρισμών» ή «ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών», νοούνται και η κεντρική κλαδική συνεταιριστική ένωση ή οι κεντρικές κλαδικές συνεταιριστικές ενώσεις».

[αντικ. με άρθρ. 34 παρ. 5 ν. 1845)89]

8. (Προστίθεται παρ. 17 στο άρθρο 61 - σελ. 47)

«17. Οι προβλεπόμενες από τις παραγράφους 15 και 16 του παρόντος άρθρου οικονομικές ενισχύσεις απαλλάσσονται από κάθε τέλος χαρτοσήμου ή άλλη επιδότηση υπέρ του Δημσίου, καθώς και από κάθε εισφορά ή δικαίωμα υπέρ τρίτου».

[προστ. με άρθρ. 34 παρ. 6 ν. 1845)89]

9. Η προθεσμία της παρ. 3 άρθρ. 63 ν. 1541)85 παρατείνεται για δύο μήνες ακόμη από την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού (δηλ. μέχρι 26.6.89)

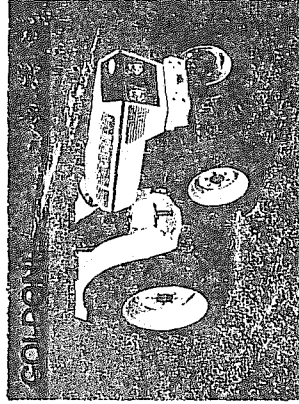
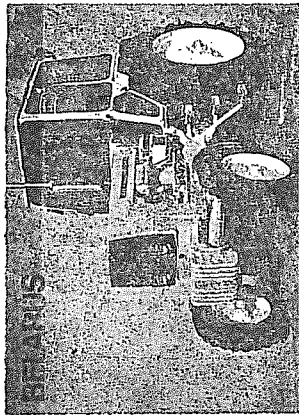
[αρθρ. 34 παρ. 7 ν. 1845)89]

10. (Προστίθεται παρ. 10 στο άρθρο 63 - σελ. 52).

«10. Αντιπρόσωποι πρωτοβάθμιων αγροτικών συνεταιρισμών, που συγχωνεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου αυτού, διατηρούν την ιδιότητά τους ως αντιπροσώπων του νέου συνεταιρισμού που προήλθε από τη συγχώνευση, μέχρι τη λήξη της θητείας για την οποία εξελέγησαν».

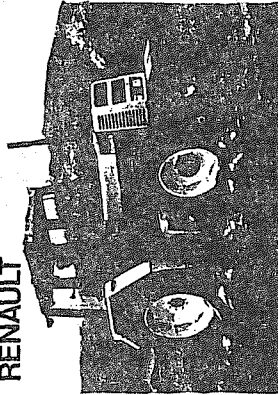
[προστ. με άρθρ. 34 παρ. 8 ν. 1845)89]

20.000 τρακτέρ



έχουν πουληθεί από τη
ΣΠΕΚΑ
και οργώνουν σήμερα
την Ελληνική γη

RENAULT



120
εξουσιοδοτημένοι
αντιπρόσωποι της ΣΠΕΚΑ
είναι στη διάθεσή σας
για κάθε εξυπηρέτηση.

Επισκεφθείτε την Έκθεσή μας.
Εκεί, θα μπορείτε να διαλέξετε από τις
4 μάρκες τρακτέρ που αντιπροσωπεύουμε,
το τρακτέρ που θα καλύπτει τις δικές σας
ανάγκες.

Με την εγγύηση της ΣΠΕΚΑ
της μεγαλύτερης Ελληνικής
Εμπορικής και Τεχνικής
Συνεταιριστικής Επιχείρησης.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΕΙΣΑΓΩΓΕΙΣ



ΣΠΕΚΑ Α.Ε.

ΑΘΗΝΑ - Σολωμού 55-57, Τηλ. 51 45 913
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - Γρανιτσών 113 Τηλ. 515.880
ΛΑΡΙΣΑ - Τέρμα οδού Σωκράτους, Τηλ. 237.268

σέβεται τον αγρότη

11. (Αντικαθίσταται το εδ. 1 παρ. 1 άρθρ. 65 - σελ. 52)

1. Μέσα σε δύο (2) μήνες «από τη συγχώνευση των ενώσεων αγροτικών συνεταιρισμών, που λειτουργούν στα διοικητικά όρια ενός νομού», οι κεντρικές ενώσεις γεωργικών συνεταιρισμών, των οποίων η περιφέρεια περιορίζεται μέσα στα όρια του νομού αυτού, συγκαλούν γενική συνέλευση των μελών τους για να αποφασίσουν τη διάλυσή τους και τη χωρίς αντάλλαγμα μεταβίβαση του συνόλου της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους στην ένωση αγροτικών συνεταιρισμών του νομού, «που προήλθε από τη συγχώνευση».

[τροπ. με άρθρ. 34 παρ. 9 ν. 1845)89]

12. (Αντικαθίσταται το εδ. 1 παρ. 1 άρθρ. 66 - σελ. 54)

1. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 65 εφαρμόζονται αναλόγως και «σε όσες από τις πιο κάτω κοινοπραξίες λειτουργούν στα διοικητικά όρια ενός νομού και μέλη τους είναι μόνο ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών. Οι υπόλοιπες κοινοπραξίες υποχρεούνται να συγκαλέσουν γενική συνέλευση των μελών τους μέχρι τις 30 Ιουνίου 1989 για να αποφασίσουν τη διάλυσή τους και τη χωρίς αντάλλαγμα μεταβίβαση του συνόλου της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους στις ενώσεις αγροτικών συνεταιρισμών του νομού της έδρας τους, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά αναλόγως των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 65».

[τροπ. με άρθρ. 34 παρ. 10 ν. 1845)89]

13. (Αντικαθίσταται το εδάφιο μετά την περίπτωση η' της παρ. 1 του άρθρου 66 - σελ. 54)

«Μέσα στην ίδια προθεσμία οι πιο πάνω κοινοπραξίες μπορούν με απόφαση της γενικής τους συνέλευσης να μετατραπούν σε εταιρείες του άρθρου 59 με τις προϋποθέσεις του άρθρου αυτού».

[αντικ. με άρθρ. 34 παρ. 11 ν. 1845)89]

14. (Προστίθεται γ' περίπτωση στην παρ. 3 άρθρ. 66 - σελ. 55)

«γ) Η Κοινοπραξία Συνεταιριστικών Οργανώσεων Σουλτανίνας «Κ.Σ.Ο.Σ.» ως Κεντρική Κλαδική Συνεταιριστική Ένωση Σουλτανίνας».

[προστ. με άρθρ. 34 παρ. 12 ν. 1845)89]

15. (Προστίθεται (;) 6' εδάφιο στην παρ. 10 άρθρ. 66 - σελ. 57)

«Η προθεσμία της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού παρατείνεται μέχρι 30 Ιουνίου 1989».

[προστ. με άρθρο 34 παρ. 13 ν. 1845)89]

16. Από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου καταργούνται οι διατάξεις των παραγράφων 4, 5, 6 και 7 του άρθρου 66 του ν. 1541)85 και η παράγραφος 8 αριθμείται ως παρ. 4, η παράγραφος 9 ως παρ. 5 και η παράγραφος 10 ως παρ. 6.

[καταργ. τροποπ. με άρθρο 34 παρ. 14 ν. 1845)89]



**ΤΑ ΚΕΡΔΟΦΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ
ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ
ΣΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΣΑΣ**



ΣΕΚΟΒΕ



ΒΙΟΧΥΜ

**Ε.Γ.Σ. ΛΕΣΒΟΥ
Ε.Γ.Σ. ΣΕΡΡΩΝ
Ε.Γ.Σ. ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ
Ε.Γ.Σ. ΛΑΚΩΝΙΑΣ**

**Α.Ε.Β.Ε. ΚΕΡΚΥΡΑΣ
Ε.Γ.Σ. ΗΛΕΙΑΣ - ΟΛΥΜΠΙΑΣ
Ε.Γ.Σ. ΝΑΞΟΥ
Ε.Γ.Σ. ΤΗΝΟΥ
Σ/σμός ΣΚΟΠΕΛΟΥ**

ΜΙΑ ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ

- Κονοέρβες
- Κατεψυγμένα Λαχανικά
- Χρυσή Πατάτα
- Τυριά
- Αλλαντικά
- Ελιές
- Ρύζι - Όσπρια
- Τουρσιά
- Λάδια - Πυρηνέλαια
- Χυμοί
- Κρασιά
- Δαμάσκηνα

**ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ**



Ελληνική Συνεταιριστική Εταιρία Διανομών - Εξαγωγών και Εισαγωγών Α.Ε.

Ακαδημίας και Γενναδίου 8 · Αθήνα 142 τηλ: 36.42.911-13

17. (Προστίθεται εδάφιο β' στην παρ. 1 άρθρ. 72 - σελ. 66)

«Από τον ίδιο κανονισμό ρυθμίζεται η υπηρειακή κατάσταση του προσωπικού κάθε κατηγορίας:

Α) Των εταιρειών που συνίστανται σύμφωνα με τις διατάξεις α) των παρ. 1 και 2 του άρθρ. 59 του ν. 1541) 85 με τη νομική μορφή της εταιρείας περιορισμένης ευθύνης ή της ανώνυμης εταιρείας (αμιγούς ή όχι), β) του άρθρου 8 του ν.δ. 4087) 1960, εφόσον στο κεφάλαιο αυτό συμμετέχουν αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις με ποσοστό τουλάχιστον 49%.

Β) Του προσωπικού των κοινοπραξιών που συνιστώνται μεταξύ αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων και ΑΤΕ σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν.δ. 3874/1958 και

Γ) Των συνεταιριστικών οργανισμών που προβλέπονται από τα άρθρα 57 και 58 του ν. 1541) 1985».

[προστ. με άρθρο 34 παρ. 15 ν. 1845) 89]

18. (Προστίθεται εδ. 6' στην παρ. 3 άρθρ. 72 - σελ. 65)

«Οι κανονισμοί που προβλέπονται στο άρθρο 72 παρ. 1 και 3 από την έναρξη της ισχύος της εφαρμόζονται και για το προσωπικό των συνεταιριστικών εταιρειών του άρθρου 68 του νόμου αυτού, καθώς και για τις κοινοπραξίες των γεωργικών συνεταιριστικών οργανώσεων του ν. 479) 1944 και του ν. 921) 1979, που ορίζονται στις παρ. 3 και 8 του άρθρου 66 του ν. 1541) 1985».

[προστ. με άρθρ. 34 παρ. 16 ν. 1845) 89]

19. (Προστίθεται άρθρο 74α μετά το άρθρο 74 - σελ. 74)

Άρθρο 74α

Κοινοπραξίες αγροτικών συνεταιρισμών σε Δήμους του Ν. 1622) 1986

1. Αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις των οποίων η περιφέρεια εκτείνεται στην ίδια γεωγραφική περιοχή (ενότητα), σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1622) 86, μπορούν να συνιστούν μεταξύ τους κοινοπραξίες.

2. Σκοπός των κοινοπραξιών αυτών είναι η επίτευξη ευρύτερης συνεργασίας μεταξύ των συνεταιρισμών μελών τους και ιδιαίτερα η ορθολογικότερη και οικονομικότερη οργάνωση της συγκέντρωσης, τυποποίησης και διανομής ή βιομηχανικής επεξεργασίας και διάθεσης των γεωργικών τους προϊόντων.

3. Οι κοινοπραξίες του άρθρου αυτού αποτελούν ίδια νομικά πρόσωπα και λογίζονται για την οργάνωση και λειτουργία τους ως δευτεροβάθμιοι συνεταιρισμοί. Για τη σύστασή τους απαιτούνται τρεις τουλάχιστον αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις και η σύσταξη καταστατικού που εγκρίνεται κατά τα άρθρα 6, 7 και 47 παρ. 4 του παρόντος.

4. Ο αριθμός των αντιπροσώπων που εκλέγει κάθε συνεταιρισμός μέλος της κοινοπραξίας στη γενική της συνέλευση, προσδιορίζεται από το καταστατικό της κοινοπραξίας. Κατά τα λοιπά οι διατάξεις που διέπουν τους δευτεροβάθμιους συνεταιρισμούς εφαρμόζονται ανάλογα και στις κοινοπραξίες αυτές.

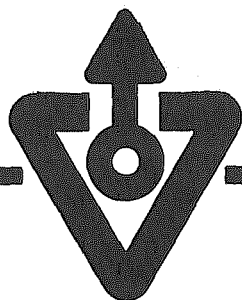
[προστ. με άρθρο 34 παρ. 17 ν. 1845) 89]

ΒΙΟΛΜΕΤ Α.Ε.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΟΡΓΑΝΟΧΗΜΙΚΩΝ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ - ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ & ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΚΡΑΤΙΝΟΥ 11 105 52 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 522 3486 - 522 3668 - 522 3704 - 522 3341 • ΤΛΧ. 219457 VIMÉ GR - 224477 PAPA GR - 226078 STEX GR

TELEFAX: 5231 280 • ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ: ΙΣΘΜΙΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ • ΤΗΛ. 0741-98 385



ΦΥΤΟΧΩΜΑΤΑ - ΚΟΜΠΟΣΤΕΣ

HY-POT
CORRONUM
HY-POT VIKAL

ΜΕΤΑΠΛΑΣΤΕΣ ΕΔΑΦΟΥΣ

ΑΝΘΟΡΜΟΝ

ΟΡΓΑΝΙΚΑ

ΟΡΓΑΝΟΧΗΜΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ

ΦΥΤΟΡΜΟΝ SUPER
ΦΥΤΟΡΜΟΝ SPECIAL

ΠΥΚΝΑ ΚΡΥΣΤΑΛΙΚΑ
ΥΔΑΤΟΔΙΑΛΥΤΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ

NEW VACHS 60
ΑΜΜΟΡΗΟΣΚΑ 60

GREEN TOP
EVEHEL
TOM MG4

ΥΓΡΑ ΔΙΑΦΥΛΛΙΚΑ
HUMOTREL
FILOZAL

Β. ΤΟ ΣΩΜΑ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΣΤΙΣ Α.Σ.Ο.

Π.Δ. 355)8)16-6-89 (Α' 160): Σύσταση Σώματος Ελεγκτών αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων.

Συγκροτείται Σώμα Ελεγκτών ΑΣΟ, ως ΝΠΙΔ, με διοικητική αυτονομία, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Γεωργίας (άρθρο 3), με σκοπό την άσκηση της κρατικής εποπτείας επί των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων (Πρωτοβάθμιων, Ενώσεων, Κεντρικών, Κλαδικών Συνεταιριστικών Ενώσεων, Κοινοπραξιών, ΠΑΣΕΓΕΣ, Συνεταιριστικών οργανισμών, Συνεταιριστικών εταιρειών και κοινών επιχειρήσεων στις οποίες μετέχουν ΑΣΟ) [άρθρα 1—3].

Για το αντικείμενο της εποπτείας και τη σύνθεση του επταμελούς Δ.Σ. του Σώματος ισχύουν όσα αναφέρονται στο άρθρο 32 ν. 1541) 85, όπως τροποποιήθηκε [άρθρα 2, 4].

Οι Υπηρεσίες του Σώματος διακρίνονται σε Κεντρική και Περιφερειακή. Η Κεντρική Υπηρεσία αποτελείται από τη Διεύθυνση Ελεγκτών και τη Γραμματεία. Οι αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Ελεγκτών είναι η παρακολούθηση και ο συντονισμός του έργου των ελεγκτών των περιφερειακών γραφείων, η μέριμνα για την εκπαίδευση και επιμόρφωσή τους, η μελέτη των πορισμάτων τους και η έκδοση οδηγιών και ερμηνευτικών εγκυκλίων.

Η Περιφερειακή Υπηρεσία αποτελείται από 13 Περιφερειακά Γραφεία με έδρα στις πόλεις Κομοτηνή, Θεσσαλονίκη, Κοζάνη, Ιωάννινα, Λάρισα, Κέρκυρα, Πάτρα, Λαμία, Αθήνα, Τρίπολη, Μυτιλήνη, Ερμούπολη και Ηράκλειο.

Στην αρμοδιότητα του κάθε περιφερειακού γραφείου ανήκει η εποπτεία και ο έλεγχος των ΑΣΟ [άρθρα 8, 9].

Το προσωπικό του Σώματος αποτελείται από 300 ελεγκτές και 36 υπαλλήλους διαφόρων κλάδων, ευδικοτήτων και βαθμών.

Οι διοριζόμενοι πρέπει να είναι ηλικίας 21—40 ετών (εκτός των ελεγκτών κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος διατάγματος).

Από το ελεγκτικό προσωπικό, προβλέπεται, οι 200 να είναι πτυχιούχοι ΑΣΟΕΕ ή ΑΒΣ ή άλλων ισότιμων και ομοειδών σχολών και οι υπόλοιποι πτυχιούχοι ΤΕΙ ή ΚΑΤΕΕ, όλοι δε με δετή τουλάχιστον λογιστική ή ελεγκτική προπηρεσία [άρθρα 37—38].

Προβλέπονται 6 βαθμοί εξέλιξης των ελεγκτών, καθώς επίσης και χορήγηση εκπαιδευτικής άδειας έως 2 χρόνια και υποχρεωτική παρακολούθηση εκπαιδευτικών σεμιναρίων.

Η πρόσληψη του προσωπικού γίνεται με διαγωνισμό ή επιλογή μετά από απόφαση του ΔΣ, που εγκρίνεται από τον Υπουργό Γεωργίας.

Και ο διαγωνισμός και η επιλογή διεξάγονται από επιτροπές που ορίζονται από το ΔΣ και οι επιτυχόντες εγκρίνονται από αυτό. Ο διαγωνισμός σκοπεύει στην πλήρωση κενών θέσεων, οπουδήποτε κι αν υπάρχουν [άρθρα 12—14].

Ο διοριζόμενος τελεί υπό δοκιμαστική υπηρεσία για χρονικό διάστημα 3 ετών [άρθρο 16]. Ο υπηρέτων εκπέσει αυτοδίκαια από την Υπηρεσία και δεν μπορεί να επανέλθει στο Σώμα, εάν καταδικασθεί αμετάκλητα σε κάθειρξη ή ποινή φυλάκισης ανώτερης του έτους, που συνεπάγεται και αποστέρηση πολιτικών δικαιωμάτων [άρθρο 59].

Με απόφαση των ΔΣ της ΑΤΕ και του Σώματος είναι δυνατή η απόσπαση υπαλλήλων της ΑΤΕ στο Σώμα Ελεγκτών, ως ελεγκτών, δυνάμενοι να καταλαμβάνουν και θέσεις προϊσταμένων των Υπηρεσιών του Σώματος. Παρόμοια απόσπαση υπαλλήλων του Υπουργείου Γεωργίας είναι δυνατή με απόφαση του Υπουργού ως Προϊσταμένων της Γραμματείας. Οι αποσπάσεις αυτές είναι διάρκειας ενός εξαμήνου με δυνατότητα διαδοχικής παράτασης έως 2 χρόνια [άρθρο 65].

Καθήκοντα των ελεγκτών είναι: η άσκηση διαχειριστικού και λογιστικού ελέγχου, η εξακρίβωση της αλήθειας, νομιμότητας, ακριβείας και ειλικρίνειας του ισολογισμού, λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως και άλλων εγγραφών στα βιβλία των ελεγχόμενων οργανώσεων, ο έλεγχος των πρακτικών των οργάνων των οργανώσεων και της νομιμότητας των αποφάσεών τους καθώς και κάθε άλλου στοιχείου κατά την κρίση τους. Ακόμη, η υποδοχή των Εποπτικών συμβουλίων τους και γενικά η παροχή συμβουλών διαχειριστικής και λογιστικής φύσεως [άρθρο 46].

Με απόφαση του ΔΣ του Σώματος και έγκριση του Υπουργού Γεωργίας, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται η ημερομηνία έναρξης εποπτείας και ελέγχου των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων και Π.Α. Σ.Ε.Γ.Ε.Σ. πλην των ανωνύμων συνεταιριστικών εταιριών. Από της δημοσίευσής αυτής, παύει αυτόματα η αρμοδιότητα εποπτείας και ελέγχου των ανωτέρω από τα αρμόδια όργανα της Α.Τ.Ε.

Η ημερομηνία έναρξης ελέγχου από το Σώμα των Ανωνύμων Συνεταιριστικών Εταιρειών καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Γεωργίας και Εμπορίου, που επίσης δημοσιεύεται στην ΕΚ. [άρθρο 66].

Γ. ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΕΡΓΩΝ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Π.Δ. 283/18)26-5-89(Α' 132) : Προμήθειες και εκτέλεση έργων των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων και συνεταιριστικών εταιριών.

Ι. Προμήθειες

Με τον όρο «προμήθεια» νοείται η με καταβολή χρηματικού ανταλλάγματος απόκτηση κινητών πραγμάτων από τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις (Σ.Ο.) και Συνεταιριστικές Εταιρείες (Σ.Ε.), για την αντιμετώπιση αναγκών τους προς εκπλήρωση των καταστατικών τους σκοπών, ή για την πραγματοποίηση έργου.

Για τις προμήθειες αυτές και τον τρόπο διενέργειάς τους αποφασίζει το Δ.Σ. των Σ.Ο. ή Σ.Ε. Ειδικά για την προμήθεια μηχανολογικού εξοπλισμού ή μεταφορικών μέσων ή ειδών αξίας άνω των 50.000.000 δρχ. ετησίως, απαιτείται απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, εκτός αν οι σχετικές προμήθειες έχουν ήδη εγκριθεί με τον προϋπολογισμό ή το αναπτυξιακό πρόγραμμα [άρθρο 1].

Οι προμήθειες ενεργούνται:

α) Με απευθείας ανάθεση, όταν πρόκειται για είδος αξίας μέχρι 10.000.000 δρχ. ετησίως και για 7 ακόμη άλλες κατηγορίες ειδών, όπως περιγράφονται στο άρθρο 2. Οι προμήθειες αυτές πραγματοποιούνται από το Δ.Σ. των Σ.Ο. και Σ.Ε., ή άλλο εξουσιοδοτημένο από αυτό όργανο, χωρίς καμμία διαδικασία [άρθρο 2].

β) Με δημόσιο μειοδοτικό διαγωνισμό, μετά από διακήρυξη της ενδιαφερόμενης Σ.Ο. ή Σ.Ε., ενώπιον τριμελούς τουλάχιστον επιτροπής, που ορίζεται από το ΔΣ της Σ.Ο. ή Σ.Ε. [άρθρα 1—3].

Για τη συμμετοχή — που δικαιούνται και συνεταιριστικές οργανώσεις — απα-

ραίτητο, εκτός των άλλων, είναι γραμμάτιο του ΤΠΔ, ή τραπεζική εγγυητική επιστολή. Η Επιτροπή μπορεί ν' απορρίψει διαγωνιζόμενο, που δεν παρέχει εχέγυα καλής εκπλήρωσης, ή είχε κατά το παρελθόν δημιουργήσει σχετικά προβλήματα σε Σ.Ο. ή Σ.Ε. [άρθρα 5—6].

Στην εκτίμηση των προσφορών η Επιτροπή δεν δεσμεύεται από την μικρότερη τιμή, αν αιτιολογημένα υπάρχει ποιοτική υπεροχή ή άλλα πλεονεκτήματα σε άλλες προσφορές. Σε περίπτωση αμοειδών προσφορών διενεργείται κλήρωση ή κατ' ισομοιρία ανάθεση [άρθρο 7].

Το Δ.Σ. ή άλλο εξουσιοδοτημένο όργανο, όμως, αν και λαμβάνει υπόψη του το πρακτικό της Επιτροπής, δεν δεσμεύεται από αυτό, αλλά μπορεί, με ειδική αιτιολόγηση, να προμηθεύσει άλλον διαγωνιζόμενο, αν αυτό κρίνει σκόπιμο για το συμφέρον της Σ.Ο. ή Σ.Ε. ή να επαναλάβει το διαγωνισμό με ίδιους ή νέους όρους αν κρίνει το αποτέλεσμα ασύμφορο, ή να προσεί σε κατακύρωση μέρους μόνο της προμήθειας σε ένα ή περισσότερους προμηθευτές χωρίς παροχή αξιώσεων ή δικαιωμάτων από τις ενέργειές του αυτές στους διαγωνιζόμενους [άρθρο 9].

Μετά την απαραίτητη υπογραφή λεπτομερούς σύμβασης, η ποσοτική και ποιοτική παραλαβή των ειδών ενεργείται από τριμελή επιτροπή, που ορίζει το Δ.Σ. της Σ.Ο. ή Σ.Ε. [άρθρα 10-12].

Η ΠΑΣΕΓΕΣ, με απόφαση του Δ.Σ. της, μπορεί να πραγματοποιεί ενιαίους διαγωνισμούς για την προμήθεια ειδών για λογαριασμό των Σ.Ο. ή Σ.Ε. ή να εξουσιοδοτεί για το σκοπό αυτό Κεντρικές Κλ. Ενώσεις ή Ενώσεις ΑΣΟ, Συνεταιριστικούς Οργανισμούς ή Συνεταιριστικές Εταιρείες [άρθρο 13].

Εργασίες, που δεν χαρακτηρίζονται ως έργα, όπως, ασφάλιση κινητής και ακίνητης περιουσίας των Σ.Ο. ή Σ.Ε., εκδόσεις, διαφημίσεις, καλλιτεχνικές κλπ. εκδηλώσεις, μισθώσεις κινητών πραγμάτων, μεταφορές φθαρτών αγροτικών προϊόντων, συνήθειες μικροεπισκευές και συντήρηση κτιρίων, δεν υπάγονται στις παραπάνω ρυθμίσεις και η ανάθεσή τους γίνεται με απλή απόφαση του Δ.Σ. της Σ.Ο. ή Σ.Ε. [άρθρο 14].

II. Εκτέλεση έργων.

Έργο είναι κάθε νέα κατασκευή ή επέκταση ή ανακαίνιση ή επισκευή και συντήρηση ή σχεδιασμός, προμήθεια και εκτέλεση εργασίας, καθώς και κάθε σχετική ερευνητική εργασία, που απαιτεί τεχνική γνώση και επέμβαση.

Για την εκτέλεση έργου προϋπολογισμού άνω των 5.000.000 δραχ. από Σ.Ο. απαιτείται απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, εκτός αν το έργο έχει περιληφθεί στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό ή αναπτυξιακό πρόγραμμα της οργάνωσης [άρθρο 15].

Τα έργα κατασκευάζονται με βάση τη σχετική μελέτη:

- α) Από ειδικευμένους εργολήπτες ή επιχειρήσεις, γραμμένους στα Μητρώα Εργοληπτικών Επιχειρήσεων ή στα Νομαρχιακά Μητρώα, κατά τις διατάξεις του Π.Δ. 472) 85, ή από εξειδικευμένους οίκους του εσωτερικού ή εξωτερικού, που απαραίτητα συνεργάζονται με τους παραπάνω.
- β) Από τις Σ.Ο. ή Σ.Ε. με αυτεπιστασία.

Στην παραπάνω πρώτη περίπτωση η επιλογή αναδόχου γίνεται:

- ι) με απευθείας ανάθεση από το Δ.Σ. της Σ.Ο. ή Σ.Ε. ή με πρόχειρο διαγωνισμό, που διενεργείται, με λήψη και αξιολόγηση γραπτών προσφορών μεταξύ περιορισμένου αριθμού κατασκευαστών, από τριμελή επιτροπή, που ορίζεται από το

ΔΣ των Σ.Ο. ή Σ.Ε., εφόσον το ποσό δεν υπερβαίνει τα 10.000.000 δρχ. και σε τρεις άλλες περιπτώσεις [βλ. άρθρο 18].

ι) με δημοπρασία, με βάση σχετική διακήρυξη, που δημοσιεύεται στον τύπο προ 10 έως 40 ημερών, κατά περίπτωση, ενώπιον Επιτροπής Διαγωνισμού, που ορίζεται με απόφαση της Σ.Ο. ή Σ.Ε.

Η Επιτροπή αυτή σε δημόσια συνεδρίαση ανοίγει τους φακέλους των προσφορών και βαθμολογεί, με βάση οικονομικά και τεχνικά κριτήρια.

Η Σ.Ο. ή Σ.Ε. εγκρίνει το αποτέλεσμα μετά από σύμφωνη γνώμοδοτηση της Επιτροπής διαγωνισμού. Η υπογραφή σχετικής σύμβασης είναι απαραίτητη [άρθρα 18—28].

Η διοίκηση, παρακολούθηση και ο έλεγχος του έργου ασκούνται με ευθύνη της Σ.Ο. ή Σ.Ε. από επιδεδειγμένους τεχνικούς, που ορίζει.

Στη δεύτερη περίπτωση, η εκτέλεση των έργων με αυτεπιστασία γίνεται, μετά από απόφαση της Σ.Ο. ή Σ.Ε., μέσω κατάλληλα στελεχωμένης τεχνικής υπηρεσιακής μονάδας που πρέπει να διαθέτει η Σ.Ο. ή Σ.Ε. και εργατοτεχνικού προσωπικού, που είτε υπάρχει, είτε προσλαμβάνεται.

Για τα επιχορηγούμενα ή δανειοδοτούμενα έργα, η παραπάνω απόφαση της Σ.Ο. ή Σ.Ε. εκδίδεται μετά από σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Γεωργίας και του φορέα επιχορήγησης ή δανειοδότησης αντίστοιχα [άρθρο 46].

Δ. ΡΥΘΜΙΣΗ ΧΡΕΩΝ ΤΩΝ Α.Σ.Ο.

Ανακοινώθηκε στις 29-3-89 απόφαση του ΚΥΣΥΜ για ρύθμιση των χρεών των ΑΣΟ. Όπως αναγράφουμε από την εφημερίδα «Αγροτική» τ. 367-8, οι ρυθμίσεις αυτές έχουν ως εξής:

Χρέη αγροτών.

Ρυθμίζονται τα ληξιπρόθεσμα μέχρι 31.12.88 χρέη των αγροτών, που η αδυναμία εξόφλησής τους οφείλεται:

- Είτε σε σοβαρές ζημιές στην παραγωγή ή στο φυτικό και ζωικό κεφάλαιο από δυσμενείς καιρικές συνθήκες, φυτονόσους ή ζωνόσους,
- είτε σε σοβαρά οικογενειακά ατυχήματα.

Η ρύθμιση γίνεται για χρονικό διάστημα μέχρι 10 ετών και για περίοδο χάριτος μέχρι 3 ετών, κατά την οποία δεν καταβάλλεται κεφάλαιο, αλλά μόνο τόκοι με το ελάχιστο επιτόκιο μεσομακροπρόθεσμων δανείων.

Η ρύθμιση γίνεται για τους αγρότες που χωρίς να έχουν ευθύνη, βρίσκονται σε αντικειμενική αδυναμία να εξοφλήσουν τις ληξιπρόθεσμες οφειλές τους. Η αδυναμία, δηλαδή, πρέπει να προκύπτει από σοβαρά ατυχήματα οικογενειακά ή επαγγελματικά.

Χρέη Συνεταιρισμών

Ρυθμίζονται τα χρέη των συνεταιριστικών οργανώσεων και επιχειρήσεων που ανήκουν σε δύο κατηγορίες:

1. Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται οι υποχρεώσεις των συνεταιριστικών οργανώσεων που δημιουργήθηκαν:

- Είτε από την άσκηση παρεμβατικού έργου. Το έργο αυτό ασκούσε ουσιαστικά μέχρι την ένταξη της χώρας μας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες το Κράτος, το οποίο και κάλυπτε τα δημιουργούμενα ανοίγματα από το λογαριασμό κατανα-

λωτικών αγαθών.

—Είτε από την ενεργοποίηση των συνεταιριστικών οργανώσεων στην αγορά προϊόντων σε περιόδους κρίσης, κατά τις οποίες η ιδιωτική πρωτοβουλία απεσύρετο και τα προϊόντα κινδύνευαν να μείνουν στα χέρια των παραγωγών και να καταστραφούν ή να υποβαθμισθούν από την έλλειψη ειδικών ατομικών εγκαταστάσεων. Πρόκειται στην ουσία για εξόφληση των υποχρεώσεων του δημοσίου προς το συνεταιριστικό κίνημα.

Στη δεύτερη κατηγορία υπάγονται οι υποχρεώσεις των συνεταιριστικών οργανώσεων, που δημιουργήθηκαν από την άσκηση του οικονομικού και κοινωνικού τους ρόλου και που οφείλονται είτε στις εγγενείς αδυναμίες του συνεταιριστικού κινήματος, είτε και στις απότομες μεταβολές των διεθνών συνθηκών όσον αφορά την παραγωγή, τις τιμές και την εμπορία των αγροτικών προϊόντων.

Τα χρέη της πρώτης κατηγορίας (38,4 δισ. δρχ.) αναλαμβάνει να πληρώσει το δημόσιο, το οποίο και τα οφείλει.

Τα χρέη της δεύτερης κατηγορίας (51,9 δισ. δρχ.) ρυθμίζονται με τον ακόλουθο τρόπο:

α) Οφειλόμενα κεφάλαια και τόκοι μέχρι τη ρύθμιση κεφαλαιοποιούνται και καταβάλλονται σε 10 ετήσιες δόσεις. Η καταβολή αρχίζει μετά πενταετή περίοδο χάριτος. Οι συνεταιριστικές οργανώσεις επιβαρύνονται με το 1/3 των συμβατικών τόκων της περιόδου αυτής. Το υπόλοιπο καλύπτεται ισομερώς από ειδικό πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας και την Αγροτική Τράπεζα.

β) Η ρύθμιση γίνεται υπό τους ακόλουθους όρους:

Ρυθμίζονται τα χρέη των συνεταιριστικών οργανώσεων και επιχειρήσεων που θα κριθούν διώσιμες μετά από ειδική μελέτη βιωσιμότητας, την οποία συντάσσει η Αγροτική Τράπεζα και η οποία προσδιορίζει τους όρους στελέχωσης, οργάνωσης λειτουργίας και κεφαλαιακής συγκρότησης της επιχείρησης.

Όσες, αντίθετα, αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις και συνεταιριστικές εταιρείες κριθούν μη διώσιμες τίθενται υπό εκκαθάριση, ενώ λαμβάνεται πρόνοια για τα εργαζόμενα προσωπικά και για την κατανομή του έργου τους σε διώσιμες αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις και εταιρείες.

Εξ άλλου, η ρύθμιση των χρεών κάθε συνεταιριστικής οργάνωσης και επιχείρησης συνοδεύεται από όρους και μέτρα, που εξασφαλίζουν τη σωστή οργάνωση και λειτουργία της επιχείρησης, όρους που αν δεν εφαρμοστούν, δεν ισχύει η ρύθμιση των χρεών.

Διευκρινίζεται ότι η απόφαση για τη ρύθμιση των χρεών των συνεταιρισμών δεν καλύπτει τα ποσά που οφείλουν Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών προς την ΚΥΔΕΠ και τη ΣΥΝΕΛ από την εμπορία ζωοτροφών, σπόρων και λιπασμάτων. Τα χρέη αυτά, που ως σημειωθεί υπολογίζονται σε 10 δισ. δρχ. μόνο προς την ΚΥΔΕΠ, σύμφωνα με τον Υπουργό Γεωργίας, αφορούν το ίδιο το συνεταιριστικό κίνημα και δεν πρόκειται να υπάρξει κυβερνητική παρέμβαση.

Χρέη γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

Ρυθμίζονται τα χρέη των γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων επιχειρηματικής μορφής, εφόσον προέρχονται από αντικειμενικά αίτια και δεν οφείλονται σε πλημμελή άσκηση των δραστηριοτήτων τους ή σε διαρροή πόρων προς άλλες δραστηριότητες.

Η ρύθμιση συνοδεύεται επίσης από μελέτη βιωσιμότητας κάθε συγκεκριμένης επιχείρησης και από την επιβολή όρων, που εξασφαλίζουν τη σωστή οργάνωση και λειτουργία της, τον εκσυγχρονισμό, την αύξηση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της. Η διάρκεια της ρύθμισης είναι 10 έτη με περίοδο χάριτος μέχρι 3 ετών.

Έγινε γνωστό ότι ρυθμίζονται τα χρέη των γεωργικοηγετοροφικών εκμεταλλεύσεων οικογενειακής και επιχειρηματικής μορφής προς την ΑΤΕ, που είχαν γίνει ληξιπρόθεσμα μέχρι 31.12.88, εφόσον η καθυστέρηση εξόφλησης οφείλεται σε αντικειμενική αδυναμία λόγω ζημιών. Όπως διευκρίνισε η ΑΤΕ, η ρύθμιση γίνεται για χρονικό διάστημα 10 ετών με περίοδο χάριτος τριών ετών και με επιτόκιο 16% συν 1,25% υπέρ του ΟΓΑ. Δικαιούχοι είναι οι κατ' επάγγελμα αγρότες και οι εκμεταλλεύσεις που έπαθαν ζημιές μετά την 1.1.84 και είχαν μείωση του εισοδήματός τους κατά 40% το χρόνο που έγινε η ζημιά. Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να υποβάλουν αίτηση μέχρι 31.7.89, αναφέροντας σ' αυτήν τις ζημιογόνες δραστηριότητες και την έκταση της ζημιάς.

Μελισσοκόμοι

Τέλος, ρυθμίζονται τα χρέη των μελισσοκόμων που επλήγησαν σοβαρά στον αριθμό των μελισσοπηγών ή την παραγωγή τους από την εκτεταμένη ξηρασία του θέρους 1988, με την προϋπόθεση ότι τα εκ της μελισσοκομίας έσοδά τους αποτελούν το 50% τουλάχιστον των συνολικών εσόδων.

Ε. ΑΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Με το π.δ. 64/30-1/6.2.89 (Α' 33) παρατείνεται η προθεσμία του άρθρου 17 παρ. 2 εδ. 6' του ν. 1667) 1986, σχετικά με την προσαρμογή των καταστατικών των αστικών συνεταιρισμών που υπάρχουν σήμερα, στις διατάξεις του παραπάνω νόμου, για ένα χρόνο από την ημερομηνία της λήξης της (δηλ. παρατείνεται μέχρι την 6.12.1989).

ΣΤ. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ

- Υ.Α. Εθν. Οικονομίας και Οικονομικών Ε 12073/531/19) 26-9-88 (Β' 707) : Προσθήκη δευτέρου εδαφίου στο άρθρο 1 Κεφ. Β' της Ε' 2665/84/Πολ. 72/22-2-88 απόφασης των Υπ. Εθν. Οικονομίας και Οικονομικών.

«Δεν υποχρεώνονται σε αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων τους οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις κάθε βαθμού και νομικής μορφής, που προβλέπονται από το ν. 1541) 1985 (Α' 68)».

- Υ.Α. Οικον. αρ. 100614/17) 31-1-89 (Β' 58) : Κάλυψη εσόδων της ΠΑΣΕΓΕΣ που απώλεσε από την εφαρμογή του ΦΠΑ.

Από το 1988 και εφεξής η απώλεια των εσόδων από κοινωνικούς πόρους, που επήλθε στην ΠΑΣΕΓΕΣ, λόγω εφαρμογής του ΦΠΑ από 1-1-1987, καλύπτεται με επιχορήγηση, η οποία καθορίζεται σε ποσοστό 12% ετησίως με βάση υπολογισμού τα καθαρά εκ δρχ. 190.000.000 έσοδα, που εισπράχθηκαν από την ΠΑΣΕΓΕΣ κατά το 1987. Η επιχορήγηση αυτή εγγράφεται στον Προϋπολογισμό του Υπουργείου Γεωργίας.

Ζ. ΚΡΑΤΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ

- Άρθρο 33 παρ. 1 εδ. ε' ν. 1845) 89 (Α' 102).

Οι εισπράξεις που πραγματοποιούνται από παραχώρηση, εκποίηση ή εκμίσ-

σθωση κοινόχρηστων ή διαθέσιμων κατά την εποικιστική νομοθεσία εκτάσεων, καθώς και χορτολιβαδικών εκτάσεων, εκτός εκείνων που προέρχονται από σφειλές παραχωρούμενων κληρών, κατατίθενται στην ΑΤΕ σε ειδικό λογαριασμό «Δημόσιο - Κεφάλαια Δημοσίων Επενδύσεων για ανέγερση κτιρίων», και διατίθενται αποκλειστικά και μόνο για την ανέγερση κτιρίων του Υπ. Γεωργίας, αλλά και συνεταιριστικών οργανώσεων.

- Άρθρο 33 παρ. 2 ν. 1845) 89.

Επιτρέπεται, με απόφαση του Υπ. Γεωργίας, που επέχει θέση παραχωρητηρίου, η παραχώρηση με μειωμένο τίμημα, που καθορίζεται από τον Υπουργό Γεωργίας κοινόχρηστων ή διαθέσιμων εποικιστικών εκτάσεων ή εκτάσεων του άρθρ. 74 του ν. 998) 1979 (δημόσια και ιδιωτικά χορτολιβαδικά εδάφη), σε οικοδομικούς συνεταιρισμούς πολυτέκνων, Ιμβρίων, Τενεδίων, παλινοστούντων ομογενών του ν. 1105) 1980, αναπήρων θυμάτων πολέμου και πολιτικών προσφύγων για την απόκτηση πρώτης κατοικίας από τα μέλη τους, καθώς και σε αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις και σε συνεταιριστικές εταιρείες για την ανέγερση των αναγκαίων εγκαταστάσεων για την εκπλήρωση των καταστατικών σκοπών τους.

Την ιδιότητα των παραπάνω μελών πιστοποιεί ο οικείος οικοδομικός συνεταιρισμός.

Το τίμημα των ανωτέρω παραχωρούμενων εκτάσεων καταβάλλεται στο Δημόσιο από τον παραχωρησιούχο και εξοφλείται σε δώδεκα ετήσιες άτοκες δόσεις.

Από τη μεταγραφή της ανωτέρω απόφασης η κυριότητα της έκτασης μεταβιβάζεται στον ενδιαφερόμενο συνεταιρισμό.

- Ν. 1811) 13.10.88 (Α' 231): Κύρωση της «Σύμβασης παραχώρησης στο Δημόσιο της Δασικής και αγροτολιβαδικής περιουσίας των Ιερών Μονών της Εκκλησίας της Ελλάδος, που συμβάλλονται στη σύμβαση αυτή». (Βλ. και Ν. 1700/ 1987, Συν Πορεία τ. 6 σελ. 86 επ.).

Η. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΕ ΜΙΚΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

- Άρθρο 2 παρ. 4 ν. 1845) 89 (Α' 102):

«Με απόφαση του Δ.Σ. του ΕΘ.Ι.Α.Γ.Ε. που εγκρίνεται από τους Υπουργούς Προεδρίας της Κυβέρνησης και Γεωργίας, μπορεί να συνιστώνται οργανισμοί ή Εταιρείες στις οποίες μπορεί να μετέχουν το Δημόσιο, νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου του ευρύτερου Δημοσίου τομέα, συνεταιριστικές οργανώσεις και οι εταιρείες λαϊκής βάσης. Τα συνιστώμενα νομικά πρόσωπα λειτουργούν κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας με σκοπό την εφαρμογή και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της αγροτικής έρευνας και τεχνολογίας».

- Ν. 1822) 88 (Α' 272): Σύσταση εταιρίας εκμετάλλευσης αλυκών και άλλες διατάξεις.

Στην εταιρία «Ελληνικές Αλυκές Α.Ε.», που ιδρύεται με σκοπό την ανάπτυξη και εκμετάλλευση των αλυκών και του ορυκτού αλατιού της χώρας για την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος, (άρθρο πρώτο), δεν προβλέπεται, συμμετοχή, ούτε μεταβίβαση μετοχών σε συνεταιρισμούς (άρθρο 8, 32 του Καταστατικού της).

Ας σημειωθεί ότι η πώληση του κρατικού αλατιού γίνεται απευθείας από τις αλυκές του Κράτους σ' όλες τις επιχειρήσεις, συνεταιρισμούς και ιδιώτες στην ίδια τιμή (των 5 δρχ. το κιλό) (άρθρο 11 παρ. 5).

Θ. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

- ΥΑ Αν. Υπ. Εσωτ. αρ. 49063) 19.10.88 (Β' 759): Σύσταση Κοινοτικής Επιχείρησης Πεετροφοκαλλιέργειας στην Κοινότητα Ανατ. Φραγκίστας Νομού Ευρυτανίας.

Στο 6μελές Δ.Σ. συμμετέχει ένας εκπρόσωπος του Γεωργικού Πιστωτικού Συνεταιρισμού.

- ΥΑ Υπ. Εσωτ. αρ. 22017) 15.5.89 (Β' 358): Σύσταση Δημοτικής Επιχείρησης Εκμετάλλευσης Θερμοκηπίων στο Δήμο Μήλου.

Στο 5μελές Δ.Σ. συμμετέχει ένας εκπρόσωπος του Γεωργικού Συνεταιρισμού.

- Ν. 1836) 89 (Α' 79): Προώθηση της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης και άλλες διατάξεις.

Στο Υπουργείο Εργασίας συνιστάται Εθνικό Συμβούλιο Επαγγελματικής Κατάρτισης και Απασχόλησης (Ε.Σ.Ε.Κ.Α.), που εισηγείται σχετικά στην Κυβέρνηση τις κατευθυντήριες γραμμές, συντονίζει τους αρμόδιους φορείς και γενικά κατευθύνει τις δραστηριότητές τους, σύμφωνα με τα εθνικά προγράμματα ανάπτυξης.

Στο 11μελές έως και 22μελές Ε.Σ.Ε.Κ.Α. συμμετέχει και ένας εκπρόσωπος της ΠΑΣΕΓΕΣ. (άρθρο 1 παρ. 2 εδ. ζ').

- Ν. 1845) 89 (Α' 102), άρθρο 7 παρ. 1 εδ. ι'

Συνιστάται ΝΠΙΔ υπαγόμενο στο δημόσιο τομέα και εποπτευόμενο από το Υπουργείο Γεωργίας, με την επωνυμία «Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας» (ΕΘ. Ι.ΑΓ.Ε.), αρμόδιο για τη διεξαγωγή της αγροτικής έρευνας, την ανάπτυξη της τεχνολογίας και τεχνογνωσίας καθώς και την εισήγηση στον Υπ. Γεωργίας, της κατά τομέα δραστηριότητας, της αγροτικής έρευνας και τεχνολογίας, που είναι αναγκαία για την αγροτική ανάπτυξη της Χώρας.

Στο 13μελές Δ.Σ. του ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε. συμμετέχει και ένας εκπρόσωπος της ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ., που προτείνεται από το Δ.Σ. της.

- Ν. 1845) 89 (Α' 102), άρθρο 28 παρ. 4 εδ. α':

Στο 12μελές Ανώτατο Συμβούλιο Γεωργικών Φαρμάκων (Α.ΣΥ.Γ.Ε.Φ.) του ν. 721) 77 συμμετέχει και ένας εκπρόσωπος με τον αναπληρωτή του, της ΠΑΣΕΓΕΣ που υποδεικνύεται από το Δ.Σ. της.

- Ν. 1845) 89 (Α' 102), άρθρο 38 παρ. 6:

«Για την υποδομή του έργου της προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων, συνιστώνται με απόφαση του οικείου Νομάρχη σε κάθε Δήμο ή Κοινότητα ιδιαίτερο δασικό ενδιαφέροντος Επιτροπές δασικής προστασίας.

Στις επιτροπές αυτές που προεδρεύονται από τον οικείο Δήμαρχο ή Πρόεδρο της Κοινότητας, συμμετέχουν μέλη του Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου, εκπρόσωποι συνεταιριστικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων των αγροτών, οριζόμενοι απ' αυτές, εκπρόσωποι άλλων φορέων και δασικός υπάλληλος της υπεύθυνης για τη δασοπροστασία δασικής μονάδας της περιοχής.

Έργο της Επιτροπής είναι η υποβοήθηση των δασικών υπηρεσιών στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων αντιμετώπισης των κινδύνων που απειλούν τα Δάση και το δασικό περιβάλλον και η συνεργασία της στην ενεργοποίηση των πολιτών για την αντιμετώπιση των κινδύνων.

Με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, καθορίζονται τα της σύστασης και λειτουργίας των παραπάνω επιτροπών καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για τη συνεργασία τους με τις Δασικές Υπηρεσίες και τη συμμετοχή τους στην κατάρτιση και εκτέλεση των προγραμμάτων δασικής προστασίας. Στα μέλη των Επιτροπών δεν καταβάλλεται αποζημίωση.

- Υ.Α. Γεωργ. 10569) 89 (Β' 260).

Έγκριση Κανονισμού Ασφάλισης από τον ΕΛΓΑ του Ζωϊκού Κεφαλαίου.

Την τιμή αποζημίωσης της ζωικής μονάδας καθορίζει επιτροπή στην οποία μετέχουν και εκπρόσωποι της «Κτηνοτροφικής» και ΠΑΣΕΓΕΣ (άρθρ. 20 παρ. 2).

- Αντίθετα στα Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εσπεριδοειδών (π.δ. 7/89, Α' 3) και του Ινστιτούτου Γεωπονικών Επιστημών (Ι.Γ.Ε.) (π.δ. 590/88, Α' 286) δε ν προβλέπεται συμμετοχή εκπροσώπων των συνεταιριστικών οργανώσεων.

Ι. ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

- Απόφαση 444) 21.12.88 του Δ.Σ. του ΙΚΑ (συνεδρίαση παρ. 42/8.12.88) (Β' 918): Κατάταξη σε ασφαλιστικές κλάσεις και καθορισμός ημερών εργασίας στην ασφάλιση των μελών Σωματείων, Συνεταιρισμών και Συνεργατικών, για το έτος 1989.

ΙΑ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

- ΥΑ Υγείας αρ. Φ 26) 2513) 88 (Β' 721) και αρ. Φ. 26/316/89 (Β' 155): Αύξηση των συντάξεων συνταξιούχων του Ταμείου Συντάξεων και Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού ΓΣΟ.

Αύξηση συντάξεων τους από 1.10.88 κατά ποσοστό 1,5% έως 0,25% από 1.2.89 κατά ποσοστό 1,4% έως 0,35%, και από 1.5.89 κατά ποσοστό 4% έως 1,75%.

- Π.Δ. 120) 22.2.89 (Α' 57): Τροποποίηση του π.δ)τος 12) 1988 «Οργανισμός του Ταμείου Σύνταξης και Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού ΓΣΟ» (Α' 7).

ΙΒ. ΓΕΝΙΚΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

- ΥΑ Γεωργίας αρ. 39012) 88 (Β' 728): Εφαρμογή δραστηριοτήτων Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας (Α.Ο.Ο.) και οικονομική εξυπηρέτησή τους. Οργάνωση εκπαιδύσεως αγροτών.
- ΥΑ Εθν. Οικ., Γεωργ. αρ. 50354) 11.11.88 (Β' 826) και αρ. 15992) 2.5.89 (Β' 322): Τροποποίηση του Οργανισμού της ΑΤΕ.
- Π.Δ. 539) 11.11.88 (Α' 247): Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση του Π.Δ. 222) 85 «περί συστάσεως Οργανισμού Ενισχύσεως Ελαιολάδου» (Α' 83/1985).
- ΥΑ Εθν. Οικον. Γ) 7457) 7.11.88 (Β' 818): Διαδικασίες, προϋποθέσεις και όροι ένταξης επενδύσεων στα Μ.Ο.Π.

- ΥΑ Υφ. Γεωργ. 131881) 88 (Β' 809) : Εφαρμογή των συμβάσεων Χρηματοδοτικής μίσθωσης (ν. 1665/86) στα γεωργικά μηχανήματα.
- ΥΑ Γεωργ. 85418) 88 (Β' 674) : Τεχνική και μέθοδοι ελέγχου γεωργικών φαρμάκων.
- ΥΑ Γεωργ 10569) 89 (Β' 260) : Έγκριση Κανονισμού Ασφάλισης από τον ΕΛ.Γ.Α. του Ζωικού Κεφαλαίου.
- ΥΑ Γεωργ. 10570) 89 (Β' 260) : Έγκριση Κανονισμού Ασφάλισης φυτικής παραγωγής από τον ΕΛ.Γ.Α.

Μεταξύ των άλλων προβλέπεται υποχρέωση των Προέδρων των Συνεταιρισμών για κάθε πληροφορία ή βοήθεια προς τους εκτιμητές ή τα όργανα του ΕΛΓΑ.

- Π.Δ. 387) 88 (Α' 181) : Έγκριση του Καταστατικού του Κλάδου Πρόσθετης Ασφάλισης Αγροτών. [βλ. και ν. 1745/87, Σ.Π.τ. 12 σελ. 254].

Οι υπόχρεοι εγγράφονται στους πίνακες υποχρέων ασφαλιστικής εισφοράς για την Πρόσθετη Ασφάλιση με αίτησή τους ή αυτεπάγγελτα. Η εγγραφή γίνεται από τον Ανταποκριτή του ΟΓΑ του Δήμου ή της Κοινότητας του τόπου κατοικίας του υπόχρεου, σε ειδικό δελτίο εγγραφής.

Η υποχρέωση καταβολής της ασφαλιστικής εισφοράς διαρκεί από την 1 Ιανουαρίου του επομένου έτους συμπλήρωσης του 21ου έτους της ηλικίας τους μέχρι την 1 Ιανουαρίου του έτους συμπλήρωσης του 65ου έτους της ηλικίας τους.

Επίσης λήγει σε περίπτωση συνταξιοδότησης τους από το Δημόσιο ή από άλλο φορέα με άμεσο δικαίωμα εκτός ΟΓΑ, ή από τον ΟΓΑ λόγω αναπηρίας κλπ.

Όργανο είσπραξης της ασφαλιστικής εισφοράς ορίζεται η ΑΤΕ, που με εντολή της μπορεί να αναθέσει την είσπραξη της εισφοράς και στις Γεωργικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, οι οποίες ασκούν για λογαριασμό της την αγροτική πίστη ή καταβάλλουν οποιασδήποτε μορφής επιδοτήσεις ή αποζημιώσεις για λογαριασμό του Δημοσίου (άρθρ. 10) (βλ. και άρθρ. 4 παρ. 4 ν. 1745/87). Με απόφαση του Διοικητού του ΟΓΑ μπορούν να ορισθούν σαν όργανα είσπραξης και τα ΕΛΤΑ ή το Ταχ. Ταμειούχιο.

- ΥΑ Εθν. Οικ., Οικον., Γεωργ., Υγείας αρ. 292393) 5972) 3.4.89 (Β' 248) : Συμπληρωματικά μέτρα για την εκτέλεση του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1096) 88 του Συμβουλίου «σχετικά με την καθιέρωση κοινοτικού καθεστώτος για την ενθάρρυνση της παύσης της γεωργικής δραστηριότητας».

Δικαιούχοι αποζημίωσης (πρόωρης συνταξιοδότησης) είναι: α) γεωργοί κατά κύρια απασχόληση, δηλ. που λαμβάνουν τουλάχιστον το 50% του συνολικού τους εισοδήματος από την απασχόληση τους στη γεωργική εκμετάλλευση κατά το 50% τουλάχιστον του συνολικού χρόνου απασχόλησης τους, ηλικίας 55 έως 65 ετών, εφ' όσον παύσουν οριστικά κάθε γεωργική δραστηριότητα.

Δικαιούχος μπορεί να είναι, κατά τα παραπάνω, κάθε φυσικό πρόσωπο, που προσφέρει συστηματικά την προσωπική του εργασία σε ιδιόκτητη, αλλά και μη ιδιόκτητη γεωργική εκμετάλλευση, με σκοπό την επίτευξη οικονομικού αποτελέσματος (άρθρ. 2 παρ. 4). Εφ' όσον όμως πρόκειται για μισθωτό εργάτη ή μέλος της οικογένειας που παρέχουν μόνιμη βοηθητική εργασία, πρέπει να έχει ασχοληθεί τουλάχιστον 5 χρόνια πριν την υποβολή της αίτησης του με τη γεωργία και από αυτά τα 2 τελευταία στην εκμετάλλευση που ο κάτοχος της ζήτησε την ίδια πρόωγη συνταξιοδότηση (άρθρ. 11 Καν. ΕΟΚ).

Καλύπτονται όσοι ασχολούνται στην παραγωγή γεωργικών προϊόντων εκτός θαλάσσιας αλιείας και δασών. Η ασχολία τους μπορεί να έγκειται παράλληλα προς την παραγωγή προς πώληση και στη διακίνηση, μεταφορά, τυποποίηση, συσκευασία, αποθήκευση, τοποθέτηση μέχρι σταδίου χονδρικής πώλησης των δικών τους προϊόντων, καθώς και στην πρώτη χωρική μεταποίησή τους.

β) Κάταιχοι και αρχηγοί γεωργικής εκμίσθης, οι οποίοι παύουν κάθε γεωργική δραστηριότητα και παραχωρούν τη γεωργική τους εκμίσθηση για την επέκταση της επιφάνειας μιας ή περισσότερων γεωργικών εκμίσθσεων ή οι κάταιχοι, που ασκούν το αγρότερο μετά την επέκταση της επιφάνειας τη γεωργική δραστηριότητα σαν κύρια απασχόληση (βλ. Πρακτικά Βουλής, Συνεδρ. ΠΓ' /21.2.89 σ. 3433), και αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μην αυξήσουν την παραγωγή των πλεοναμματικών προϊόντων τους στο σύνολο της έκτασης μετά την επέκταση (άρθρ. 4 Καν. ΕΟΚ 1096/88 Συμβ.).

Με εγκύκλιο του Υπ. Γεωργίας, κατά πληροφορίες του Τύπου (Εφ. ΤΟ ΒΗ-ΜΑ) διευκρινίζεται ότι, δικαιούχοι είναι και όσοι — εφ' όσον συγκεντρώνουν τις παραπάνω προϋποθέσεις:

α. εισπράττουν οποιοδήποτε επίδομα αναπηρίας

β. έχουν αναθέσει με πληρεξούσιο τη διαχείριση της γεωργικής τους εκμετάλλευσης σε μέλη της οικογενείας τους

γ. μεταβίβασαν την αγροτική τους περιουσία με γονική παροχή από 1.1.1989.

δ. είναι γυναίκες, αρχηγοί και διαχειριστές της γεωργικής τους εκμετάλλευσης. όταν ο σύζυγός τους έχει εξωγεωργική απασχόληση.

Σύμφωνα με την παραπάνω Υ.Α. σχετική αίτηση με τα απαραίτητα δικαιολογητικά, κατατίθεται στην Υπηρεσιακή Μονάδα της ΑΤΕ της περιοχής τους. Ο Προϊστάμενος της καταρτίζει πίνακα δικαιούχων και μή, και με αιτιολογημένη εισήγησή του, αποστέλλει στον οικείο Νομάρχη, που με απόφασή του ανακηρύσσει τελικά τους δικαιούχους.

Η αποζημίωση αυτή δεν λογίζεται σαν συνταξιοδοτική παροχή και οι εντασθέντες στο σύστημα πρόωρης συνταξιοδότησης λογίζονται σαν ενεργοί αγρότες για όλα τα ασφαλιστικά δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Αν όμως είναι ήδη συνταξιούχοι του ΟΤΑ, δεν μπορούν συνολικά να λαμβάνουν περισσότερο από 30.000 δρχ. (άρθρ. 6 παρ. 2).

Σε περίπτωση που ο δικαιούχος δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του, όπως ορίζονται στον Καν. (ΕΟΚ) 1096) 88 Συμβ. και στην παρούσα απόφαση ή παραπλάνησε την Υπηρεσία, τότε διακόπτεται κάθε περαιτέρω καταβολή αποζημίωσης και υποχρεούται έντοκα να επιστρέψει τα ποσά, που έχει ήδη λάβει, κατά τη διαδικασία εισπραχής οφειλών προς το Δημόσιο (άρθρ. 7).

• Υ.Α. Οικον. Γεωργίας αρ. 1201) 11.4.89 (Β' 330): Τρόπος πληρωμής αποζημίωσης των γεωργών για την ενθάρρυνση της παύσης της γεωργικής τους δραστηριότητας και δικαιολογητικά απόδοσης λογαριασμών των από την ΑΤΕ χειριζομένων ΧΕΠ.

Η ΑΤΕ μεριμνά για την πληρωμή της αποζημίωσης, είτε απευθείας στους δικαιούχους, είτε σε πίστωση λογαριασμού Ταμειοτηρίου στο όνομά τους.

Σ Ε Κ Ε

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΠΝΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Η ΣΕΚΕ είναι η μεγαλύτερη συνεταιριστική εξαγωγική καπνική οργάνωση.

Ιδρύθηκε το 1947 με έδρα την ΑΘΗΝΑ - Πανεπιστημίου 6.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ με πλήρεις εγκαταστάσεις:

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Μ. Ασίας 1

ΚΑΒΑΛΑ: Δαγκλή 22

ΞΑΝΘΗ: Περιοχή Πετεινού

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΜΕΤΟΧΟΙ: Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις.
Συμμετέχει στις κυριότερες ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
και ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ

Πρόεδρος Δ.Σ.: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΕΤΑΛΩΤΗΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΙΝΤΖΟΝΙΔΗΣ

Αν. Γεν. Διευθυντής: ΚΩΣΤΑΣ ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 31-12-1988

Ε Ν Ε Ρ Γ Η Τ Ι Κ Ο

Αξία ακινήτων - Εγκαταστάσεων κλπ.	Δρχ.	382.507.698*
Συμμετοχές και Μετοχές	»	527.470.724
Εμπορεύματα - Υλικά	»	665.904.993
Απαιτήσεις εν γένει	»	1.952.241.663
Ταμείο - Καταθέσεις σε Τράπεζες	»	36.740.762

Π Α Θ Η Τ Ι Κ Ο

Κεφάλαια και Αποθεματικά	»	980.879.636
Υποχρεώσεις εν γένει μακροπρόθεσμες	»	97.470.831
Υποχρεώσεις εν γένει βραχυπρόθεσμες	»	2.499.331.990
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ	»	3.393.001.830

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ

Σύνολο εσόδων	Δρχ.	1.225.336.171
Σύνολο εξόδων - Αποσβέσεων	»	1.067.235.976
Καθαρά κέρδη χρήσεως	»	158.089.215

(*) Η σημερινή αξία των περιουσιακών στοιχείων υπερβαίνει τα 3 δισ. δρχ.

ΘΕΣΕΙΣ - ΑΠΟΨΕΙΣ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΕΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

Από τις πρόσφατες εκλογές αναδείχθηκαν βουλευτές ορισμένοι αξιόλογοι συνεταιριστές, που καλύπτουν ολόκληρο το πολιτικό φάσμα. Η παρουσία και η ενεργός συμμετοχή τους στα γεωργο-συνεταιριστικά θέματα, θα μπορούσε να επηρεάσει ουσιαστικά την κατάσταση και το κλίμα που έχει δημιουργηθεί σε ό,τι αφορά τους συνεταιρισμούς. Ανεξάρτητα από τον κομματικό χώρο στον οποίο είναι ενταγμένοι, οι συνεταιριστές βουλευτές, θα μπορούσαν, αξιοποιώντας τις εμπειρίες του παρελθόντος, να συμβάλουν σε μια πιο ψύχραμη και πιο συνεταιριστική αντιμετώπιση των προβλημάτων των συνεταιρισμών, θέτοντας τη συνεταιριστική τους ιδιότητα μπροστά από τις

κομματικές επιδιώξεις.

Οι συζητήσεις που έγιναν στη Βουλή τα τελευταία χρόνια, σχετικά με συνεταιριστικά θέματα, έδειξαν ότι ελάχιστα ως καθόλου είναι γνωστός ο συνεταιριστικός θεσμός και οι ιδιομορφίες του στους βουλευτές, που καλούνται να νομοθετήσουν για τους συνεταιρισμούς. Θα ήταν σημαντική η προσφορά των νέων βουλευτών που προέρχονται από τους κόλπους των συνεταιρισμών αν συντελούσαν στη σωστή διαφώτιση του βουλευτικού σώματος. Η Εταιρεία των Φίλων του Συνεργατισμού είναι έτοιμη να τους συμπαρασταθεί τόσο σε γενικά, όσο και σε ειδικότερα συνεταιριστικά θέματα.

Η ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΧΡΕΩΝ

Δεν τιμά καθόλου τον τόπο μας το γεγονός ότι οι εκλογές αποτελούν μάχη εντυπώσεων, αντί να είναι προβληματισμός και συζήτηση ουσίας. Το ότι ανεχόμαστε ή και συμπράττουμε σ' αυτό μας βαρύνει.

Στη δίνη των προεκλογικών ρυθμίσεων, όταν οι κυβερνώντες εμφανίζονται ασυνήθιστα πρόθυμοι και τα προβλήματα γίνονται παραδόξως εύκολα στη λύση τους, προωθήθηκε και η ρύθμιση των χρεών των συνεταιριστικών οργανώσεων και των αγροτών. Όπως αναφέρεται σε άλλες σελίδες αυτού του τεύχους, στη ρύθμιση υπάγονται ορισμένες κατηγορίες ληξιπρόθεσμων οφειλών, χωρίς να παραλειφθεί και η ΑΓΡΕΞ, για την οποία, για μια φορά ακόμη, αφήνεται να νοηθεί ότι είναι συνεταιριστική.

Στη ρύθμιση που αποφασίστηκε, αντέ-

δρασε η ΠΑΣΕΓΕΣ και ενώσεις συνεταιρισμών, που αντιμετώπισαν προβλήματα να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους.

Δεν είναι δυνατό να εκφραστεί γενική άποψη αν είναι δικαιολογημένες ή όχι οι αντιδράσεις για τον τρόπο που έγινε η ρύθμιση. Το γεγονός όμως ότι, όπως αναφέραμε στο προηγούμενο τεύχος μας, η υπόσχεση για τη ρύθμιση των συνεταιριστικών χρεών, γενικά, είχε δοθεί από το 1984 (!) δικαιολογεί τις διαμαρτυρίες. Περισσότερο να επαναλάβουμε ότι ο εφησυχασμός που προκλήθηκε από την υπόσχεση για ρύθμιση συνετέλεσε στη δημιουργία αδιεξόδου. Ο φαύλος κύκλος κρατικών παρεμβάσεων και ρυθμίσεων, δε βοηθά τις συνεταιριστικές οργανώσεις μακροχρόνια. Ας το λάβουν αυτό υπόψη τους τουλάχιστον για το μέλλον.

ΚΡΑΤΙΚΟΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑ ΜΟΝΟΠΩΔΙΑ

Ο τρόπος διεξαγωγής του προεκλογικού αγώνα, δεν επιτρέπει την παρακολούθηση όλων των θέσεων των κομμάτων. Όμως μία από αυτές, με την ένταση της διατύπωσής της, οδήγησε σε ορισμένες σκέψεις. Αφορούσε τη «διάλυση των κρατικοσυνεταιριστικών μονοπωλίων».

Ο προβληματισμός ξεκινά από το ερώτημα: Ποιά θεωρούνται κρατικοσυνεταιριστικά μονοπώλια; Είναι οι φορείς τύπου ΑΓΡΕΕ ή Κεντρικού Φορέα Εξαγωγών, που αποτελούσαν το μακρύ χέρι του κράτους με κάποιο συνεταιριστικό προκάλυμμα; Οι φορείς αυτοί είναι χρεωκοπημένοι τόσο στην πράξη όσο και στη συνείδηση των αγροτών και των συνεταιρισμών και προφανώς δεν έχουν λόγο ύπαρξης. Αποτελέσαν ένα άστοχο, άσκοπο

και ζημιογόνο πείραμα, που οδήγησε σε οπισθοδρόμηση τις όποιες, έστω και ατελείς, συνεταιριστικές πρωτοβουλίες και η αποτυχία χρεώθηκε στους συνεταιρισμούς ενώ οι φορείς αυτοί δεν είναι με καμμία έννοια συνεταιριστικοί.

Υπάρχουν όμως και συνεταιριστικοί φορείς τύπου ΣΥΝΕΑ (Συνεταιριστική Εταιρεία Λιπασμάτων), όπου υπάρχει συμμετοχή της ΑΤΕ (κατά 30%) και οι οποίοι διαχειρίζονται, ως τώρα μονοπωλιακά, σημαντικές γεωργικές εισροές. Η χρησιμότητα αυτών των φορέων είναι αναμφισβήτητη και θα ήταν αδιανόητο να καλλιεργηθούν οποιεσδήποτε αμφισβητήσεις. Καλό θα ήταν να μη δημιουργούνται αμφιβολίες προθέσεων εξαιτίας των γενικευμένων διατυπώσεων.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Ο Γενικός Διευθυντής μας δημόσιας επιχείρησης θέλησε προεκλογικά να προβάλει την κοινωνική προσφορά της επιχείρησης, υποστηρίζοντας ότι, ενώ το έργο της επιχείρησης έμεινε σχεδόν αμετάβλητο, ο αριθμός των απασχολουμένων αυξήθηκε σημαντικά. Αυτό το διαφήμιζε ως «κοινωνική προσφορά» γιατί απορρο-

φήθηκαν άνεργοι.

Αλοήμονο αν κυριαρχήσει αυτή η λογική, που έχει υποστηριχθεί και από ορισμένους συνεταιριστικούς κύκλους, για να δικαιολογήσουν τις ζημιές στη διαχείριση. Το έχουμε ξαναπεί: Θα χρεωκοπήσουμε και θα είμαστε υπερήφανοι για τη χρεωκοπία μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Παράκληση οι εργασίες να είναι όσο το δυνατό συνοπτικές και συνεκτικές κι η έκτασή τους να μην ξεπερνά το ισοδύναμο 6 τυπωμένων σελίδων. Η Συντακτική Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα δημοσίευσης ή μη εργασιών που της παραδίδονται, καθώς και καθορισμού του χρόνου δημοσίευσης, ανάλογα με τις δυνατότητες. Κείμενα που δημοσιεύονται ή όχι δεν επιστρέφονται. Τα κείμενα πρέπει να είναι πολύ καθαρά.

Τα κείμενα που υπογράφονται ή για τα οποία αναφέρεται η προέλευσή τους, δεν απηχούν, κατ' ανάγκη και σ' όλα τα σημεία τους, και τις θέσεις της Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού.

ΟΙ ΛΑΪΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

Του Κ. ΑΡΧΟΝΤΑΚΗ, Συνταξιούχου ΑΤΕ

Στο χώρο των φορέων οικονομικής δραστηριότητας, εμφανίστηκε το 1967, μία νέα ιδιότυπη μορφή συλλογικού φορέα, που χαρακτηρίζεται με τον όρο ΛΑΪΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ή ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΥΡΕΙΑΣ ΛΑΪΚΗΣ ΒΑΣΗΣ. Το ξεκίνημα αυτής της μορφής έγινε από τα Χανιά της Κρήτης, με την ίδρυση της ANEK την 1.4.1967. Επακολούθησε η ίδρυση σειράς εταιριών αυτού του τύπου, με το υπόδειγμα της ANEK, από το 1972 κι εντεύθεν.

Σήμερα υφίστανται στη Χώρα μας ολίγες δεκάδες τέτοιων Εταιριών. Στην Κρήτη, μόνο, ιδρύθηκαν και υπάρχουν 6 τέτοιες μονάδες, από τις οποίες οι 4 λειτουργούν αποδοτικά, ενώ οι δύο άλλες, δεν μπόρεσαν να ολοκληρώσουν τον σκοπό τους, γιατί δεν τους χορηγήθηκαν οι αναγκαίες διοικητικές άδειες (τσιμεντοβιομηχανία και διεθνείς μεταφορές).

Με το πλήθος των φορέων αυτής της μορφής, δεν είναι υπερβολή να λεχθεί ότι πρόκειται περί νέου θεσμού. Όμως ο θεσμός αυτός δεν είναι ευρύτερα γνωστός, στην ιστορία του, τη φιλοσοφία που τον διέπει, την εξέλιξη της εφαρμογής του και τη νομοθετική αντιμετώπισή του. Για να δώσουμε σ' αυτά μία σχετική πληροφόρηση, διατυπώνουμε αυτό το σημείωμα, για καταχώρηση στο περιοδικό «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ» που δικαιολογεί τη φιλοξενία του, με το ότι η Λαϊκή Εταιρία, έχει υποστεί έντονη την επίδραση των Συνεταιριστικών αρχών, χωρίς να έχει το νομικό τύπο Συνεταιρισμού, και χωρίς να κυριαρχείται αποκλειστικά από τον αυτοβοθηθικό - αλληλοβοθηθικό χαρακτήρα του.

Το χρέος της ενημέρωσης αυτής μας θαρύνει προσωπικά, γιατί είχαμε την τύχη να συλλάβουμε και να διατυπώσουμε την ιδέα, για την ίδρυση, να χαράξουμε τη διαδικασία πραγματοποίησης και να καθορίσουμε τη μορφή, με σχεδίαση του καταστατικού της πρώτης Λαϊκής Εταιρίας, της ANEK (Ανώνυμη Ναυτιλιακή Εταιρία Κρήτης).

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Αφορμή για το ξεκίνημα έδωσε ένα τραγικό ναυτικό ατύχημα με εκατοντάδες θυμάτων και μεγάλες υλικές ζημιές, το Δεκέμβριο του 1966, που αποκάλυψε κατά τον τραγικότερο τρόπο την απαράδεκτη κατάσταση που επικρατούσε στην Ακτοπλοία της Χώρας μας. Αυτό το ατύχημα έφερε απέραντη θλίψη μα και τράνταξε συνειδήσεις και έθεσε ωμά και επιτακτικά το θέμα της απαλλαγής από την απαράδεκτη κατάσταση με αυτοδύναμη λαϊκή κινητοποίηση και οργάνωση. Οι οδύνες του λαού της Κρήτης, λειτούργησαν σαν ωδίνες τοκετού της ιδέας.

Η υλοποίηση έγινε σύμφωνα με την αρχική μας γραπτή υπόδειξη με κινητοποίηση των εκπροσώπων όλων των οργανώσεων που επικρότησαν την ιδέα κατά τη διάρκεια σύσκεψης στο Δημαρχείο Χανίων (21.12.66) και εξουσιοδότησαν αντιπροσωπευτική 17μελή επιτροπή ίδρυσης, που λειτούργησε με κεντρικό πυρήνα το Σύνδεσμο Οικονομικών Επιστημόνων Χανίων, και συμπαραστάση το Μητροπολίτη Κισάμου - Σελίνου ΕΙΡΗΝΑΙΟ.

Η επιτροπή μας αυτή εργάστηκε δραστήρια για την ενημέρωση του κοινού,

χρησιμοποιώντας όλα τα πρόσφορα μέσα, και ιδίως ομιλίες σε συγκεντρώσεις στις πόλεις και στα χωριά, καλώντας το λαό να καλύψει με εγγραφή και άμεση καταβολή ημίσεως, ένα ιδρυτικό κεφάλαιο 50 εκατομμυρίων, μέσα σε προθεσμία 3 μηνών.

Με τη συμβολή των προσωπικοτήτων της Επιτροπής και με τη βοήθεια του πρόσφορου ψυχολογικού κλίματος, έγινε δυνατό να υπογραφεί την 1η Απριλίου 1967 το Ιδρυτικό Συμβόλαιο - Καταστατικό με κεφάλαιο 89.200.000, που κάλυψαν οι εμπρόθεσμες εγγραφές, ολίγων χιλιάδων μετόχων.

Το ποσό αυτό υπολογίζουμε με βάση τον τιμάριθμο, ότι αντιστοιχεί σε σημερινές δραχμές περίπου 1.500.000.000, ενώ με βάση τη χρυσή λίρα είναι 4.500.000.000 δρχ.

Μ' αυτή την κοινωνική και οικονομική θεμελίωση, ξεκίνησε η προσπάθεια, που επί πλέον είχε γερά θεμέλια στην πονεμένη ψυχή του λαού της Κρήτης.

Βέβαια δεν έλειψαν οι δύσπιστοι, οι μεμψίμοιροι και διστακτικοί, που δεν έκρυβαν την άποψη ότι «Ο Αρχοντάκης, τρελάθηκε».

Είναι φυσικό η ανάλυση που ακολουθεί να στηρίζεται κύρια στα ισχύοντα στην ΑΝΕΚ, χωρίς να μνημονεύονται αναπόφευκτες παρεκκλίσεις που σημειώνονται λόγω ειδικών συνθηκών σε άλλες εταιρίες.

2. Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ

Πρόκειται ασφαλώς για θεσμό της ιδιωτικής πρωτοβουλίας αλλά ευρύτατα συλλογικό, ώστε να παίρνει κοινωνικό χαρακτήρα.

Στους συλλογικούς οικονομικούς φορείς, βασικό στοιχείο και χαρακτήρα, αποτελεί ο τρόπος διαμόρφωσης της κυρίαρχης βούλησης του νομικού προσώπου.

Από την άποψη αυτή έχουμε δύο ακραίες περιπτώσεις που χαρακτηρίζουν τις κύριες και ευρύτερα χρησιμοποιούμενες μορφές συλλογικών οικονομικών οργανώσεων:

Το Συνεταιρισμό και την Ανώνυμη Εταιρία.

Είναι γνωστό ότι στο Συνεταιρισμό επικρατεί η απόλυτη Δημοκρατική αρχή «ένας άνθρωπος, μία ψήφος» και αμεταβίβαστη.

Αντίθετα στην Ανώνυμη Εταιρία ισχύει η αρχή «κάθε μετοχή και ψήφος» και μάλιστα μεταβίβαστή για άσκηση από άλλους.

Μ' αυτές τις βασικές αρχές, στο Συνεταιρισμό, τιμάται και κυριαρχεί ο Άνθρωπος, αλλά υποτιμάται το Κεφάλαιο, που γι' αυτό είναι απρόθυμο να προσφερθεί. Αντίθετα στην Α.Ε. τιμάται και κυριαρχεί το Κεφάλαιο μειώνοντας κατά κανόνα τον Άνθρωπο στο πρόσωπο του πλήθους των μικρομετόχων, όταν, όπως είναι ο κανόνας, μικρή ομάδα μετόχων ή ένας μόνος μέτοχος, αποτελεί την πλειοψηφία στη Γενική Συνέλευση.

Ο καθένας από τους θεσμούς εξυπηρετεί τη δική του σκοπιμότητα. Ο Συνεταιρισμός επιδιώκει να εξασφαλίσει τη συνεργασία, ανθρώπων με κοινά συμφέροντα, σε μια βάση αυτοβοήθειας και αλληλοβοήθειας. Αντίθετα η Α.Ε. επιδιώκει να συγκεντρώσει υψηλά κεφάλαια, για να πραγματοποιήσει επιχειρήσεις εντάσεως κεφαλαίου με κερδοσκοπικό σκοπό.

Ο Συνεταιρισμός αποτελεί μία ανώτερη ηθικά μορφή, όμως αποδείχεται αδύναμος, για τη συγκέντρωση υψηλών κεφαλαίων, αφού αυτά δεν προσφέρονται

για ηθικούς και μόνο σκοπούς, αλλά αξιώνουν την αναγνώριση ανάλογης εξουσίας και την ικανοποιητική αμοιβή των, από κερδοφόρες επιχειρήσεις. Επί πλέον η νομοθεσία περί Άνων. Εταιριών δίδει περισσότερη ευελιξία και ταχύτητα στη λήψη και εκτέλεση αποφάσεων.

Μ' αυτές τις σκέψεις και υπόψη του χαρακτήρα της Ακτοπλοϊκής Επιχείρησης ως εντάσεως Κεφαλαίου, παρά την ιδεολογία μου και την αγάπη μου στο θεσμό του συνεταιρισμού, που είχα ήδη τότε υπηρετήσει επί 27 έτη, προέκρινα κατ' αρχήν τη μορφή της Α.Ε.

Όμως επειδή ήθελα ν' αποκλείσω, τις αδυναμίες της μορφής και ιδιαίτερα τη δυνατότητα να περιέλθει μία ημέρα η Εταιρία σε λίγους και μάλιστα άγνωστους στον τόπο που επρόκειτο να εξυπηρετήσει, σκέφθηκα κατά τη σύνταξη του καταστατικού, να θέσω διατάξεις εξασφαλιστικές που να θάζουν κάτι από την ηθική και το ανθρώπινο πρόσωπο του Συνεταιρισμού.

Οι διατάξεις αυτές που ήταν εμπνεύσεις των δύο ημερών αργίας των Χριστουγέννων 1966, κατά τις οποίες συντάξα το σχέδιο καταστατικού που έφερα στην επιτροπή ίδρυσης, για αποδοχή, είναι:

- 1) Περιορισμένος αριθμός ή ποσοστό μετοχών ανά μέτοχο.
Με την ίδρυση το ποσοστό διαμορφώθηκε σε 1,1%.
Σήμερα το όριο ποσοστού μετοχών στην ΑΝΕΚ, ανά μέτοχο οριστικοποιήθηκε στο 0,28% και συνολικό ποσοστό άσκησης ψήφων, με ίδιες μετοχές και εξουσιοδοτήσεις μέχρι το διπλάσιο (0,56%).
- 2) Δικαίωμα συμμετοχής στην Εταιρία έχουν μόνο Κρήτες από καταγωγή ή κατοικία.
- 3) Για την εξασφάλιση ελέγχου τήρησης των προηγουμένων δύο διατάξεων, καθιέρωση μόνο ονομαστικών μετοχών, που παρακολουθούνται κατά νόμο, σε επίσημα βιβλία και κατά μέτοχο.
- 4) Συμμετοχή στο Διοικητικό Συμβούλιο προσώπων ευρείας κοινωνικής αποδοχής, αριστίδην, (αυτοδιοριζόμενοι) ο Μητροπολίτης Ειρηναίος, και οι δήμαρχοι δύο μεγάλων πόλεων της Κρήτης. Με τις διατάξεις αυτές, επιδιώξαμε μία προσέγγιση προς το Συνεταιρισμό, καθιερώνοντας την εντοπιότητα και μία σχετική ισορροπία μεταξύ ανθρωπίνου παράγοντα και κεφαλαίου, ώστε να έχουμε ευρεία λαϊκή συμμετοχή και παράλληλα συγκέντρωση υψηλών κεφαλαίων, αναγκαίων για τη μορφή της συγκεκριμένης επιχείρησης.

3. Η ΜΟΡΦΗ ΒΡΙΣΚΕΙ ΜΙΜΗΤΕΣ

Η ΑΝΕΚ δρομολόγησε το πρώτο πλοίο της το 1970 και το δεύτερο και τρίτο συγχρόνως το 1973. Το τέταρτο το 1978 και το πέμπτο το 1987, τα δε επόμενα δύο υπό δρομολόγηση το 1989.

Δύο έτη μετά την κυκλοφορία του πρώτου πλοίου της, η μορφή αυτή άρχισε να βρίσκει μιμητές και στην Κρήτη και στα άλλα νησιά. Έτσι το 1972 ιδρύονται όμοιες Εταιρίες, με υπόδειγμα βασικά το καταστατικό της ΑΝΕΚ στη Μυτιλήνη, στη Νάξο και στο Ηράκλειο Κρήτης, το 1974 στη Θάσο, το 1976 στη Σάμο, το 1978 στη Χίο, το 1979 στη Δωδεκάνησο και Ζάκυνθο. Είναι γενικά ομολογημένο ότι οι λαϊκές ακτοπλοϊκές Εταιρίες δεν πρόσθεσαν μόνο την ποσότητα, αλλά και ανέβασαν σημαντικά το ποιοτικό επίπεδο της Ελληνικής Ακτοπλοΐας.

Στη συνέχεια, διαδοχικά άλλες όχι μόνο για ακτοπλοϊκές αλλά και για βιομηχανικές, μεταφορικές κλπ. επιχειρήσεις. Ιδιαίτερη μνεία κάνουμε για την ΕΤ. ΑΝ.ΑΠ., Εταιρία Αναπτύξεως Αποκόρωνας (επαρχία Νομού Χανίων), που έχει αποκτήσει μεγάλο εργοστάσιο στο χωριό Στύλος, στο οποίο εμφανίζονται με σύγχρονα συστήματα τα ολιγομεταλλικά νερά των λευκών Ορέων (ΕΤΑΝΑΠ).

Ειδικότερα για την Ακτοπλοία στην Κρήτη, πρέπει να σημειώσουμε ότι με τη μορφή αυτή οργάνωσης, ο λαός της χάρη και στο προϋπάρχον ευρύτατα Συνεταιριστικό πνεύμα, έχει την Κυριότητα και Εκμετάλλευση 15 μεγάλων πλοίων Επιβατηγών - Οχηματαγωγών.

Επίσης αξιόλογη πρόοδο έχουν οι Εταιρίες Μυτιλήνης, Ρόδου, Θάσου, Ζακύνθου κλπ.

Υπάρχουν όμως και εκείνες που έχουν προβλήματα οικονομικά, οφειλόμενα στις ειδικές συνθήκες και στις επενδύσεις που πραγματοποίησαν, γιατί θεβαιώς δεν αρκεί η μορφή μόνο, για την επιτυχία, αλλά και όλοι οι άλλοι επιχειρησιακοί παράγοντες.

Η απαρίθμηση και παρουσίαση των επιτευγμάτων, των οικονομικών αποτελεσμάτων, των ωφελημάτων για τις περιοχές δράσης τους, αλλά και των προβλημάτων των Λαϊκών Εταιριών που υπάρχουν, θα απαιτήσει εκτεταμένη μελέτη. Σχετική προσπάθεια, επιχειρήσαμε με το φίλο καθηγητή στην Πάντειο κ. Γιάννη Βαθούρα το 1982, με έκδοση από τον Οίκο «Παπαζήση», της μελέτης μας «Λαϊκές Ακτοπλοϊκές Εταιρίες» (σελ. 112) με πολλά στοιχεία.

4. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Η ίδρυση της ΑΝΕΚ, πραγματοποιήθηκε όπως αναφέρθηκε παραπάνω, χωρίς ειδική νομοθετική πρόβλεψη και τα ιδιαίτερα βασικά χαρακτηριστικά καθιερώθηκαν με ειδικές καταστατικές διατάξεις. Στη συνέχεια και όσες δρώθηκαν μέχρι το 1978, αλλά και μεταγενέστερα, είχαν σαν υπόδειγμα βασικά το καταστατικό της ΑΝΕΚ, με προσαρμογές αναπόφευκτες στις ειδικές συνθήκες τους.

Μόνο το 1978, η νομοθεσία με το Ν. 849, επιχειρεί πρώτη φορά να προσδιορίσει τα χαρακτηριστικά Λαϊκών Εταιριών και να τις αναγνωρίσει σαν δικαιούχους κινήτρων των αναπτυξιακών Νόμων.

Όμως ο Νόμος αυτός έκανε διεύρυνση του ορίου συμμετοχής κάθε μετόχου και αποδέχθηκε να θεωρούνται Λαϊκές Εταιρίες με όριο το 2%, πράγμα που στην πράξη αποτελεί νόθευση της μορφής που είχε καθιερωθεί με το καταστατικό της ΑΝΕΚ.

Αυτός κάνει δυνατή τη συγκρότηση Εταιριών με 50 μετόχους και παράλληλα επιτρέπει όπως ελάχιστοι μέτοχοι με το 2% έκαστος και ελεύθερη και απεριόριστη τη συγκέντρωση εξουσιοδοτήσεων από άλλους, να μπορούν να κυριαρχούν στις γενικές συνελεύσεις.

Είναι προφανές ότι σε Εταιρίες που ιδρύονται με θάση αυτές τις διατάξεις, μπορεί να έχουν το νόμιμο δικαίωμα να λέγονται λαϊκές, όμως πολύ λίγο απέχουν από την καθιερωμένη στον τόπο μας, μορφή οικογενειακών Ανωνύμων Εταιριών.

Σ. ΙΑΣΕΜΙΔΗ: «ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ»

Χρήσιμες παλιότερες υποδείξεις για την αγροτική πίστη

Τον τελευταίο καιρό έγινε επίκαιρο και ζητά τη λύση του (από κανόνες της ΕΟΚ αλλά και με την εξέλιξη των Συνεταιρικών Οργανώσεων στη χώρα μας) το πρόβλημα της Αγροτικής Τράπεζας. Το πρόβλημα αυτό, δεν είναι τόσο εύκολο και δυστυχώς, αυτά που ακούγονται και γράφονται τελευταία — όχι μόνο δημοσιογραφικά αλλά και από υπεύθυνα εκπροσωπευτικά όργανα — είναι πολύ επιφανειακά και υπάρχει ανάγκη για πιο σοβαρή και σε βάθος εξέταση.

Εδώ τώρα δεν γίνεται συστηματική αναφορά στο μεγάλο αυτό πρόβλημα που έχει ανάγκη να μελετηθεί γύρω από στρογγυλό τραπέζι από ανθρώπους που γνωρίζουν σε βάθος τις διάφορες πτυχές. Απλώς και μόνο γίνεται αναφορά σε παλαιές — εδώ και 70 χρόνια, το 1919/1920 — γνώμες και υποδείξεις του μεγάλου συνεταιριστή Σωκράτη Ιασεμίδη, του μαχητικού αλλά τετράγωνου και αντικειμενικού ιδεολόγου αυτού συνεταιριστή, που έχει αναγνωριστεί ως «ο πατέρας των ελληνικών συνεταιρισμών».

Τις γνώμες και υποδείξεις του αυτές, που δημοσιεύτηκαν αρχικά στο πρώτο συνεταιριστικό περιοδικό «Βοηθός των Συνεταιρισμών» τεύχη 1-3 του 1920, έφερε (σε περιλήψη) στην επιφάνεια το 1950 κείμενο που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «ο Συνεταιριστής» του Θ. Τζωρτζάκη (με υπογραφή «ο Ερευνητής», που ανήκει στον Αριστ. Ν. Κλήμη), επειδή την εποχή εκείνη (1950) έγινε συζήτηση στη Γενική Συνέλευση της Συνομοσπονδίας Συνεταιρισμών για τη σκοπιμότερη ρύθμιση των σχέσεων ανάμεσα στους γεωργικούς συνεταιρισμούς και την ΑΤΕ κατά την άσκηση των διαφόρων έργων τους (υπό τις τότε δύσκολες μετακατοχικές συνθήκες).

Όσο και αν έχουν περάσει τόσα χρόνια από τις αρχές του 1920 και όσο και αν έχουν γραφεί και γίνει τόσα πολλά σχετικά με την ΑΤΕ και την αγροτική πίστη⁽¹⁾ και όσο και αν έχουν μεταβληθεί πολλές συνθήκες, το πρόβλημα παραμένει σχετικά με την οργάνωση και άσκηση της αγροτικής πίστωσης πάνω σε συνεταιριστική βάση και σχετικά με τη μορφή — όχι μόνο τυπική αλλά κυρίως ουσιαστική — που πρέπει να έχει η Κεντρική δεξαμενή χρήματος (Κεντρική Τράπεζα για την αγροτική πίστη) και σχετικά με τους αγωγούς μέσα από τους οποίους θα κυκλοφορεί το χρήμα προς και από τον αγρότη και τις Οργανώσεις του.

Για το λόγο αυτό και αναδημοσιεύουμε στη συνέχεια το περιληπτικό κείμενο από το «Συνεταιριστής» του 1950, συνιστούμε δε στους μελετητές να διαβάσουν και το όλο κείμενο του 1920 από το «Βοηθός των Συνεταιρισμών».

Γράφει λοιπόν «ο Ερευνητής τα παρακάτω που έχουν μεγάλη σχέση με σημερινά προβλήματα για την οργάνωση και άσκηση της αγροτικής πίστωσης:

«Στην τελευταία Γενική Συνέλευση της Συνομοσπονδίας των Ενώσεων των γεωργικών συνεταιρισμών ... ανάμεσα στα άλλα έγινε συζήτηση και για την αγροτική πίστη, που η άσκησή της είναι

βέβαια το κυριότερο έργο για την Τράπεζα, αλλά και ένας από τους θεμελιώδεις σκοπούς του Συνεργατισμού.

Ναμίζω πως σκοπιμότερο θα είναι να εξετάζεται η αγροτική πίστη ιδιαίτερα σαν ανεξάρτητο θέμα, που έχει γενικότερο περιεχόμενο και όχι σαν ένα μέρος από τις σχέσεις της ΑΤΕ και των Συνεταιρισμών. Η αγροτική πίστη είναι ένα

(1) Βλ. σχετικά: Α.Ν. Κλήμη «Ιστορία ιδρύσεως ΑΤΕ». Ιδίου «η Αγροτική Οικονομία της Ελλάδος» κεφάλαια για αγροτική πίστη και για Συνεταιρισμούς. Επίσης απολογιστικές εκθέσεις ΑΤΕ και άλλα σχετικά κείμενα.

ζήτημα που βγαίνει πέρα από τα όρια της αποστολής της Αγροτικής Τράπεζας αδιάφορα αν σήμερα, όταν μιλούμε για αγροτική πίστη, εννοούμε τη σχετική λειτουργία της ΑΤΕ. Αυτό συμβαίνει, γιατί μας έχει γίνει σχεδόν πεποίθηση πως η κατάσταση που επικρατεί σήμερα και που προσδιορίζει τόσο περιορισμένο το ρόλο των πιστωτικών συνεταιρισμών είναι φυσιολογική. Θεωρείται πια αίρεση να αναζητήσει κανείς ν' αποκαταστήσει τον πραγματικό ρόλο του πιστωτικού συνεταιρισμού, όπως τον διαγράφει η συνεταιριστική οικονομία, όπως εφαρμόζεται σε άλλες χώρες, και όπως γίνονταν και σε μας με επιτυχία στα πρώτα χρόνια της συνεταιριστικής μας ζωής.

Ανεξάρτητα από τις συζητήσεις και τις υποδείξεις που έγιναν στην τελευταία Συνέλευση και που θα βοηθήσουν τη Διοίκηση της Συναμοσπονδίας, σύμφωνα με το σχετικό ψήφισμα, για να πετύχει τη σωστή λύση του ζητήματος, ιδιαίτερη σημασία έχει για τους συνεταιρισμούς, τώρα που θα επιδιωχτεί η αποκτήση δικά της κεφάλαια η Αγροτική Τράπεζα να σκεφτούν πώς θα ήταν δυνατό να γίνουν μέτοχοί της, ώστε να επιδρουν δικαιωματικά στις κατευθύνσεις της. Έτσι θα απομακρύνουν — κατά ένα βαθμό — την επίδραση της πολιτικής επάνω της, που τόσο κακό της έχει κάμει, κακό που το πρόβλεπαν και το φοβόνταν πολλοί ειδικοί στις συζητήσεις που προηγήθηκαν για την ίδρυση της ΑΤΕ. Η υπόδειξη αυτή έγινε μεταπολεμικά από τον κ. Θ. Τζωρτζάκη σε σχετικό άρθρο του, «η Αγροτική Τράπεζα», που δημοσιεύτηκε «στο Συνεταιριστή» το 1947 (φυλ. 7-8). Την υπόδειξη αυτή την επανέλαβε και στην τελευταία Γενική Συνέλευση, που την άκουσε με προσοχή και ενδιαφέρον.

Με την ευκαιρία των νεώτερων αυτών συζητήσεων ... νομίζω χρήσιμο να μεταφέρω εδώ μερικές σχετικές σκέψεις και υποδείξεις του Ιασεμίδα, που έγιναν αρ-

κετά νωρίς, το 1919-1920, όταν ασκούσε την αγροτική πίστη η Εθνική Τράπεζα και η εφαρμογή της είχε αρχίσει να παρουσιάζει ατέλειες και να δημιουργεί προβλήματα όχι περισσότερα από τα σημερινά. Οι παρατηρήσεις αυτές διατηρούν την αξία τους και σήμερα...

Θα μεταφέρω εδώ μερικά αυτούσια μέρη από τα άρθρα και θα σημειώσω κάθε αξιόλογη πληροφορία και παρατήρηση που νομίζω πως έχει γενικότερη ιστορική αξία, αλλά και σύγχρονη χρησιμότητα.

«Το μέγα έργον τής χρηματικής ενισχύσεως τών γεωργικών συνεταιρισμών, — γράφει ο Ιασεμίδης αρχίζοντας το πρώτο άρθρο του — έχει άνασθη, ως γνωστόν, επί του παρόντος εις την Έθνικην Τράπεζαν... Καί τὸ ἔργον τοῦτο συντελεῖται γενικῶς λίαν ἐπιτυχῶς...».

«Δὲν ὑπάρχει ὁμως ἀφ' ἑτέρου ἀμφιβολία ὅτι ἡ διοίκησις τῆς Τραπεζῆς, ἐμφορουμένη ὑπὸ τῶν εὐγενεστέρων ὑπὲρ τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν διαθέσεων, μετὰ μεγίστων δυσχερειῶν κατορθώνει νὰ ἐμπνεύσῃ διὰ τῶν νεοφανῶν συνεταιρικῶν ἀρχῶν τὰ ὑποκαταστήματα αὐτῆς, παλαιούσα διαρκῶς κατὰ τῆς συντηρητικότητος εἰς τὴν πεπατημένην ὁδὸν μερικῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς...».

«... Καί εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ αὐστηρά παρακολούθησις καί ἡ ἐπέμβασις τοῦ ἰθύνοντος τὸν κλάδον τῆς ἀγροτικῆς πίστεως παρὰ τῆ Ἐθνικῆ Τραπεζῆ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ κ. Ἄλ. Κορυζῆ, θερμοῦ θιασώτου τῆς συνεταιριστικῆς ἰδέας καί τῆς ἐκ μέρους τῆς Τραπεζῆς ἐνισχύσεως τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν θέτει πολλάκις τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των, αἴρουσα διαφόρους παρουσιαζομένης ἀνωμαλίας, ὀφειλομέν ὁμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἱκανότης τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς περὶ τὰ συνεταιριστικά, ἡ εἰδικοποίησις καί ὁ ζῆλος αὐτῶν περὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν γεωργικῶν

συνεταιρισμών δέν θά φθάση ποτέ εις τό σημείον εκείνο ώστε νά ελπίζεται ή άπρόσκοπος χρηματική ένισχυσις τών γεωργικών συνεταιρισμών άποκλειστικώς παφά τής Έθνικής Τραπέξης, τραπέξης έκδοτικής, ένισχυούσης και τό εμπόριον και τήν βιομηχανίαν, διά τόν άπλούστατον λόγον, ότι ή Ικανότης τών υπαλλήλων αυτής δέν είναι δυνατόν νά κριθή άποκλειστικώς έκ τής Ικανότητος αυτών περι τό συνεταιριστικά και έκ τής έξυπνηρητέσεως άποκλειστικώς τής άγροτικής πίστεως».

... Παρατηρεί ότι σε περίπτωση ανεπάρκειας των διαθεσίμων κεφαλαίων η Έθνική Τράπεζα θα προτιμήσει να χορηγή εμπορικά και βιομηχανικά δάνεια και έτσι υπάρχει κίνδυνος να περιοριστούν τα γεωργικά δάνεια, ενώ θ' αυξάνη αδιάκοπα η ανάγκη τους.

Σημειώνει ακόμη ότι είναι άδικο οι καταθέσεις των συνεταιρισμών να γίνονται δεκτές από την Τράπεζα με τόκο 1% ενώ χρησιμοποιούνται για δάνεια σε άλλους συνεταιρισμούς, με τόκο 5% και υποστηρίζει ότι ...

«Πνεύμα δέ δικαιοσύνης και ένισχύσεως τών γεωργικών συνεταιρισμών επιβάλλει τήν διανομήν εις τούς συνεταιρισμούς μεγάλου μέρους τών έκ τής όλης εργασίας ταύτης τής Έθνικής Τραπέξης μετά τών γεωργικών συνεταιρισμών προερχομένων έτησιών κερδών...».

Κατόπιν, αφού συμφωνεί ότι πρέπει να ελέγχεται με αυστηρότητα η φερεγγυότητα κάθε συνεταιρισμού που ζητεί δάνειο, και αφού συστéινει να εφαρμοστούν μέτρα για την εξασφάλιση του δανείου χωρίς όμως να περιορίζεται η αυτονομία του Συνεταιρισμού, ο Ιασεμίδης μιλεί για κάτι που υπήρχε φόβος να επιβληθή τότε και που σήμερα κατάντησε να το θεωρούμε φυσιολογικό:

«... έκδηλοῦται τάσις τις τών ιθυόντων τά τής άγροτικής πίστεως έν τή Έθνική Τραπέξη, πρὸς κατοχύρωσιν τής

άσφαλείας τών δανείων αυτής πρὸς τούς συνεταιρισμούς και τών δανείων αυτών πρὸς τούς συνεταιίρους διά μέτρων, τά όποία δέν ὑπάρχει άμφιβολία ότι θίγουν αυτήν τήν αυτονομίαν και αυτοδιοίκησιν τών γεωργικών συνεταιρισμών. Τό μέτρον π.χ. τό Ὑποκατάστημα τής Έθνικής Τραπέξης νά μή χορηγή τό συνολικόν δάνειον εις χείρας τοῦ Συνεταιρισμοῦ, αλλά διά τής έξοφλήσεως τών γραμματίων τών συνεταιίρων τών όπισθογραφημένων παρά τοῦ Συνεταιρισμοῦ, και νά δικαιούται νά μή δίδη δάνεια εις τούς συνεταιίρους εκείνους, οὗς θεωρεῖ δι' οίονδήποτε λόγον άφερεγγύους διά τόν λόγον ότι, συήθως, τά διοικητικά συμβούλια τών συνεταιρισμών δέν ἔχουν τό θάρρος νά άποκλείουν μόνα των τούς άφερεγγύους είτε από τής εισόδου εις τόν Συνεταιρισμόν, είτε από τής παροχής δανείου, και άν ακόμη υποτεθῆ ότι τό δικαίωμα τοῦτο άσκει ό διευθυντής τοῦ Ὑποκαταστήματος έν πλήρει γνώσει τής οικονομικής καταστάσεως και τής καλής πίστεως έκάστου συνεταιίρου, δι' ό πρέπει νά άμφιβάλλωμεν, και έν πλήρει άκεραίοτητι και συνειδήσει δέν δύναται νά ἔχη ως άποτέλεσμα παρά νά άπαλλάττη τής εϋθύνης τό διοικητικόν συμβούλιον, τό όποιον πρέπει κατά νόμον αλλά και κατά στοιχειώδη έννοιαν τοῦ Συνεταιρισμοῦ, νά είναι υπεύθυνον διά ζητήματα έξωτερικής έντελώς φύσεως και νά τό συνειθίση εις τήν παρά τής Έθνικής Τραπέξης έξάρτησιν εις τό σπουδαιότερον τών καθηκόντων τής διοικήσεως. Τό πλεονέκτημα τής μικρᾶς περιφέρειας τών γεωργικών πιστωτικῶν συνεταιρισμών, ότι οί ιθύνοντες γνωρίζουν καλύτερον τήν φερεγγυότητα έκάστου, τίθεται οὔτω κατά μέρος. Τό πλεονέκτημα τών συνεταιρισμών τής θαθμιαίας διαπαιδαγωγήσεως διά κατανοήσεως, παρά τών διοικούντων τοῦλάχιστον ότι φέρουν αυτοί άκεραίαν τήν εϋθύνην και ότι πρέπει νά ἔχουν τό θάρρος τής γνώμης των διά νά εϋημεροῦν αἱ έργα-

σίαι του 'Συνεταιρισμού των, εξουδετεροϋται επίσης διά του μέτρου τούτου».

«Μέτρα δὲ τοιαῦτα στεροϋντα τούς συνεταιρισμούς τῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ τῶν συναφῶν αὐτῇ πλεονεκτημάτων, καταλήγουν εἰς τὸ νὰ καταστήσουν τούς συνεταιρισμούς, ἀπλᾶ πρακτορεῖα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἢ ὅποια παρέχει εἰς αὐτούς δάνεια, ἐξασφαλιζομένη διὰ τῆς ἀλληλεγγύου εὐθύνης τῶν συστησάντων αὐτὰ μελῶν. Καὶ ὁ κίνδυνος οὗτος δὲν πρέπει νὰ διαφεύγῃ τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν».

«Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι τὸ χορηγοῦν εἰς τούς γεωργικούς συνεταιρισμούς δάνεια ἴδρυμα, οἷονδῆποτε καὶ ἂν εἶναι, δὲν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐκπλήρωσιν ὄρων, οὓς ἤθελε κρίνει ἀναγκαίους διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν χρημάτων του. Ἄλλ' οἱ περιορισμοὶ οὗτοι πρέπει νὰ ἀποθλέπονται εἰς τὸν Συνεταιρισμὸν ὡς σύνολον, διότι οὕτω μόνον δύναται νὰ διατηρηθῇ ἡ αὐτοδιοίκησις καὶ ἡ αὐτευθύνῃ αὐτοῦ...».

«... Ἐκ τούτων καταφαίνεται σαφῶς ἡ ἀνάγκη συστάσεως ἐιδικῆς Κεντρικῆς Συνεταιρικῆς Τραπεζῆς. Ἡ Τράπεζα αὕτη ἀπέναντι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς θὰ παρέχῃ τὰ ἐξῆς πλεονεκτήματα...».

Στὴν ἀνάπτυξιν ποὺ ἀκολουθεῖ, ὁ Ιασεμίδης ἀναφέρει ἓνα πρὸς ἓνα τα πλεονεκτήματα αὐτὰ καὶ ἐπειτα μιλεῖ γιὰ τὸν τρόπο ποὺ μποροῦν νὰ σχηματιστοῦν τα κεφάλαια τῆς Τραπεζῆς, γιὰ τὶς ἐργασίαι τῆς, τὴν διοίκησιν καὶ τὸν ἐλεγχὸν τῆς, τὰ προνόμια καὶ τὴν διάθεσιν τῶν κερδῶν τῆς...

Χρήσιμο εἶναι λοιπὸν νὰ παραθέσωμε τα κυριότερα μέρη:

Πλεονεκτήματα τῆς Συνεταιρικῆς Τραπεζῆς

Ἡ Συνεταιρική Τράπεζα θα καταρτίσῃ ἐιδικῶς, με συνεταιρικὴ μὲν μορφή καὶ συνεταιριστικὸν ζῆλον προσωπικὸν ποὺ θα μεριμνᾷ γιὰ τὴν διάδοσιν, τὴν εποπτεία καὶ τὸν ἐλεγχὸν τῶν γεωργικῶν συνεται-

ρισμῶν. Θα φροντίξῃ ἐπίσης γιὰ τὴν σύστασιν κεντρικῶν οικονομικῶν Ἐνώσεων κατὰ νόμους ἢ ἐπαρχίαι, καὶ γιὰ τὴν σύστασιν Συνδέσμων γιὰ τὴν εποπτεία καὶ τὸν ἐλεγχὸν τῶν τοπικῶν συνεταιρισμῶν. Θα ἐκδίδονται εἴτε ἀπὸ τὴν ἴδια εἴτε ἀπὸ τοὺς Συνδέσμους ἢ τὶς Ἐνώσεις... πρότυπα καταστατικά, οδηγίαι κλπ. Δὲν θα υπάρξῃ πια ἀνάγκη νὰ δίνονται ἀνταλλάγματα στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα γιὰ νὰ αὐξηθοῦν τα κεφάλαια ποὺ χορηγοῦνται στους συνεταιρισμοὺς ἢ γιὰ νὰ μειωθῇ ὁ τόκος τῶν γεωργικῶν δανείων. Με τὴν μεσολάβησίν τῆς θα συνδεθοῦν οἱ συνεταιρισμοὶ με τὴν ἀγορὰ τοῦ χρήματος, ὥστε νὰ βρίσκουν εὐκόλα κεφάλαια ὅταν ἔχουν ἀνάγκη. Θα ἐξασφαλισθῇ ἡ διάθεσιν κεφαλαίων στους γεωργικούς συνεταιρισμοὺς καὶ σε περίπτωσιν ἀκόμα χρηματικῶν κρίσεων. Θα ἐξασφαλισθῇ σταθερὸς ἐπιτόκιο. Θα συγκεντρωθοῦν καταθέσεις καὶ θα ἐνισχυθῇ τὸ ἀποταμειωτικὸν πνεῦμα. Ἡ Συνεταιρική Τράπεζα θα φροντίξῃ νὰ ἀγοράξῃ χονδρικὰ γεωργικὰ εἶδη γιὰ νὰ ἐφοδιάξῃ τοὺς συνεταιρισμοὺς. Θα φροντίξῃ ἐπίσης γιὰ τὴν πώλησιν τῶν γεωργικῶν προϊόντων τῶν μελῶν τῶν συνεταιρισμῶν. Θα συστήσῃ συνεταιριστικὰ σχολὰ γιὰ τὴν μόρφωσιν ἐιδικῶν προσωπικῶν γιὰ τὶς ἀνάγκαι τῆς δικῆς τῆς καὶ τῶν Ἐνώσεων, καθὼς καὶ τῶν τοπικῶν συνεταιρισμῶν.

Στὴν ἀρχὴ ἡ Συνεταιρική Τράπεζα θα ἐξυπηρετῇ μόνον τοὺς γεωργικούς συνεταιρισμοὺς, ἀργότερα ἴσως νὰ χρειασθῇ νὰ χρηματοδοτῇ καὶ τοὺς αστικούς συνεταιρισμοὺς.

Ἡ Κεντρική Ἀγροτικὴ Συνεταιρική Τράπεζα πρέπει νὰ πλησιάζῃ περισσότερο στὸν τύπον συνεταιρισμοῦ με περιορισμένη εὐθύνην.

Τα κεφάλαια τῆς Κεντρικῆς Συνεταιρικῆς Τραπεζῆς

Ὁ Ιασεμίδης προτείνει τα κεφάλαια τῆς νὰ σχηματιστοῦν ὡς ἐξῆς:

Από τα κεφάλαια που ήταν τότε υποχρεωμένη από το Κράτος η Εθνική Τράπεζα, σύμφωνα με το νόμο 656) 1915, να τοποθετη σε γεωργικά δάνεια και κατά προτίμηση σε γεωργικούς συνεταιρισμούς...

Από τα κεφάλαια των Γεωργικών Τραπεζών Μακεδονίας, Ηπείρου, Νήσων Αιγαίου και Κρήτης που προορίζονταν για προσωπικά γεωργικά δάνεια...

Κάθε Συνεταιρισμός μέλος στη Συνεταιρική Τράπεζα θα ήταν υποχρεωμένος να εγγραφή τουλάχιστον για δύο μερίδες ή και περισσότερες, ανάλογα με τα δάνεια που παίρνει.

Το Κράτος μπορεί να βοηθήσει με κεφάλαια άτοκα, όχι κυρίως για την αύξηση των κεφαλαίων της Τράπεζας, αλλά για την ελάττωση του τόκου. Περισσότερο ενδιαφέρει να τη βοηθήσει ηθικά, για να στερεωθή η εμπιστοσύνη του κοινού σ' αυτήν και να της αναγνωρίσει μερικά απαραίτητα προνόμια.

Η ευθύνη των Τραπεζών, της Εθνικής και των Γεωργικών, θα φτάνη έως το ποσό των κεφαλαίων που εισφέρουν. Οι Συνεταιρισμοί θα ευθύνονται με ένα ποσό πολλαπλάσιο των μερίδων τους, π.χ. το δεκαπλάσιο. Το Κράτος θα πρέπει να εγυνηθή για τα κεφάλαια αυτά, και κυρίως για τις καταθέσεις στην Τράπεζα: θα έχει το δικαίωμα να ελέγχει αυστηρά τις εργασίες και τη διαχείρισή της και να μετέχει στη διοίκηση του ιδρύματος.

Για τα περισσότερα χρηματικά μέσα που θα χρειαστούν... η Τράπεζα θα συνδεθεί με την αγορά του χρήματος, όπως κάνουν όλες οι Τράπεζες. Σχετικά με τον τόκο, σημειώνει ότι δεν πρέπει να δίνεται τόση σημασία στη μείωση του τόκου κατά 1/2 - 1%, όση στη συγκέντρωση αρκετών κεφαλαίων με δάνεια και με καταθέσεις.

Η Συνεταιρική Τράπεζα θα είχε να κάνει τις ακόλουθες εργασίες

Να προεξοφλή τα χαρτοφυλάκια των

συνεταιρισμών και των Ενώσεων. Να τους ανοίγει πιστώσεις σε τρεχούμενο λογαριασμό. Ο τόκος θα ήταν γεμालύτερος για τους τοπικούς συνεταιρισμούς και μικρότερος για τις Ενώσεις.

Τα δάνεια σε συνεταιρισμούς που ανήκουν σε ελεγκτικούς Συνδέσμους θα χορηγούνται έπειτα από θεαίωση του Συνδέσμου για τη φερεγγυότητα του Συνεταιρισμού.

Αν ιδρυθή Ομοσπονδία όλων των γεωργικών συνεταιρισμών της χώρας και συμμορφωθή με τις συστάσεις της Κεντρικής Τράπεζας αναφορικά με τους περιορισμούς και τον τρόπο ελέγχου των συνεταιρισμών, τότε είναι δυνατό να υποχρεωθούν όλοι οι συνεταιρισμοί, που θέλουν να είναι μέλη στην Τράπεζα, να γίνουν πρώτα μέλη της Ομοσπονδίας και να υπαχθούν στον έλεγχό της. Έτσι θ' απαλλαχθή από το έργο αυτό η Τράπεζα.

Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Ομοσπονδίας ή άλλα πρόσωπα που θα εκλέγονται από τη Γενική της Συνέλευση θα μετέχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας.

Προβλέπεται ακόμη να δέχεται καταθέσεις συνεταιρισμών, Ενώσεων και ιδιωτών.

Ακόμη η Τράπεζα θα μπορή: Να επιχειρή άλλες εργασίες τραπεζιτικές (επιταγές, συναλλαγματικές κλπ.) και χρηματιστηριακές με προμήθεια, να δίνη δάνεια με ενέχυρο χρηματογράφων κλπ. Να δίνη δάνεια σε συνεταιρισμούς για ανέγερση εργοστασίων οινοποιίας, ελαιουργίας, κλπ. και για αρδεύσεις, αποστραγγίσεις, αποξηράνσεις κλπ. Να εποπτεύη και να ελέγχει τους γεωργικούς συνεταιρισμούς, αν αυτό δε γίνεται από την Ομοσπονδία. Να δίνη πληροφορίες στους γεωργικούς συνεταιρισμούς για την προμήθεια γεωργικών ειδών ή την πώληση γεωργικών προϊόντων ή να ενεργή τις εργασίες αυτές με ειδικά τμήματά της.

Άλλες υποδείξεις

Οι συνεταιρισμοί που θα συνεργάζονται μαζί της θα υποβληθούν σε υποχρεώσεις χωρίς βέβαια να καταργείται η αυτονομία τους.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας θα πρέπει να αποτελείται από τρεις αντιπροσώπους του Κράτους, ένα της Εθνικής Τράπεζας και τρεις των συνεταιρισμών που μπορεί να εκλέγονται από την Ομοσπονδία...

Οι υπάλληλοι θα διορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο, θα αμειβώνται γενναία...

Έδρα θα είναι η Πρωτεύουσα. Υποκαταστήματα δε θα έχει, αφού θα εργάζεται με τις Ενώσεις.

Την Τράπεζα θα ελέγχουν δύο Επίτροποι. Τον ένα θα τον διορίζει το Υπουργείο της Γεωργίας για να ελέγχει την εσωτερική διοίκηση και τη διαχείριση του ιδρύματος, καθώς και την εφαρμογή του νόμου, του καταστατικού και του κανονισμού. Το δεύτερο θα τον ορίζει το Υπουργείο των Οικονομικών για να ελέγχει τις εξωτερικές σχέσεις του Ιδρύματος με το Κράτος και τους άλλους οικονομικούς οργανισμούς.

Ορισμένα προνόμια και εξουσίες θα διευκολύνουν το έργο της.

Διανομή των κερδών

Από τα καθαρά κέρδη θα δίνονται: 20% στο αποθεματικό κεφάλαιο για ενδεχόμενες ζημιές, 20% στο έκτακτο αποθεματικό κεφάλαιο για την αύξηση των κινητικών της κεφαλαίων, 10% στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και στους υπαλλήλους, 10% για βραβεία σε γεωργικούς συνεταιρισμούς, 20% στις μερίδες για μέρισμα (χωρίς όμως να είναι ανώτερο από 4% επάνω στην αξία των μερίδων. Ό,τι πλεονάζει πάει στο αποθεματικό) 20% στους συνεταιρισμούς ανάλογα με τις συναλλαγές τους.

*

**

Αυτή είναι πολύ περιληπτικά η αρχική πρόταση του Ιασεμίδη για την Κεντρική Συνεταιρική Αγροτική Τράπεζα. Την άμεση ίδρυσή της τη θεωρούσε απόλυτα αναγκαία, κυρίως για να εξελιχθούν ικανοποιητικά οι οικονομικές εργασίες των συνεταιρισμών, με ένα φροντισμένο, αδιάκοπο και αυστηρό έλεγχο: ακόμη και για να καθοδηγούνται οι συνεταιρισμοί στα τεχνικά και τα λογιστικά ζητήματα και για να βοηθηθούν στη συνεταιριστική μόρφωση του προσωπικού τους...

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ *

Πολύ ολίγες σε διευθυντικές θέσεις, αλλά προοδευτικά οι γυναίκες αποκτούν ολοένα περισσότερους τίτλους γεωργικών ιδιοτήτων και διοικητικές αρμοδιότητες στη λειτουργία των Συνεταιρισμών.

ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ: 20% έχουν συνεταιριστική ιδιότητα.

Γενικότερος εσωτερικός διαχωρισμός και ψυχολογικοκοινωνική απαγόρευση εμποδίζουν τον γυναικείο πληθυσμό να συμμετέχει ισότιμα στις διευθύνσεις συμπεριλαμβανομένων και των Καταναλωτικών Συνεταιρισμών όπου 50% των συνεταιρών είναι γυναίκες.

ΓΑΛΛΙΑ. Οι γυναίκες έδειξαν επιπρόσθετα συνεταιριστικές υπευθυνότητες όπως βοηθούν τους συζύγους τους στις καθημερινές εργασίες. Αντίθετα προς την περιθωριοποίηση υπάρχει σειρά γυναικείων επιθυμιών συμμετοχής.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ. Τα στοιχεία γυναικείας συνεταιριστικής συμμετοχής εκτιμούνται:

Στους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς 5.000 γυναίκες σε 20.000 μέλη

Στους Πιστωτικούς Συνεταιρισμούς 100.000 γυναίκες σε 260.000 μέλη

Στην κοινωνική ανάπτυξη 15.000 γυναίκες σε 40.000 μέλη.

ΙΣΛΑΝΔΙΑ. Θέση ανάλογη με αυτή της Ιρλανδίας.

Νορβηγία. Ίση συμμετοχή ανδρών και γυναικών σε 322.000 συνεταιρείους. Φτωχή η γυναικεία προσπέλαση σε διευθυντικές θέσεις, 3-6%. Το τέταρτο των απασχολούμενων σε Αγροτικές Τράπεζες.

ΔΑΝΙΑ: Χρησιμοποίηση των γυναικών στους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς:

(*) Από μελέτη του Καθηγητή Διον. Μαυρόγιαννη «Συνεταιριστική Πορεία» τ. 2 σελ. 77/86)

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟ

(Συνέχεια από τη σελ. 87)

παιδαγωγικών μας κέντρων και τη σύσταση ενός κέντρου Συνεταιριστικών μελετών που κάνει πρωτότυπες μελέτες και προετοιμάζει στελέχη υψηλής στάθμης για υψηλά καθήκοντα. Μπορούμε να πούμε ακόμη πως η ποιότητα των συνεταιριστικών οργανώσεων θα εξαρτηθεί από την ποιότητα των ανθρώπων που θα τις διευθύνουν, που θέλουμε να είναι υπεράνθρωποι, αλλά δημοκρατικοί υπεύθυνοι, που ξέρουν να μοιράζονται ευθύνες μέσα σε μια ομάδα.

Έχει λεχθεί πως ηγέτες πρώτης τάξεως ελκύουν με την προσωπικότητά τους συνεργάτες πρώτης τάξεως, αλλά είναι εξ ίσου αληθινό πως ηγέτες δεύτερης τάξεως δεν ελκύουν παρά υφισταμένους τρίτης και τέταρτης τάξεως.

Τα αυριανά διευθυντικά στελέχη θα πρέπει να καταβάλλουν ιδιαίτερη προσοχή για την ενίσχυση της δημοκρατίας στις συνεταιριστικές οργανώσεις.

Να μη λησιμονούμε πως οι συνεταιρισμοί δεν αποτελούν ούτε στη θεωρία ούτε στην πράξη μια παραλλαγή του καπιταλισμού, αλλά βασικά ένα νέο σύστημα που επιδιώκει να αντικαταστήσει τον καπιταλισμό, θέτοντας την οικονομία στην υπηρέσια του ανθρώπου.

35% σε κατώτερες θέσεις. 29% σε μεσαίους βαθμούς.

ΕΛΒΕΤΙΑ. Στοιχεία μόνο για τις συνεταιριστικές απασχολήσεις κατά το 1980. 53,3% των απασχολουμένων μισθοδοτούμενες γυναίκες.

ΣΟΥΗΔΙΑ. 600 γυναικείες εταιρείες συγκροτούνται από 30.000 γυναίκες. Εταιρική συμμετοχή: πλέον του 50% στους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς. Χαμηλότερη αναλογία στους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς (1 γυναίκα σε 6 άνδρες).

ΙΤΑΛΙΑ. Γυναικεία εταιρική ιδιότητα μεταξύ 10 έως 15%. Γυναικεία κίνηση στους κόλπους της Γενικής Εταιρείας των Ιταλικών Συνεταιρισμών.

ΕΛΛΑΔΑ. Δέκα τρεις γυναικείοι Βιοτεχνικοί Συνεταιρισμοί με 1.700 μέλη. Εμπόδια στη γυναικεία συμμετοχή στους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς (2-3%). Τουναντίον 20% οι γυναικείες θέσεις προσωπικού και μετά το 1980 μια σταθερή ανάπτυξη των γυναικείων Συνεταιρισμών στην παραγωγή και στη βιοτεχνία.

ΙΣΠΑΝΙΑ. Στο 1980 στη Σαραγόσσα συνεταιριστικό σεμινάριο αγροτισσών γυναικών. Κίνητρο για ένα πρόγραμμα κεντρίσματος ενδιαφέροντος των γυναικών στη συνεταιριστική ζωή.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ. 30% συμμετοχή γυναικών στη συνεταιρική ιδιότητα, μέχρι 50% σε ορισμένους τομείς. Αξιόλογη συμβολή συνεταιριστικού προσωπικού (από 40 - 50% ή επί πλέον).

ΟΥΓΓΑΡΙΑ. Γυναίκες συνταίροι 35 - 45%. Διευθυντική συμμετοχή γύρω στο 25%. Στο συνεταιριστικό προσωπικό 65 - 90%. Σ' όλους τους τομείς: Επιτροπές γυναικών.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ. Γυναίκες συνταίροι μέχρι 84% στους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς. Στους Βιοτεχνικούς Συνεταιρισμούς 40 - 50%. Οι Καταναλωτικοί Συνεταιρισμοί διοικούν 83% των θρεφοκομείων, 98% των παιδικών κήπων, 54% των κέντρων διακοπών όπου υπάρχει ειδική ευνοϊκή διαμονή για τις εισερχόμενες γυναίκες.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ. Στους Βιοτεχνικούς Συνεταιρισμούς συμμετοχή γυναικών 50% και στον αριθμό μελών 63%, στους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς αντίστοιχα 30% και 61%, στους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς 42% και 49% στους Συνεταιρισμούς Πίστης 34% και 53%.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ. Στους Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς μέλη άνδρες 1.398.000, γυναίκες 2.097.000. Ποσοστό επί συνόλου συνταίρων άνδρες 50%, γυναίκες 50%. Στους Παραγωγικούς και Βιοτεχνικούς Συνεταιρισμούς αντίστοιχα 75.000 - 95.000 (50% - 50%). Στους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς 335.000 - 293.000 (50% - 50%). Στους Συνεταιρισμούς Κατοικίας 984.000 ζευγάρια.

ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ. 67% γυναίκες στους 60 εκατομμύρια περίπου Καταναλωτικούς Συνεταιρισμούς, 43% στους Βιοτεχνικούς Συνεταιρισμούς και 60% στο προσωπικό.

Γενικά η ολοκλήρωση των γυναικών στους συνεταιρισμούς θα είναι πιο προηγμένη στις σοσιαλιστικές χώρες.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΛΙΤΣΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ - ΣΜΟΚΟΒΙΤΗ, Νέοι θεσμοί στις εργασιακές σχέσεις - Συμμετοχή και αυτοδιαχείριση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1989, (σελ. 306).

Πρόκειται για μια σοβαρή επιστημονική διερεύνηση των νέων για την Ελλάδα θεσμών της συμμετοχής και της αυτοδιαχείρισης, χωρίς προκαταλήψεις και αποσιμότητες. Μια επιστημονική διατριβή που εμπλουτίζει και συστηματοποιεί την υπάρχουσα γνώση, μια μελέτη υποδομής από αυτές που θα έπρεπε να προϋπάρχουν για να γονιμοποιούν τις θεσμικές εξελίξεις.

Στηριζόμενη σε μια ογκώδη βιβλιογραφία, η συγγραφέας εξετάζει τόσο τη θεωρητική προβληματική και τις έννοιες που έχουν δοθεί στη συμμετοχή και στην αυτοδιαχείριση, όσο και τις πρακτικές εφαρμογές τους ανά τον κόσμο, τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν, την κριτική που ασκήθηκε και τις τάσεις που διαφαίνονται. Με αυτή την πλούσια και πολύτιμη γνώση ως εφόδιο, ο αναγνώστης είναι σε θέση να αξιολογήσει τις σχετικές εξελίξεις στην Ελλάδα αναφορικά με τη συμμετοχή και την αυτοδιαχείριση, που παρουσιάζονται στη συνέχεια του βιβλίου σε όλη την ποικιλία μορφών που χρησιμοποιήθηκαν. Η παρουσίαση εμπλουτίζεται με συγκεκριμένα ελληνικά παραδείγματα, καθώς και με τις θέσεις που διατυπώθηκαν από τις ενδιαφερόμενες πλευρές.

Καταστάλαγμα αυτής της ευρύτατης ανάλυσης, αποτελεί το τελευταίο μέρος του βιβλίου, που αναφέρεται στα κενά της εμπειρικής έρευνας για τους θεσμούς αυτούς και σε προτάσεις.

Οι συνεταιρισμοί, που αποτελούν τον κατεξοχή θεσμό της συμμετοχής και αυτοδιαχείρισης, προβάλλουν σε αρκετά σημεία της μελέτης. Οι μελετητές των συνεταιρισμών θα βρουν στην εργασία της Λ. Νικολάου - Σμοκοβίτη το αναγκαίο και ολοκληρωμένο πλαίσιο, για να αναλύσουν συγκριτικά, από την άποψη της θεωρίας και της πράξης, την ανωτερότητα, αλλά και τις δυσκολίες της συνεταιριστικής συμμετοχής και της συνεταιριστικής αυτοδιαχείρισης.

Κ. ΜΑΥΡΑΚΗ - Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ταξίδι στο COOP, έκδοση Σ. ΚΕ.Π.Υ., 1989 (σελ. 104).

Το Συνεταιριστικό Κέντρο Παροχής Υπηρεσιών (Σ.ΚΕ.Π.Υ.) κάνει αισθητή την παρουσία του με το βιβλίο «Ταξίδι στο COOP» που αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο με τίτλο «Ταξίδι στη συνεταιριστική ιδεολογία» αποτελεί μια γενική θεώρηση συνεταιριστικών θεμάτων και το δεύτερο «Ταξίδι στη συνεταιριστική δημοκρατία της Σουηδίας» αναφέρεται στις εντυπώσεις του δεύτερου από τους συγγραφείς από ένα ταξίδι με συνεταιριστικό περιεχόμενο στη Σουηδία, τη χώρα του Ούλαφ Πάλλμε και του Προέδρου της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης LARS MARCUS.

Οι εντυπώσεις είναι πλούσιες από τα συνεταιριστικά επιτεύγματα των Σουηδών, δοσμένα εύστοχα από έναν ειλικρινή επισκέπτη, που, όπως αναφέρει, είναι η πρώτη φορά που επισκέπτεται συνεταιρισμούς άλλης χώρας. Τα διώματα και οι εντυπώσεις μεταφέρονται με ενάργεια, μαζί με τα ερωτηματικά και τις αγωνίες του Έλληνα συνεταιριστή, που βλέπει τις προόδους των συναδέλφων των άλλων χωρών. Μαζί μεταφέρονται και μερικοί προβληματισμοί και απόψεις των Σουηδών, που είναι πάντα χρήσιμες, όπως:

«Πάντοτε ζητάμε ίσους όρους για όλους στο χώρο της αγοράς, είτε είναι ιδιωτική επιχείρηση, είτε είναι δημοτική επιχείρηση, είτε δημόσια είτε καταναλωτικός συνεταιρισμός...».

«Η «Επιλογή μας είναι ο διάλογος και η πειθώ, για να πείσουμε τον κόσμο. Με τον καταναγκασμό τον κερδίζεις σήμερα, αλλά αύριο θα τον χάσεις σίγουρα...»

Διδάγματα όπως αυτά και παρόμοια που μας είχε αναφέρει ο LARS MARCUS όταν είχε επισκεφθεί την Ελλάδα (βλ. «Σ.Π.» τ. 30), αξίζει να τα κατανοήσουν στο βάθος τους όχι μόνο οι συνεταιριστές, αλλά και όσοι είναι σε θέση να επηρεάσουν αυτούς που διαμορφώνουν τη συνεταιριστική πολιτική στον τόπο μας.

ΣΥΝΕΔΙΜ Α.Ε.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1980

ΕΔΡΑ - ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ: Αθήνα, Πανεπιστημίου 56

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Θεσσαλονίκη, Φράγκων 6-8
Αλεξανδρούπολη, Λεονταρίδου 2
Πάτρα, Ρήγα Φεραίου 75

ΜΕΤΟΧΟΙ: 32 Κεντρικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις - Εταιρείες και
Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών.

ΚΥΡΙΟΣ ΣΚΟΠΟΣ της Εταιρείας η διενέργεια μεταφορών αγαθών
στο εσωτερικό από και προς το εξωτερικό με σιδηρόδρομο, αυτοκίνητα
και αεροπλάνα.

Η ΣΥΝΕΔΙΜ, με τη γόνιμη δραστηριότητά της επέτυχε να συγκεν-
τρώσει την εμπιστοσύνη των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων
και Εταιρειών, οι περισσότερες από τις οποίες συνεργάζονται μαζί της
στον τομέα μεταφορών.

Μέσα στο 1988 η ΣΥΝΕΔΙΜ παρουσιάζει αύξηση του κύκλου των ερ-
γασίων της κατά 32% και των καθαρών κερδών της κατά 23.431.119 δρχ.
Το αποτέλεσμα αυτό επέτρεψε τη διάθεση μερίσματος 28,31% επί του
καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου.

Πρόεδρος του Δ.Σ.: ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΠΑΛΗΣ
Γενικός Διευθυντής: ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΕΣΗΣ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 31-12-1988

Ε Ν Ε Ρ Γ Η Τ Ι Κ Ο

Αξία παγίων στοιχείων - μεταφορικών	Δρχ.	7.813.660
Συμμετοχές - Τίτλοι ακινητοποιήσεων	»	3.437.990
Απαιτήσεις εν γένει	»	260.308.076
Ταμείο - Καταθέσεις σε Τράπεζες	»	103.205.979

Π Α Θ Η Τ Ι Κ Ο

Μετοχικό κεφάλαιο - Αποθεματικά	»	65.730.265
Υποχρεώσεις εν γένει	»	308.519.264
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ	»	117.388.861

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ

Σύνολο εσόδων	»	119.817.648
Σύνολο εξόδων διαχειρίσεως - αποσβέσεων	»	85.764.571
Κ α θ α ρ ά κ έ ρ δ η	»	34.053.077

ΕΙΔΗΣΕΙΣ: Συνεταιριστικές - Αγροτικές

• Εφαρμογή του Κανονισμού 797/85/Ε.Ο.Κ.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ έστειλε στα μέλη της εγκύκλιο του Υπουργείου Γεωργίας (Αρ. Πρωτ. 296957/6363/18'4.1989) στην οποία περιέχονται λεπτομέρειες εφαρμογής του Καν. 797/85) ΕΟΚ για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών διαρθρώσεων. Στην εγκύκλιο επεξηγούνται ποιοί μπορούν να είναι δικαιούχοι ενισχύσεων, ποιά είδη παραγωγής θεωρούνται προωθούμενα, διατηρούμενα ή αποθαρρυνόμενα, το ύψος επιδότησης κατά κατηγορία επένδυσης και κατά κατηγορία δικαιούχου (νέοι γεωργοί, ορεινές περιοχές κλπ.), οι επιδοτήσεις για τουριστικές ή βιοτεχνικές εγκαταστάσεις, οι επιδοτήσεις για δασικές εκτάσεις κλπ.

• Εγκύκλιος COPA - COGECA - CEJA για τις Ευρωεκλογές

Με την ευκαιρία των Ευρωεκλογών οι αγροτοσυνεταιριστικές οργανώσεις Κοινοτικού επιπέδου COPA (αγροτών), COGECA (συνεταιρισμών) και CEJA (νέων γεωργών) σε εγκύκλιό τους τονίζουν την πίστη τους στην Κοινότητα και στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση του 1992, καθώς και την ανάγκη να δυναμώσει ο ρόλος του Ευρωκοινοβουλίου. Επίσης εφιστούν την προσοχή των πολιτικών στις αδυναμίες της σημερινής αγροτικής πολιτικής, που οδηγεί σε μείωση των γεωργικών εισοδημάτων και παροτρύνουν τους αγρότες να ψηφίσουν υποψηφίους που υποστηρίζουν πιο ρεαλιστικές προοπτικές για το γεωργικό τομέα.

• Νέος Πρόεδρος στη ΣΕΚΕ

Μετά την εκλογή του στο βουλευτικό αξίωμα, ο κ. Ευάγγελος Κουρτίδης υπέβαλε την παραίτησή του από το αξίωμα του Προέδρου της ΣΕΚΕ. Νέος Πρόεδρος της ΣΕΚΕ εξελέγη από τη Γενική της Συνέλευση ο κ. Δημ. Πεταλωτής, διδάκτωρ οικονομολόγος. Ο νέος Πρόεδρος της ΣΕΚΕ που κατείχε και στο παρελθόν αυτό το αξίωμα (1976 - 1983) είναι γιός του Διογένη Πεταλωτή, που επί 20 χρόνια από την ίδρυσή της υπήρξε διευθύνων σύμβουλος της ΣΕΚΕ.

• Θυγατρική Εταιρεία της ΑΣΕ

Η ΑΣΕ, σε συνεργασία με τους εργαζομένους σ' αυτή, ίδρυσε το 1988 την εταιρεία PROSPER, που θα δραστηριοποιηθεί στη διάθεση επιχειρηματικών δώρων. Στο ένα τρίτο του μετοχικού κεφαλαίου συμμετέχουν οι εργαζόμενοι της ΑΣΕ, ανοίγοντας έτσι ένα καινούργιο δρόμο συνεργασίας και συμμετοχικών διαδικασιών στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις.

• Συνοπτική διαδικασία για τις ανέλεγκτες χρήσεις Συνετ. Οργανώσεων

Με απόφαση του Υπ. Οικονομικών επαναφέρεται σε ισχύ η απόφαση 670)ΠΟ. 17)20.1.88 με την οποία δίνεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων να κλείσουν τις ανέλεγκτες χρήσεις με συνοπτική διαδικασία. Σχετική αίτηση πρέπει να υποβληθεί μέχρι την 30.6.1989.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ

ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1978 — ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑ - Γ. Γενναδίου 8

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΜΕΤΟΧΟΙ: 40 Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ είναι η πρώτη και μοναδική αιμής Συνεταιριστική Ασφαλιστική Εταιρεία στην Ελλάδα.

Στα 10 χρόνια της ζωής της η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ παρουσιάζει αξιόλογη δραστηριότητα, πολύ σημαντικό έργο και ικανοποιητικά αποτελέσματα. Η Εταιρεία ακολουθεί σταθερά συνειδητή πολιτική, που εξυπηρετεί πλήρως τους ασφαλισμένους πελάτες της και παράλληλα διασφαλίζει τα συμφέροντα των Αγροτικών Οργανώσεων - Μετόχων της.

Η θέση της Εταιρείας ανάμεσα στις άλλες ελληνικές ασφαλιστικές εταιρείες, τόσο από απόψεως κεφαλαίων, όσο και παραγωγής ασφαλίστρων στους διάφορους κλάδους ασφάλισης, είναι αρκετά υψηλή. Έτσι, έχει αποκτήσει ένα πολύ σοβαρό όνομα στην ελληνική και διεθνή ασφαλιστική αγορά.

Οι επιτυχίες της Εταιρείας οφείλονται και στην αξιόπαινη στάση των Συνεταιρικών Οργανώσεων που, πιστές στις αρχές του ελεύθερου συνεργατισμού, υποστήριξαν με θέρμη και περιέβαλαν με εμπιστοσύνη την ασφαλιστική τους εταιρεία. Το παράδειγμά τους πρέπει να μιμηθούν όλες οι Γεωργικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις.

Πρόεδρος Δ. Συμβουλίου: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΕΤΑΛΩΤΗΣ

Εντεταλμένος Σύμβουλος: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΥΚΙΔΗΣ

Γενικός Διευθυντής: ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΑΡΤΑΚΗΣ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 31-12-1988

Ε Ν Ε Ρ Γ Η Τ Ι Κ Ο

Αξία ακινήτων - εγκαταστάσεων	Δρχ.	44.978.792
Συμμετοχή - Τίτλοι ακινητοποίησης	»	411.891.000
Απαιτήσεις εν γένει	»	423.102.652
Διαθέσιμα: Ταμείο - Καταθέσεις	»	52.560.444

Π Α Θ Η Τ Ι Κ Ο

Κεφάλαια - Αποθεματικά	»	437.304.604
Υποχρεώσεις εν γένει	»	522.437.166

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ

Σύνολο εσόδων	»	143.444.938
Σύνολο εξόδων διαχείρισης - αποσβέσεων	»	80.505.752
Καθαρά κέρδη χρήσεως	»	63.939.186

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΟΥ Ο.Η.Ε.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ (II Δεκ. 1986)

Μετάφραση Κ.Α.Π.

(Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

38. Συνεταιρισμοί αναπήρων υπάρχουν σε αναπτυσσόμενες χώρες της Αφρικής, της Ασίας, της Μέσης Ανατολής και της Λατινικής Αμερικής. Ο αριθμός μελών αυτών των οργανώσεων αντιπροσωπεύει μικρό ποσοστό του συνολικού αριθμού αναπήρων ανέργων. Στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί των αναπήρων περιλαμβάνονται η έλλειψη κεφαλαίων, η ανεπάρκεια εκπαίδευσης διευθυντικών στελεχών, οι περιορισμένες αγορές και η ανεπαρκής κυβερνητική υποστήριξη. Ο αριθμός συνεταιρισμών αναπήρων στη Δυτική Ευρώπη είναι πολύ περιορισμένος και σ' αυτούς μετέχει ένας μικρός αριθμός εργασιών. Δύο πρόσφατες εξελίξεις έχουν αποτελέσει κίνητρα για τη σύσταση τέτοιων συνεταιρισμών. Η μία σχετίζεται με ορισμένα κενά που υπάρχουν στα κρατικά προγράμματα κοινωνικής μέριμνας και η άλλη αποτελεί προϊόν του αυξημένου ενδιαφέροντος για τους συνεταιρισμούς εργατών που ιδρύονται από ανέργους εργάτες. Ο αριθμός των συνεταιριστικών ομάδων αναπήρων είναι αναμφισβήτητα αρκετά μεγαλύτερος από ό,τι νομίζεται, διότι αρκετές δεν καταχωρούνται ως συνεταιρισμοί αλλά ως ενώσεις προσώπων.

39. Οι συνεταιρισμοί αναπήρων είναι πολύ περισσότερο αναπτυγμένοι στις κεντρικά σχεδιασμένες οικονομίες της Ανατολικής Ευρώπης, αλλά και εκεί, με αξιοσημείωτες εξαιρέσεις την Τσεχοσλοβακία, την Πολωνία και ίσως τη Βουλγαρία, η οικονομική σημασία τους είναι περιορισμένη. Στην Τσεχοσλοβακία παρέχεται μερικές φορές προτεραιότητα στους αναπήρους να εγγράφονται στους συνηθισμένους συνεταιρισμούς. Ο Πολωνικός «συνεταιρισμός αναπήρων» (όρος ευρέως χρησιμοποιούμενος στην Ανατολική Ευρώπη) είναι ο πιο πλήρης συνεταιρισμός αυτής της κατηγορίας στην περιοχή και στον κόσμο. Βασικός σκοπός του είναι να παρέχει παραγωγική απασχόληση, πλήρη επαγγελματική αποκατάσταση και εξάσκηση καθώς και εκπαίδευση και κοινωνική επανένταξη σε όλες τις κατηγορίες αναπήρων.

δ) Οι ηλικιωμένοι

40. Μέχρι τώρα πολύ λίγη σημασία έχει δοθεί στους συνεταιρισμούς αναφορικά με τα θέματα των ηλικιωμένων. Το θέμα αυτό προσελκύει περισσότερο ενδιαφέρον καθώς η μέση ηλικία των μελών των συνεταιρισμών σε αναπτυσσόμενες χώρες (και του πληθυσμού γενικά) ανέρχεται. Οι αναπτυσσόμενες χώρες επίσης έχουν συνεχώς μεγαλύτερο αριθμό ηλικιωμένων ατόμων. Οι ανάγκες αυτής της πληθυσμιακής ομάδας θα απαιτούν σταδιακά ένα αυξημένο μέρος του κρατικού προϋπολογισμού κοινωνικών υπηρεσιών.

41. Ελάχιστα μπορεί ν' αμφισβητηθεί ότι οι συνεταιρισμοί μπορούν και σε πολλές περιπτώσεις προσφέρουν χρήσιμες υπηρεσίες στα πιο ηλικιωμένα μέλη τους. Στη Γερμανική Λαϊκή Δημοκρατία, τα μέλη των συνεταιρισμών που λόγω ηλικίας ή αναπηρίας δεν είναι πια σε θέση να εργασθούν, απολαμβάνουν τα οφέλη και τις υπηρεσίες που προσφέρονται σε όλα τα άλλα εργαζόμενα μέλη. Στη Δυτική Ευρώπη, τα μέλη που φθάνουν σε ηλικία συνταξιοδότησης συνήθως αποχωρούν από τους γεωργικούς συνεταιρισμούς παίρνοντας πίσω το κεφάλαιο των μερίδων που έ-

χουν συσσωρεύσει κατά τη διάρκεια των ετών. Η Κοινή Επιτροπή για την Προώθηση Βοήθειας στους Συνεταιρισμούς (COPAC) και το Κέντρο Κοινωνικής Ανάπτυξης και Ανθρωπιστικών Υποθέσεων της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών πρόκειται σύντομα να εκπονήσουν μελέτη για την πληρέστερη κατανόηση του σχετικά άγνωστου ρόλου των συνεταιρισμών στο θέμα των ηλικιωμένων. Το Ειδικό Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τους Ηλικιωμένους έχει εισφέρει 27.000 δολάρια ΗΠΑ για τη μελέτη.

VI. Συμμετοχή των χωρικών, συμπεριλαμβανομένων των ακτημόνων, σε Συνεταιρισμούς.

42. Καθώς η πύεση του πληθυσμού στη γη αυξάνει, ο αριθμός των ακτημόνων χωρικών είναι επικίνδυνο να αυξάνει. Αυτή η τάση είναι πιο ευδιάκριτη στη Νότια Ασία και σε τμήματα της Λατινικής Αμερικής και αρχίζει τώρα να γίνεται αισθητή στη νοτιώς της Σαχάρας Αφρική, όπου συνεχίζει η ταχεία πληθυσμιακή αύξηση. Η ενθάρρυνση των κατοίκων να ιδρύουν συνεταιρισμούς βιοτεχνικούς, κατοικίας, καταναλωτικούς, εκτροφής πουλερικών κλπ., θα μπορούσε να μειώσει την εξάρτηση από τη γη και στη συνέχεια να δώσει ποικιλία στην οικονομία. Στην Κίνα, όπου η Κυβέρνηση ενθαρρύνει τους μικρούς και αναποτελεσματικούς κατόχους γης να εγκαταλείπουν τα μικρά αγροτεμάχιά τους, οι συνεταιρισμοί εργατών θα μπορούσαν να αποδειχθούν αποτελεσματικοί στην απορρόφηση ενός μέρους αυτού του πλεονάσματος εργασίας.

43. Υπάρχουν αρκετά στοιχεία που δείχνουν ότι, με σχετικά λίγες εξαιρέσεις, οι συνεταιριστικές οργανώσεις στις πιο πολλές αναπτυσσόμενες χώρες δεν περιλαμβάνουν ακόμη ούτε εξυπηρετούν τη μεγάλη πλειοψηφία των φτωχών των αγροτικών περιοχών, που απαρτίζονται από χωρικούς, ακτήμονες εργάτες και άλλες μειονεκτούσες ομάδες. Δεν είναι ασυνήθιστο, αρισμένες πληθυσμιακές ομάδες και ιδιαίτερα των ακτημόνων να μην έχουν τις προϋποθέσεις να γίνουν μέλη συνεταιρισμών επειδή δεν διαθέτουν περιουσιακά στοιχεία ως εγγύηση δανεισμού. Τα πλειονεκτήματα της συμμετοχής στους συνεταιρισμούς, λειτουργούν επιπλέον ενισχυτικά υπέρ του αγροτικού πληθυσμού που βρίσκεται σε καλύτερη οικονομική κατάσταση και που συχνά κατευθύνουν τις διαδικασίες λήφως αποφάσεων οι οποίες επηρεάζουν την κατανομή των πόρων της οργάνωσης. Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες δεν είναι ασυνήθιστο οι συνεταιρισμοί να αντανακλούν και να ενισχύουν τις επικρατούσες κοινωνικές δομές της αγροτικής κοινωνίας. Αντίθετα, σε μερικές άλλες χώρες, οι συνεταιρισμοί έχουν αποτελέσει τους φορείς κοινωνικής μεταβολής και έχουν συμβάλει στην εισαγωγή διαδικασιών επεξεργασίας και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων.

44. Η περίπτωση του Νεπάλ δείχνει πώς οι Κυβερνήσεις μπορούν να κατευθύνουν τη συνεταιριστική ανάπτυξη προς όφελος των μικροπαραγωγών. Αφετηρία προς αυτή την κατεύθυνση αποτέλεσε η απόφαση της Κυβέρνησης, που καθόρισε τα όρια φτώχειας με βάση το μέγεθος της γεωργικής εκμετάλλευσης και/ή το εισόδημα. Συνεπώς προς αυτή τη θεώρηση η Κυβέρνηση θέσπισε νομοθεσία διασφάλισης της πρόσδεσης των φτωχότερων μελών στους μηχανισμούς λήφως αποφάσεων των συνεταιρισμών. Με νόμο που ψηφίσθηκε το 1981, δύο τρίτα των θέσεων μελών των διοικητικών συμβουλίων πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών οφείλουν να καλύπτονται από χωρικούς και μικροπαραγωγούς. Άλλος τρόπος υποβοήθησης των

μικροπαραγωγών είναι η διασφάλιση λήψης από αυτούς του μεγαλύτερου μέρους των διαθέσιμων πιστώσεων. Ο FAO έχει προτείνει να διατίθεται στους μικροπαραγωγούς το 80% του συνόλου των πιστώσεων προς τους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς.

VII. Ρόλος και έκταση κυβερνητικής υποστήριξης για την προώθηση των Συνεταιρισμών.

45. Είναι γενικά αποδεκτό ότι οι Κυβερνήσεις μπορούν να ενισχύουν τους συνεταιρισμούς υπό τον όρο ότι αυτό δεν συνεπάγεται συμβιβασμούς για την αυτονομία και την ανεξαρτησία δράσης τους. Αυτό ευθυγραμμίζεται με τη σύσταση 127 του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (ILO), στην οποία ενισχύεται ότι οι Κυβερνήσεις θα μπορούσαν να χορηγούν στους συνεταιρισμούς ενισχύσεις οικονομικού, χρηματοδοτικού, τεχνικού, νομοθετικού ή άλλου χαρακτήρα, με την προϋπόθεση ότι δεν θίγεται η ανεξαρτησία τους. Η λογική αυτής της φιλοσοφίας είναι σαφής: Οι Κυβερνήσεις νομιμοποιούνται να παίζουν κάποιο ρόλο στην υποδομή των συνεταιρισμών, αλλά δεν πρέπει να το πράττουν με τρόπο που δημιουργεί εξάρτηση, γιατί αυτό θα υπέσκαπτε τον ανεξάρτητο και δημοκρατικό χαρακτήρα τους.

46. Στις αναπτυγμένες κεντρικά σχεδιασμένες οικονομίες και στη συντριπτική πλειοψηφία των αναπτυσσόμενων χωρών, η κυβερνητική ενίσχυση προς τους συνεταιρισμούς έχει αναχθεί σε επίπεδο αρχής. Η ενίσχυση παίρνει ποικίλες μορφές μεταξύ των οποίων φορολογικές ελαφρύνσεις, επιδοτούμενα δάνεια, εξαίρεση από εισαγωγικούς δασμούς, προγράμματα εκπαίδευσης και πρακτικής εξάσκησης, καθώς και τη χορήγηση κεφαλαιακού εξοπλισμού πρώτων υλών και γης σε χαμηλότερες τιμές. Στη Βουλγαρία, η συνεταιριστική κίνηση απολαμβάνει ευνοϊκή μεταχείριση από το Κράτος, το οποίο της αναθέτει καθοριστικής σημασίας ρόλο στη γεωργική ανάπτυξη. Παρόμοια παραδείγματα είναι δυνατό να αναφερθούν από τις εμπειρίες των συνεταιριστικών κινήσεων της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, της Ουγγαρίας και των άλλων σοσιαλιστικών χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, όπου το Κράτος χορηγεί ποικίλων βαθμών υλική ενίσχυση. Οι σημερινές τάσεις στις χώρες αυτές δείχνουν ότι οι δεσμοί που υπάρχουν μεταξύ του Κράτους και των συνεταιρισμών δεν θα μεταβληθούν και ότι η συνεταιριστική κίνηση μπορεί να προσδίδει προς τις κυβερνήσεις για ενισχύσεις κατά την προώθηση οικονομικά χρήσιμων και κοινωνικά επιθυμητών δραστηριοτήτων. Στις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά, οι κυβερνήσεις τοποθετούνται ευνοϊκά έναντι των συνεταιρισμών στα θέματα της νομοθεσίας, κανονιστικών διατάξεων και χρηματοδότησης.

47. Στη Δυτική Ευρώπη, αντιθέτως, οι συνεταιρισμοί δημιουργήθηκαν από τη δραστηριότητα των λαϊκών κινήσεων και όχι από το Κράτος. Η συνεταιριστική κίνηση στη Γαλλία, τη Σουηδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και στις άλλες Δυτικοευρωπαϊκές χώρες αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της ισχυρής παράδοσης ανεξαρτησίας, εθελοντικής δράσης και αυτοδοήθειας που διατηρείται σήμερα. Αυτό δεν σημαίνει ότι το Κράτος είναι ουδέτερο ή αδιάφορο έναντι των συνεταιρισμών. Σε γενικές γραμμές οι Κυβερνήσεις ενθαρρύνουν τη διεύρυνση και την ανάπτυξη τους. Στο Ηνωμένο Βασίλειο π.χ. η Κυβέρνηση έχει ενθαρρύνει τη συνεταιριστική ανάπτυξη στην οικοδόμηση κατοικιών και στη γεωργία και έχει υποστηρίξει τους παραγωγικούς συνεταιρισμούς εργατών. Η τελευταία κατηγορία συνεταιρισμών έχει θεωρηθεί σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες ότι έχει πολλές δυνατότητες να απορροφή-

σει ένα μέρος από την υφιστάμενη ανεργία στις πόλεις και να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες απασχόλησης στη βιοτεχνία.

48. Γενικά γίνεται αποδεκτό ότι στις αναπτυσσόμενες χώρες οι κυβερνήσεις έχουν να παίξουν έναν αναγκαίο και χρήσιμο ρόλο στην προώθηση της συνεταιριστικής κίνησης. Σε πολλές χώρες, η ίδια η ύπαρξη της συνεταιριστικής κίνησης οφείλεται στην κυβερνητική υποστήριξη. Χωρίς κρατικές επιδοτήσεις, προγράμματα εκπαίδευσης, νομοθετική υποστήριξη και σε πολλές περιπτώσεις προσωπικό διεύθυνσης, η συνεταιριστική κίνηση σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες θα είχε πολύ λίγα να επιδείξει από τις προσπάθειές της.

49. Αν και η ισχύς αυτής της γενίκευσης αναγνωρίζεται γενικά, εξίσου αληθεύει ότι η κυβερνητική υποστήριξη και ο έλεγχος δεν υπήρξε χωρίς μειονεκτήματα. Σε μερικές χώρες οι κυβερνήσεις έχουν τη δύναμη να διορίζουν και να παύουν τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων και οι ενέργειές τους αυτές έχουν υπονομεύσει τον αυτόνομο και δημοκρατικό χαρακτήρα που αποτελεί ακριβώς το έμβλημα της συνεταιριστικής επιχείρησης. Στις συνθήκες αυτές τα μέλη των συνεταιρισμών όχι μόνο έχουν χάσει τον έλεγχο της διαχείρισης της οργάνωσης, αλλά συχνά αναγκάζονται να ενδώσουν στον κυβερνητικό έλεγχο της παραγωγής του καθορισμού των τιμών και της εμπορίας των προϊόντων τους. Αυτό αντισταθμίζεται σε κάποιο βαθμό από τα επιδοτημένα δάνεια και το μειωμένο κόστος άλλων εισροών, που μειώνουν την επίπτωση από την καθιέρωση τιμών χαμηλότερων από εκείνες της αγοράς. Πολύ συχνά, όμως, το συνδυασμένο αποτέλεσμα της κυβερνητικής επιβολής στη διαχείριση και η πολιτική διαφορικής τιμολόγησης, υπήρξε η αποδυνάμωση της συνεταιριστικής αυτονομίας και δημοκρατίας και η υπονόμηση των οικονομικών θεμελίων της συνεταιριστικής κίνησης.

50. Στο πλαίσιο των σύγχρονων τάσεων σε πολλές χώρες προς ελάφρυνση των κυβερνητικών ελέγχων στην οικονομία και λειτουργίας της αγοράς για τον καθορισμό των τιμών, υπάρχει ανάγκη επανεκτίμησης του ρόλου της κυβέρνησης στις υποθέσεις των συνεταιρισμών. Αν και λίγες χώρες θα προχωρούσαν τόσο πολύ όσο η Φινλανδία στην κατάργηση κάθε μορφής συμμετοχής του κράτους και υποστήριξης των συνεταιρισμών (που τώρα υπάγονται στους ίδιους κανόνες με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις), σε άλλες χώρες αμφισβητούνται τα τρέχοντα μέτρα που παρέχουν ενισχύσεις στους συνεταιρισμούς και προωθούν εκτεταμένους ελέγχους στη λειτουργία τους.

51. Πολλοί συνεταιρισμοί εξαρτώνται σε σημαντικό βαθμό από τα προγράμματα κυβερνητικής υποστήριξης, ώστε αν τα μέτρα αυτά καταργηθούν θα επηρεασθεί αρνητικά η λειτουργία τους. Σε πολλές, ή στις περισσότερες, περιπτώσεις αυτό είναι ανεπιθύμητο. Νομιμοποιείται η κυβέρνηση να παρέχει προγράμματα εκπαίδευσης και πρακτικής εξάσκησης και κάτω από ορισμένες συνθήκες να χορηγεί οικονομική ενίσχυση στους συνεταιρισμούς που δεν οδηγεί σε εξάρτηση από τις κρατικές αρχές. Περιπτώσεις που τέτοια ενίσχυση είναι ιδιαίτερα αναγκαία ανακύπτουν όταν οι συνεταιρισμοί προσφέρουν υπηρεσίες στο κοινό που διαφορετικά ίσως θα έπρεπε να προσφερθούν από το Κράτος. Η μη ενίσχυση των συνεταιρισμών στις περιπτώσεις αυτές θα κατέληγε στην τιμωρία τους σε σύγκριση με τους ιδιώτες ανταγωνιστές τους, που λιγότερο ενδιαφέρονται για τις κοινωνικές ή εθνικές επιπτώσεις των ενεργειών τους. Στην παρούσα οικονομική κρίση, που οι κυβερνήσεις πολλών χωρών υποχρεώνονται να κλείσουν ή να πουλήσουν κρατικές επιχειρήσεις

σε ιδιώτες, υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για τους συνεταιρισμούς εργατών να παίρουν τη θέση των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Πρόσφατα, η κυβέρνηση της Βολιβίας βαρυνόμενη από τα σοβαρά προβλήματα της κρατικής εξορυκτικής βιομηχανίας, συμφώνησε να νοικιάσει εγγέα ορυχεία σε συνεταιρισμούς εργατών. Κάτω από τις συνθήκες αυτές που προωθούνται η απασχόληση, δεν φαίνεται αδικαιολόγητη η χορήγηση κάποιας ενίσχυσης στους συνεταιρισμούς αυτούς.

52. Υπό το φως των νέων προβλημάτων και των ευκαιριών που παρουσιάζονται στους συνεταιρισμούς, αποδίδεται περισσότερη σημασία σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, στην επανεξέταση του ρόλου των κυβερνήσεων στη συνεταιριστική κίνηση. Τα Ηνωμένα Έθνη θα οργανώσουν ένα σεμινάριο στη Μόσχα το Μάιο 1987 αφιερωμένο στο θέμα του ρόλου της κυβέρνησης στην προώθηση της συνεταιριστικής κίνησης, στο οποίο θα προσκληθούν εκπρόσωποι κυβερνήσεων και συνεταιριστικών κινήσεων από 24 αναπτυσσόμενες χώρες.

VIII. Εκπαιδευτικά προγράμματα για την προώθηση της αποτελεσματικότητας των Συνεταιρισμών και τη διεύρυνση της ανταπόκρισής τους στις ανάγκες των μελών τους.

53. «Επαγγελματική κατάρτιση» και «εκπαίδευση», αν και συχνά δεν γίνεται διάκριση, είναι εντελώς διαφορετικά πράγματα ως προς τη φύση και το σκοπό. Τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης επιδιώκουν να βοηθήσουν τα μέλη των συνεταιρισμών να αναβαθμίσουν την επίδοσή τους και να διευρύνουν τις επιδιώξεις τους. Αναφέρονται σε πλήθος στόχων που εκτείνονται από δραστηριότητες λήψης αποφάσεων στο διοικητικό συμβούλιο μέχρι συγκεκριμένες λειτουργίες που διεξάγονται από τα μέλη στο χωράφι, το εργαστήριο ή το γραφείο. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα, αντιθέτως, έχουν ως κεντρικό στόχο να διδάξουν στα μέλη και στα υποψήφια μέλη τις αρχές του συνεργατισμού και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνδέονται με τη συμμετοχή στο συνεταιρισμό.

54. Τόσο τα μέλη των συνεταιρισμών, όσο και οι κυβερνητικοί υπάλληλοι που είναι υπεύθυνοι για τις συνεταιριστικές δραστηριότητες, αποτελούν τις ομάδες στις οποίες απευθύνονται τα προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης. Συνήθως η πηγή προέλευσης αυτών των προγραμμάτων δεν είναι μια. Προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης παρέχονται από κρατικές σχολές και ινστιτούτα, από συνεταιριστικές οργανώσεις και από κρατικές υπηρεσίες. Τα υπουργεία, με την ενίσχυση μερικές φορές διεθνών οργανισμών ή περιφερειακών οργάνων, συχνά χρηματοδοτούν αυτά τα μαθήματα ή προσφέρουν διευκολύνσεις. Στη Γουιάνα η Συνεταιριστική Ένωση, που αποτελεί την Εθνική Ομοσπονδία των Πιστωτικών Ενώσεων, οργανώνει τακτικά σεμινάρια και δέχεται ενίσχυση από το Υπουργείο Συνεταιρισμών και από τη Συνομοσπονδία των Πιστωτικών Ενώσεων της Καραϊβικής για την οργάνωση μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης για μέλη πιστωτικών ενώσεων. Διεθνείς, μη κυβερνητικοί οργανισμοί, όπως η ΔΣΕ, η WOCU και η IFAR προσφέρουν μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης για περισσότερη εξειδίκευση σε διάφορα είδη συνεταιριστικών δραστηριοτήτων. Η Συμβουλευτική Υπηρεσία Γλικού Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης (CE MAS) της ΔΣΕ, χρηματοδοτούμενο από το Σουηδικό Συνεταιριστικό Κέντρο αποτελεί μία από τις οργανωμένες προσπάθειες, που ενδιαιρείται για την ανάπτυξη μεθόδων και υλικού για τις ειδικές ανάγκες των συνεταιριστών και των μελών των διοικήσεων, συμπληρώνοντας έτσι το πρόγραμμα του ILO (βλ. παραγρ. 56 πιο

κάτω) Γλικού και Τεχνικών για την Κατάρτιση Διευθυντών Συνεταιρισμών (MATCOM). Τα προγράμματα βοήθειας από Οργανώσεις προς Οργανώσεις αποτελούν πηγή όχι μόνο τεχνολογίας και χρηματοδότησης, αλλά και προγραμμάτων κατάρτισης. Μεταξύ των εξειδικευμένων φορέων ο ILO (Διεθνές Γραφείο Εργασίας) έχει μακρόχρονη και επιτυχημένη επίδοση στο χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης.

55. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να αναφερθεί μια σειρά από εθνικές ομάδες εργασίας για θέματα πολιτικής και επιπέδων συνεταιριστικής κατάρτισης σε επιλεγμένες χώρες της Ασίας που οργανώθηκαν από τον ILO και χρηματοδοτήθηκαν από την Κυβέρνηση της Νορβηγίας (βλ. ILO/NOR/81/RAS/31, σελ. 4). Η σειρά αυτή ήταν συνέχεια του περιφερειακού συμποσίου για το ίδιο θέμα που έγινε στο CHIANGMAI της Ταϊλάνδης το 1979. Θεωρήθηκε αναγκαίο να γίνει ανασκόπηση των συμπερασμάτων και των προτάσεων του συμποσίου του CHIANGMAI, όπου μεταξύ άλλων περιλαμβάνονταν επισκοπήσεις εργατικού δυναμικού, συνθήκες εργασίας και ανάπτυξη δεξιοτήτων και μια πρόταση υιοθέτησης από την Κυβέρνηση κάθε χώρας μιας πολιτικής μεταβίβασης στη συνεταιριστική κίνηση των λειτουργιών που σχετίζονται με την κατάρτιση. Στη συνέχεια οργανώθηκαν εθνικές ομάδες εργασίας κατά το τέλος του 1981 και τις αρχές του 1982 στην Ινδία, την Ινδονησία, τη Σρί - Λάνκα και την Ταϊλάνδη. Στο τέλος Οκτωβρίου 1985 η δέκατη ομάδα εργασίας αυτής της σειράς οργανώθηκε στο Μπαγκλαντές.

56. Το MATCOM (βλ. σημείο 54) αποτελεί ένα ακόμη σημαντικό πρόγραμμα του ILO. Προς το τέλος του 1986, όταν η τωρινή φάση του MATCOM θα ολοκληρωθεί, το πρόγραμμα θα έχει αποδώσει πλήρη σειρά υλικού κατάρτισης στα θέματα εκπαίδευσης διευθυντικών στελεχών αγροτικών και καταναλωτικών συνεταιρισμών. Η παραγωγή υλικού κατάρτισης προσωπικού βιομηχανικών συνεταιρισμών και συνεταιρισμών εργατών έχει αρχίσει. Η διάγνωση των αναγκών κατάρτισης των αλιευτικών συνεταιρισμών ήδη προχωρεί. Με την υιοθέτηση μιας δραστήριας τακτικής μάρκετινγκ, το υλικό MATCOM έχει γίνει γνωστό, έχει διανεμηθεί έχει προσαρμοσθεί και μεταφρασθεί σε πολλές χώρες.

ΙΧ. Δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Χώρες για την καθιέρωση και ανάπτυξη των Συνεταιρισμών και οι εμπειρίες υπερνίκησης τους.

57. Η δυσκολία που επανειλημμένως αναφέρεται από συνεταιρισμούς και κυβερνήσεις σχετικά με την ίδρυση και την ανάπτυξη συνεταιρισμών είναι η έλλειψη ικανού διευθυντικού προσωπικού. Είναι γενικά αποδεκτό ότι αυτή η έλλειψη έχει εμποδίσει την ανάπτυξη των συνεταιρισμών και η κατάσταση τείνει να χειροτερευτεί, ενώ οι συνεταιρισμοί οφείλουν να γίνουν πιο αποτελεσματικοί για να επιβιώσουν. Η απάντηση που δίνεται για το χειρισμό αυτού του προβλήματος είναι να αυξηθεί ο αριθμός και να βελτιωθεί το επίπεδο των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης. Στην Αίγυπτο, σε νομοθεσία που πρόσφατα ψηφίστηκε, προβλέπεται η δημιουργία ειδικού λογαριασμού για συνεταιριστική κατάρτιση. Το μισό του σχετικού κονδυλίου προορίζεται για κατάρτιση σε τοπικό επίπεδο και το υπόλοιπο σε εθνικό επίπεδο. Στο Πακιστάν, η έγνωση έλλειψη εξειδικευμένου διευθυντικού προσωπικού, οδήγησε το Κολλέγιο Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης του FAI-SALABAD της Επαρχίας Πουντζάμπ να οργανώσει πρόγραμμα κατάρτισης συνεταιριστικών στελεχών καθώς και πρόγραμμα ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης, στα οποία περιλαμβάνονται τεχνική κατάρτιση και διδασκαλία των αρχών του συνεργα-

τισμού. Οι συνεταιριστικές κινήσεις των επιμέρους χωρών οφείλουν να εξετάσουν αυτό το εκτεταμένο πρόβλημα και να προτείνουν τρόπους αντιμετώπισης σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

58. Ο εκτεταμένος αναλφαριθμησιμός αποτελεί επίσης σοβαρό φραγμό στην εγκατάσταση και λειτουργία των συνεταιρισμών. Η Διεθνής Ομοσπονδία Εργατών Φυτειών, Γεωργίας και Συναφών (IFPAAW), μια διεθνής μη — κυβερνητική οργάνωση ενδιαφερόμενη για την ανύψωση του επιπέδου των φτωχών αγροτών και γεωργών, έχει προσφέρει πολλά στην οργάνωση του οικονομικά αδύναμου αγροτικού πληθυσμού σε συνεταιρισμούς και επαγγελματικές οργανώσεις. Οι αναλφάβητοι αγρότες, που συνήθως είναι οι φτωχότεροι από όλους, γενικά δεν διαθέτουν τις ικανότητες και την αυτοπεποίθηση για την οργάνωση συνεταιρισμού. Όταν γίνονται μέλη σε κάποιον, συχνά επηρεάζονται υπερβολικά από τους γεωργούς που βρίσκονται σε καλύτερη οικονομική κατάσταση. Στη Νικαράγουα, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των μελών των συνεταιρισμών δυσχεραίνει τη βελτίωση της ποιότητας της διοίκησης και αυτοδιαχείρισης.

59. Μερικές φορές ορισμένα μέτρα και προγράμματα κυβερνητικής πολιτικής καταλήγουν να βλάπτουν μάλλον παρά να ωφελούν τους συνεταιρισμούς. Στο Ελ Σαλβαδόρ π.χ. η ενίσχυση στους συνεταιρισμούς παρέχεται με πολιτικά κριτήρια. Αυτό δεν είναι σπάνιο σε χώρες όπου οι συνεταιρισμοί τείνουν να συνδέονται με πολιτικά κόμματα. Σε μερικές χώρες, οι συχνές μεταβολές της κρατικής πολιτικής έναντι των συνεταιρισμών τείνουν να προκαλούν σύγχυση σχετικά με τις κυβερνητικές προθέσεις για τους συνεταιρισμούς. Η δυσκολία αυτή μάλλον θα ενταθεί όσο οι κυβερνήσεις επανεξετάζουν το ρόλο που οφείλουν να παίζουν βοηθώντας τους συνεταιρισμούς. Ενώ η κυβερνητική πολιτική θα όφειλε να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες στους συνεταιρισμούς, θα έπρεπε ταυτόχρονα να αποφεύγει συχνές και εκτεταμένες μεταβολές που ενδέχεται να διαταράξουν την ομαλή πορεία των μεταβολών στη συνεταιριστική κίνηση. Μια ακόμη δυσκολία πηγάζει από την έλλειψη σαφούς συνεταιριστικής νομοθεσίας. Αυτό δημιουργεί δυσμενές κλίμα για την οργάνωση και επέκταση των συνεταιρισμών. Ένας τρόπος βελτίωσης αυτής της κατάστασης είναι η αναμόρφωση της υφιστάμενης συνεταιριστικής νομοθεσίας. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι οι υπηρεσίες του συνεταιριστικού προγράμματος του ILO έχουν ζητηθεί από ορισμένες κυβερνήσεις για να συμβάλουν στην προετοιμασία καλύτερης συνεταιριστικής νομοθεσίας. Από το 1981 ο ILO έχει στείλει αποστολές για το σκοπό αυτό στην Μποτσουάνα, το Μπουρούντι, την Ελλάδα, την Αϊτή, τη Μαδαγασκάρη, το Μάλι, το Νίγηρ, τη Ρουάντα και το Τόγκο.

60. Η έλλειψη κεφαλαίου αποτελεί ένα μόνιμο πρόβλημα που συχνά περιορίζει την έκταση των συνεταιριστικών δραστηριοτήτων. Στην έκταση που οι συνεταιρισμοί ασχολούνται με βιομηχανίες εντάσεως κεφαλαίου, όπως η βιομηχανία τροφίμων, έχουν ανάγκη από αυξημένη εισροή κεφαλαίου για τις εργασίες τους. Αυτό δημιουργεί πρόβλημα στις περισσότερες χώρες, διότι οι συνεταιρισμοί δεν έχουν πρόσβαση σε καθιερωμένες κεφαλαιαγορές και όχι σπάνια οι κοινές εμπορικές τράπεζες δεν αντιμετωπίζουν με συμπάθεια τις ανάγκες τους. Ενόψει των δυσχερειών που αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί στην άντληση κεφαλαίων, οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν υπό ορισμένους όρους να εξασφαλίσουν κεφάλαια. Αν αυτό δεν ήταν κατορθωτό, οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν να συνεργασθούν με τη συνεταιριστική

κίνηση στην εξέταση νέων και πρωτοποριακών τρόπων άντλησης κεφαλαίων, μεταξύ των οποίων την ίδρυση ειδικών τραπεζών βιομηχανικής συνεταιριστικής ανάπτυξης ή παρόμοιων οργανισμών.

61. Κοινωνικές αναταραχές και οι πόλεμοι στην Αφρική, τη Μέση Ανατολή, την Ασία και την Κεντρική και Νότια Αμερική έχουν αποτελέσει σοβαρά εμπόδια στην ανάπτυξη. Οι συγκρούσεις αυτές έχουν όχι μόνο κοστίσει πολύ σε ανθρώπινες ζωές, αλλά και έχουν αποσπάσει τεράστια ποσά από την αναπτυξιακή διαδικασία. Σε πολλά σημεία της Αφρικής, οι λιμοί ή οι φτωχές γεωργικές εσοδείες έχουν τη ρίζα τους κυρίως στις κοινωνικές αναταραχές παρά στις αντίξοες καιρικές συνθήκες. Όπου οι αναταραχές διαρκούν, αναπόφευκτα θα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη συνεταιριστική κίνηση. Τα άτομα δεν μπορούν να διατηρήσουν τη συνεταιριστική κίνηση ή την εικόνα μιας ομαλής ζωής σε περιβάλλον κοινωνικών ή στρατιωτικών συγκρούσεων.

Χ. Πρόοδοι στην ενδυνάμωση δραστηριοτήτων ενίσχυσης μιας συνεταιριστικής κίνησης από άλλη.

62. Η παροχή βοήθειας πέρα από τα εθνικά σύνορα εκ μέρους μιας καθιερωμένης συνεταιριστικής κίνησης προς μια αδελφή κίνηση, χωρίς κυβερνητική ή άλλη επίσημη διαμεσολάβηση, δεν είναι νέα ιδέα. Η συνεταιριστική ηθική συνεπάγεται μια τέτοια υποχρέωση και οι συνεταιριστικές αρχές όπως αναδιατυπώθηκαν από τη ΔΣΕ το 1966 υποστηρίζουν τη συνεργασία μεταξύ συνεταιρισμών όλων των τύπων και σε όλα τα επίπεδα. Η μεταδίδωση πόρων από μια κίνηση σε άλλη θα μπορούσε να έχει τη μορφή πληροφοριών, τεχνολογίας, ανθρώπων ή κεφαλαίων. Η συνεργασία Βορρά — Νότου περιλαμβάνει συνήθως υποστήριξη των συνεταιρισμών των αναπτυσσόμενων χωρών εκ μέρους των αναπτυγμένων χωρών. Όσο οι συνεταιριστικές κινήσεις των αναπτυσσόμενων χωρών ωριμάζουν και απαιτούν πρόσθετους πόρους και ειδικευση, αυξάνουν και οι δυνατότητες παροχής βοήθειας από Νότιες προς Νότιες χώρες.

63. Αν η ιδέα της υποστήριξης από κίνηση προς κίνηση ενυπάρχει στις συνεταιριστικές ιδεολογίες, το πολιτικό πλαίσιο στο οποίο τώρα συζητείται έχει μεταβληθεί σημαντικά. Μετά από αρκετές δεκαετίες υποστήριξης για την ενδυνάμωση συνεταιριστικών κινήσεων των αναπτυσσόμενων χωρών εκ μέρους κυβερνήσεων αναπτυγμένων χωρών, δεν υπάρχει πλήρης ικανοποίηση από τα αποτελέσματα. Μολονότι αρκετά έχουν πραγματοποιηθεί με αυτή τη μορφή βοήθειας, είναι διαδεδομένη η αίσθηση ότι περισσότερα θα μπορούσαν να γίνουν με τους πόρους που διαθέθηκαν.

64. Με δεδομένη την αποκτηθείσα εμπειρία έχει αναπτυχθεί το ενδιαφέρον εξεύρεσης πιο αποτελεσματικών τρόπων ενίσχυσης των συνεταιρισμών με τα προγράμματα βοήθειας από κίνηση σε κίνηση. Με το νέο πρότυπο επιδιώκεται να αλλάξει ο ρόλος της κυβέρνησης από διαχειριστή σε χορηγό. Στις χώρες - αποδέκτες, η κυβέρνηση εξακολουθεί να διατηρεί το δικαίωμα να εγκρίνει ένα πρόγραμμα και όσο μεγαλύτερο είναι το πρόγραμμα τόσο περισσότερο θα προσελκύσει τον επίσημο έλεγχο. Από την πλευρά των χορηγών, οι περισσότεροι πόροι προέρχονται από τις κυβερνήσεις των αναπτυγμένων χωρών αν και ένα μικρό αλλά όχι αμελητέο ποσό προέρχεται από τη συνεταιριστική κίνηση. Η τράπεζα RABO BANK της Ολλανδίας, παρέχει κατάρτιση και άλλη βοήθεια σε συνεταιριστικές τράπεζες σε

ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες. Μια συντονισμένη προσπάθεια βρίσκεται σε εξέλιξη στην κίνηση των πιστωτικών ενώσεων για τη συγκέντρωση κεφαλαίων για την προώθηση της ανάπτυξης των πιστωτικών ενώσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες. Νέα ώθηση δόθηκε στην τάση αυτή από τη WOCCU με την εγκατάσταση ενός δικτύου ιδρυμάτων πιστωτικών ενώσεων τόσο σε αναπτυγμένες όσο και σε αναπτυσσόμενες χώρες.

65. Αυξάνουν οι ενδείξεις ότι Κυβερνήσεις και συνεταιριστικές κινήσεις σε ορισμένες από τις χώρες που προσφέρουν και σε ορισμένες από τις χώρες που λαμβάνουν, δείχνουν το ενδιαφέρον τους για την προώθηση της συνεταιριστικής ανάπτυξης διαμέσου βοήθειας από μια συνεταιριστική κίνηση προς μια άλλη. Το Σουηδικό Συνεταιριστικό Κέντρο (SCC), υποστηριζόμενο από τη Σουηδική Οργάνωση Διεθνούς Ανάπτυξης (SIDA) συντονίζει τη βοήθεια προς τις συνεταιριστικές κινήσεις της Κένυας, της Ηνωμένης Δημοκρατίας της Τανζανίας και της Ζάμπιας. Το 1982 το SCC υπόγραψε μια συμφωνία με τη Συνεταιριστική Ομοσπονδία της Ζάμπιας (ZCF) με την οποία το SCC χορήγησε κατά μέσο όρο 25 εκατ. Σουηδικές Κορώνες το χρόνο. Ένας σημαντικός στόχος αυτής της βοήθειας ήταν η ενδυνάμωση των δυνατοτήτων της ZCF όχι μόνο ως λήπτης της βοήθειας για λογαριασμό της συνεταιριστικής κίνησης της Ζάμπιας, αλλά και ως αποτελεσματικής κεντρικής οργάνωσης. Στην Κένυα τα προγράμματα βοήθειας του SCC προς την Εθνική Ένωση Αγροτών της Κένυας (KNFU) μετατρέπεται σε κατευθείαν βοήθεια από μία συνεταιριστική κίνηση σε άλλη. Τέτοια παραδείγματα ίσως θα έπρεπε να εξεταστούν και από άλλες διοργανωτικές χώρες.

66. Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής δεν υπάρχει κεντρικό εκτελεστικό όργανο για τη συνεταιριστική βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Τα έξι συνεταιριστικά όργανα που υπάρχουν, δηλ. η Εθνική Ένωση Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (NCBA), η Αγροτική Ένωση Συνεταιριστικής Ανάπτυξης (ACDI), το Εθνικό Ίδρυμα Κατοικίας (CHF), η Εθνική Ένωση Συνεταιρισμών Αγροτικής Ηλεκτροδότησης (NRECA), οι Εθελοντές Υπερατλαντικής Συνεταιριστικής Βοήθειας (VOCA) και η WOCCU, καταρτίζουν τα δικά τους προγράμματα, τα οποία κατά ένα μέρος χρηματοδοτούνται από την Υπηρεσία Διεθνούς Ανάπτυξης των ΗΠΑ (MSAID). Στην Αφρικανική Συνομοσπονδία Ενώσεων Πιστωτικών Συνεταιρισμών χορηγήθηκαν από την USAID κεφάλαια για ένα νέο πρόγραμμα, που αποσκοπούσε να προσφέρει εκπαίδευση για την υποδομή δημιουργίας νέων πηγών εισοδήματος. Το CHF συμφώνησε να πάρει μέρος σε προγράμματα κατοικίες για χαμηλοεισοδηματίες, από κοινού με οργανώσεις συνδεδεμένες με τη Λατινοαμερικανική Συνομοσπονδία Πιστωτικών Ενώσεων (COLAC) στην Κостаρική, το Ελ Σαλβαδόρ, τη Γουατεμάλα, την Ονδούρα και τον Παναμά. Από τον Καναδά η Συνεταιριστική Οργάνωση DESSARDIN για τη Διεθνή Ανάπτυξη έχει υποστηρίξει την προώθηση γεωργικών συνεταιρισμών και πιστωτικών ενώσεων στη νοτιοδυτική περιοχή της BURKINA FASO, ενώ η Συνεταιριστική Ένωση Καναδά έχει ενισχύσει περισσότερα από 140 προγράμματα σε 37 χώρες στην Αφρική, την Ασία, τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική.

(Το τέλος στο επόμενο τεύχος)

«SINETERISTIKI PORIA»

Cooperative Review - Published by the FRIENDS OF
COOPERATION SOCIETY, 25 Koumoundourou Str.
104 37 Athens, Greece.

CONTENTS OF No. 14/1989

	Page
- Obituaries : John Strogylis	65
- H. H. Münkner : The Human Factor in Cooperatives	69
- G. Papadimitriou : Cooperatives as an Institution of Democratic Society	79
- N. Kolymvas : Democracy as an Element of Effi- ciency in Cooperatives	85
- C. L. Papageorgiou : Cooperation and Employee Participation	89
- B. Lambropoulou - Dimitriadou : Current Coopera- tive Legislation	97
- Our views	117
- C. Archondakis : Folk Companies	119
- S. Iasemidis : "Central Cooperative Bank"	123
- Women Participation in Cooperatives	129
- New Books	131
- Agricultural and Cooperative News	133
- The U.N. Secretary Report on Cooperatives (1986)	135

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

ΔΡΑΣΗ — ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ — ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τρίμηνη έκδοση του Επιστημονικού - Ιδεολογικού Σωματίου

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ

Γραφεία: Κουμουνδούρου 25 (4ος όροφος) Αθήνα 10437 (τηλ. 52.47.162)

Ιδιωκτησία - Έκδοση: Εταιρείας των Φίλων του Συνεργατισμού

Υπεύθυνος κατά νόμο: Κώστας Παπαγεωργίου, Θησέως 10, Μαρούσι

151.24 - Αθήνα - Τηλ. 8027.807

Συντακτ. Επιτροπή: Β. Δημητριάδου - Κ. Παπαγεωργίου - Γ. Σελλιανάκης

Εισφορές 1989: Για Νομικά Πρόσωπα δρχ. 2.000. Για άτομα δρχ. 1.000.

Εμβάσματα: Στον Ταμία κ. Νικ. Πατρικίου, οδός Καλλιρρόης 12

Αθήνα 117 43 (τηλ. 92.26.777)

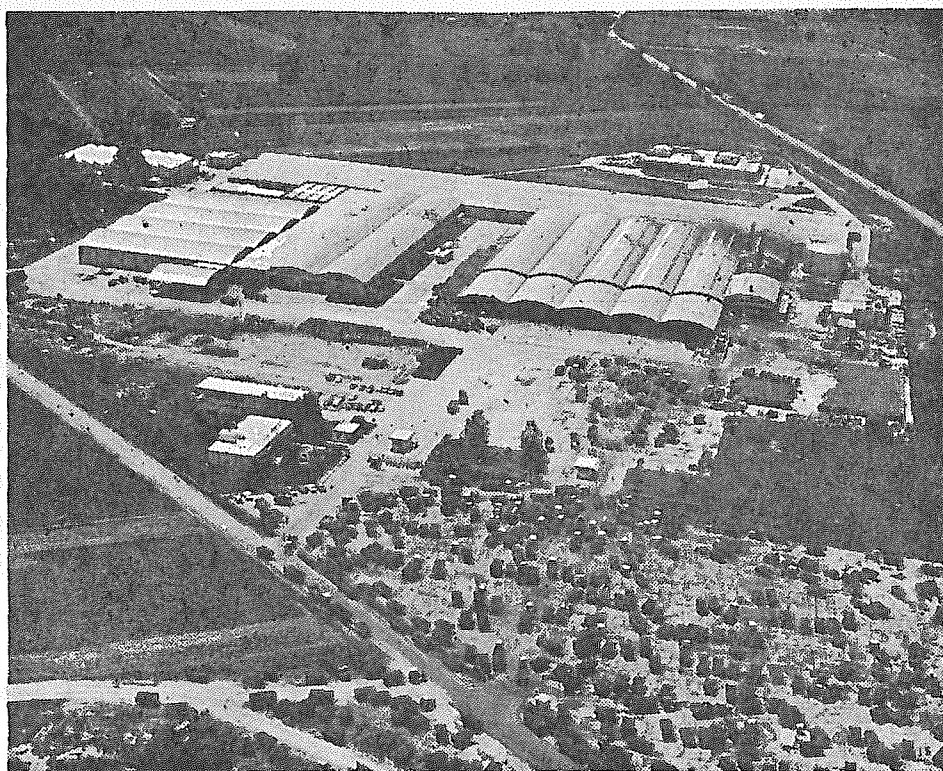
Τυπογραφείο: Νικήτα Κ. Καράλη, Γερανίου 7 - Τηλ. 52 33 965

Κυκλοφορία 14.7.1989

ΣΕΒΑ Θ ΑΒΕ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΘΡΑΚΗΣ

Εάνθη: Καραολή 79 — Αθήνα Λ. Ριανκούρ 64)



- ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ το εισόδημα των αγροτών.
- ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΕΙ ποιότητα στον καταναλωτή.
- ΔΙΝΕΙ εργασία στους ανθρώπους της ακριτικής περιοχής.
- ΒΟΗΘΑ την εθνική οικονομία.
- ΣΤΗΡΙΖΕΙ τη συνεταιριστική ανάπτυξη.

Κάθε μέρα
ένα βήμα
μπροστά

Με τον αγρότη

ΚΥΔΕΠ

